

ناوه روک

- ۱- پیوانه ی ئازادی \ سلیمان قاسمیانی ۲
- ۲- له پەروایزی فتوای ئیسلامیه کان \ ئاسو ۴
- ۳- قەسابی کردنی کچ \ یوسف کوهن \ وه‌گیر: پویا ۶
- ۴- ژن له پاکه‌تی پوست دا \ له‌یلا قانعی ۱۳
- ۵- کاریکاتیر \ سەردار عبدالله ۱۹
- ۶- جوانی ناسی له ئەدهبیاتی هاوچه‌رخێ. کوردی دا \ ریبوار ۲۰
- ۷- شیعی «شه‌وه» له «تاپۆ و بوومه‌لیل» دا \ فاتح شیخ‌الاسلامی ۲۷

۸- شیعر

- ۳۲- حه‌مه‌ عه‌لی حه‌سه‌ن \ ئاسو \ ماری تولای \ ریبوار \ یوسف ره‌سولی \ کاکه ۳۲
- ۹- «ئەقین، ئینسان، رزگاری...» \ سینا پدram \ وه‌گیر: سمکو ئەحمەد ۴۶
- ۱۰- شمشیر و مندال \ روژه دوینی \ وه‌گیر: عه‌لی کتابی ۵۱
- ۱۱- کوکتیل \ که‌مال که‌ریم عبدالله ۵۵
- ۱۲- چەن لاپه‌ره له رومانی سارا \ عه‌لی کتابی ۶۱
- ۱۳- گولی خویناوی \ سلیمان قاسمیانی ۶۵

پیوانه‌ی نازادی

سهرنووسهر

سلیمان قاسمیانی

خوینهرانی به‌ریز!

ئه‌وا ژماره‌ی دووهه‌می «هانا» له باوه‌شتان دا چاو ده‌کاته‌وه. ئەم ژماره‌یه به شانازی ده‌زانی که له روژی جیهانی ژن، هه‌شتی مارس‌دا، چاوی ده‌پشکوئ و له قوولایی دله‌وه ئەم روژه به هه‌موو نازیزان پیروزبایی ده‌لیت. به بونه‌ی روژی جیهانی ژنه‌وه، دوو ووتاری سهره‌کی ئەم ژماره‌یه تهرخان کراوه بو مه‌سه‌له‌ی وا که په‌یوه‌ندی راسته‌خوی به سته‌م له ژنان و بی به‌شی به‌ربلاویان له دنیای نابهرابه‌ر و چینه‌یه‌تی ئە‌سرودا هه‌یه. نازادی ژن پیوانه‌یه‌کی راسته‌قینه بو نازادی کومه‌ل به گه‌شتی‌یه. له وولاتیک دا که بی به‌شی و بی مافی ژن به گه‌شتی و ژنانی کریکار و زه‌حمه‌تکیش به تایبه‌تی، بناغه‌ی کومه‌له، ئیددیعیای به‌رابه‌ری و نازادی له کومه‌ل‌گایه‌دا پووچه و له کلاو نان له سهر خه‌لک واتر، هه‌چی دیکه نیه. له وولاتانه‌دا که پله‌ی کومه‌ل‌ایه‌تی ژن به هه‌زار فیل و درۆ و ده‌له‌سه و بیانووی جواروجوری وه‌ک «ریز و حورمه‌تی کاری ناو مال و مندالداری»، «قوت بوونه‌وه‌ی ده‌رگای به‌هه‌شه‌ت له ژیر پیی دایکان»، یان به بی شه‌رمیه‌وه ئیددیعیای ئاقل‌سووک بوون و ئی‌حساساتی بوونی ژن، که‌م هه‌یتر بوونی ژن له باری جسمی خوی‌یه‌وه،... چهن پله له پله‌ی کومه‌ل‌ایه‌تی پیوان، داده‌به‌زیندری، هه‌یچ ئاسه‌واریک له نازادی راسته‌قینه ناتوانی وجودی بیت.

کومه‌لیک که ژن له چوارچیوه‌ی ته‌نگی مال و فره‌ه‌نگی کونه‌په‌رستانه‌ی پی‌اوسالاری‌دا ده‌هه‌لیته‌وه؛ کومه‌لیک که قه‌سابی و گوشت و بری ژنان به ده‌س قانون، باوک، برا، که‌س و کار و شوو، به ره‌سمیه‌ت ده‌ناسی؛ کومه‌لیک که ژن به‌رده‌باران ده‌کا، به هه‌زار جور پاکانه ده‌کا بو نازادی سیکس بو پی‌او، که‌چی ژن سهرده‌به‌ری؛ کومه‌لیک که ژن ده‌کاته کالا و له هه‌موو بازاریک‌دا ده‌یفروشی... شایانی نیوی کومه‌ل‌گایه‌کی ئینسانی نیه و ته‌نانه‌ت نیوی «کومه‌ل‌گای وه‌حش» یش له سهری زیاده. هه‌لبه‌ت بو پاریزگاری له حورمه‌تی وه‌حش و حیوان به گه‌شتی ده‌بی بووتری، که «حیوان» ئە‌گه‌ر درنده‌یه و له زور شت ناتوانی چاوپوشی بکات، به ته‌واوی بی‌گونه‌ه؛ چونکه ئە‌و وه‌ک ئینسان ئە‌قل و فامی نیه و به پیی زاتی خوی هه‌ر ئە‌وه ده‌کا که ده‌توانی. به‌لام ئینسان به هوی کار و فام و ئە‌قلیه‌وه توانیوه‌تی به پله‌یه‌ک بگا که ئە‌سیر و کۆله‌ی ته‌بیعه‌ت نه‌مینی و ئال و گوری بنه‌ره‌تی به سهر خوی و سروشت‌دا بینی! ئینسان توانای هه‌لبژاردنی هه‌یه، به‌لام «حیوان» نا. هه‌ر بویه‌ش ئە‌م سیستمه کومه‌ل‌ایه‌تی ده‌ژی ئینسانی‌یانه‌ی که به هه‌یزی چه‌ک و ئایین و فره‌ه‌نگی کونه‌په‌رستانه‌وه به سهر جه‌ماوه‌ری کریکار و زه‌حمه‌تکیش‌دا داسه‌پینراون، شایانی ئینسانی ئە‌سرو نین و ده‌بی برووخین.

ته‌بیعه‌یه که ووتاره‌کانی ئە‌م ژماره‌یه‌ی «هانا» به دلی زور که‌س نه‌بن و هه‌ندیک که‌سمان لی بتۆرینی. باس کردن له و شتانه‌ی که به پیی فره‌ه‌نگی حاکم مۆری تاپویان* (تایو بریتی‌یه له هه‌ر شتی‌ک که به پیی ره‌سم و عورفی کومه‌ل‌ایه‌تی نابی قسه‌ی لی بکری) لیدراوه و نابی نیوی بینی و قسه‌ی لی بکه‌ی، گونا‌هیکه‌ی گه‌وره‌یه. کاتیک «گالیه» چهن سه‌د سال له‌مه‌وبه‌ر ده‌نگی هه‌لبه‌ری و هاواری کرد: «ئه‌وه عه‌رزه که به ده‌وری هه‌تاودا ده‌سووری»، تکفیر کرا! ئیمه ئاماده نین سهر بو تاپوکانی ئە‌م کومه‌ل‌گا نابهرابه‌ر و ده‌ژی ئینسانی‌یه که چوار ده‌وری ژیانی مروفی ته‌نیوه، دانه‌وینین. ئیمه لایه‌نی ئە‌و که‌چه منال و بی‌ئیختیارانه ده‌گرین که به ده‌س فره‌ه‌نگی

کون و حاکمه وه قهسابی ده کرین و تهنهت له فرههنگی ووشهکانیش دا، نیویان نایه. سهیری «فرههنگی خال»، «فرههنگی ههژار - هههبانه بورینه» یان فرههنگی فارسی دوکتور محمد معین بکهن، ئه وهی که باسی ناکری خهته نهی کچانه؛ له حالیکه دا که نووسه رانی فرههنگه کانی ناوبراو توسقالیکیش شهرم ناکه ن له وهی که نیوی چوچوول و سهری ئه ندامی تناسلی پیاو و خهته نه کرانه کهی بکهن! هویه کهی روونه! چونکه له فرههنگی پیاوسالاری دا ژن کالا و شه ره فی شووه که و ساحه به که یه تی و کهس بوی نیه ده خاله ت بکا له شه ره فی هیچ تاجریک و هیچ دارایه که وه!

هیوادارین «هانا» به یارمه تی ئیوهی ئازادینخواز، بتوانی ئه و (تایۆ) یانه بشکینی که کوسپیگین له سه ر ریگهی ئینسانی کردنی کومه لگا کمان و ده بنه هوی به رده وام بوونی ده سه لاتی ره ش له گشت کوردستان دا.

له پەر اوښی فتوای ئیسلامیه کان و حوکمه ته سهوزه که ی ههریم دا.

ئاسو

له کاتی نووسینی ئەم دێرانه دا، رهنه گه ئافره تیک بکوژری یان فشاری خیزان و فرههنگی پیاوسالاری و کۆنه پهرستی، زیندانیکه بی پهنجه ره ی به ده وردا بکیشی و خوئی خوئی بکوژی. ئەمه له کاتیک دا پرووده دات که سه ده ی بیستم سی زستانی تر ئەتوانی ناوی خوئی له رۆژژمیری ئینسان دا بنووسی و ناچار له به رانه بر سه ده ی «۲۱» دا ده بی به خوئی و وه رزه کانیه وه، گۆشه یه ک له میژوودا بو خوئی بگریت به لام له هه ردوو باره که دا ژایانی ئینسانیک کۆتایی دیت.

ئه گه ره له کوشتنی کوریک یان باوکیک له به ره کانی شه ردا، که له ئیستادا بازاری گه رمی له هه موو شتیک پر ره ونه قتره له کوردستان قریشکه و گریان مالیک پرده کات، ئەوا له کوشتنی قریشکه کان خوئیان دا، ماله کانیان ده بی خوئیان نه که نه خاوه نیان و ژوو ره کانیانان ده بی به نه پینی بگرین و به به رچاوی خه لکیشه وه ده بی چاوه کانیان بی فرمیسک بن.

ئه گه ره قانونه کان، هه ل و مه رجی سیاسی و زیندوو بوونه وه ی ئەو فرههنگه ی که له زۆر شوینی دنیا دا تنه پا له ناو ئه رشیفی میژووی سه ده کانی ناوه راست دا ماوه، چوارچیوه ی گونجاوی بو سه برین و له خوین دا گه وزانی قریشکه کان پیک هیناوه، ئەوه ئایینی ئیسلام «بیر و باوه ری گه لی کورد به زمانی راگه یاندنه کان» شه رعیه تی درێژه پیدانی ته مه نی ئەم قه سا بخانانه ی داوه و ئەو خوینانه ی تنه پا له ژیر ناوی ئافره ت بوون دا هه لال کردوو.

رهنگه زۆر ئافره تی کلۆل خوژگه به به راز بخوازن. ئاخه هه یچ نه بی خواردنی هه رام کراوه؛ چ جای ده ست تیچوونه خوینی. بویش رهنه گه ته مه نی به راز له ته مه نی گه لیک ئافره ت درێژ تر بیت. ئەمه یه کیکه له و خاله له یاد چوانه ی که پسپۆزانی لیکۆلینه وه له کورت بوونی ته مه نی گه لیک له ژنانه ی خوره له لات و درێژ بوونی ته مه نی به راز له به رچاویان نه گرتوو.

ئه و ووتاره ی رۆژنامه ی «بوپیشه وه» نووسیوه تی، تنه پا ئاشکرا کردنی گۆشه یه کی زۆر بچکۆله ی هه لوستی ئیسلامه به رانه بر به ئافره تی ئینسان، نه ک «خیر متاع للرجل». هه ر بویش کیشه ی نیوان رۆژنامه ی بوپیشه وه له گه ل فتوا ده ران و حوکمه ته سه وزه سوشیال دیموکرا ته که ی هه ریم، تنه پا کیشه یه کی سیاسی نیوان هه یز و لایه نه سیاسیه کانی ئەمرو ی کوردستان نه، به لکو کیشه ی هه موو ئەو ئینسانانه یه که خوازیارن به ر به و سیناریۆ ره شه بگرن که بزوو تنه وه دینه کان خوازیاری ره نگ رشتنن و ده سه لاتدارانی کوردیش دژایه تیان له گه ل دا نه؛ به لکو مۆری «وسیری الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون» به تیو چاوانی هه موو ئەو دهنگانه وه ده نین که ده یانه وئ به ر به دووباره بوونه وه ی سیناریۆی ره شی ئەفغانستان و ئیران و جه زائیر بگرن له کوردستان دا و په رچه می سکولار بوون و مۆدیرنیزم بوونی کۆمه لگا هه لبیرن.

ئه گه ره له به ئیسلامی کردنی هه له بجه دا، زیان لیکه و تووترین که سییک گۆرانی بوو بیت، ئەوا به ئیسلامی کردنی شه ره کانی کوردستان گۆرانی وه ک:

«گۆنات ههلمژم پر به دەم

سوور هه‌لگه‌رێی هینده ماچت کهم...»

دهبی شاملو ووتەنی: «له بن میچ و په‌ناو پاساره‌کان دا بشاردریننه‌وه». نه‌ک هه‌ر گۆرانی به‌لکو هه‌موو ئەو قه‌له‌مانه‌ی که بانگی نازادی، نه‌ک بانگی شیوان، بۆ ئینسان هه‌لده‌ده‌ن له مه‌ترسی گه‌رووتاشین دان.

نه‌ک هه‌ر قه‌له‌م، دهبی زه‌رده‌خه‌نه و پیکه‌نینیش به‌مه‌رجیک‌بی که دان ده‌رنه‌که‌وی. ئەوساش ده‌بی سه‌رقه‌برانیکیش بۆ ره‌نگی ئال و والای کچان، - خۆمان که‌ممان سه‌رقه‌بران‌نیه‌ئاماده‌که‌ین. ئەو کاتیش بازاری دۆلار فرۆشه‌کانی شاره‌کانی کوردستان چۆل‌تر ده‌بی و هه‌ندی‌ک له‌دۆلار فرۆشه‌کان له‌خه‌یالی دامه‌زراندنی چهن‌دین کارخانه‌ی عه‌با و جبه و له‌چک‌دا نووقمی مه‌تر و ره‌نگی ره‌ش و قازانج ده‌بن.

له سه‌رو هه‌موو ئەوانه‌شه‌وه، فتوادان له‌سه‌ر قه‌له‌م و گورانی و ئیشق و زۆر شتی‌تر که هه‌شتا می‌شکی ئینسان په‌ی پی‌ نه‌بردوو، ده‌بیته‌ کاری هه‌مه‌ رۆژ. له ژیر لیستی ناوه‌کانی سلمان روشدی و تسلیمه‌ نه‌سرین و ریبوار ئەحمه‌ده‌کانیشه‌وه چهنده‌ها ناوی‌تر ریز ده‌کری

١٩٩٥.١.٢

قهسابی کردنی کچ

نووسینی : یوسف کوھن

وہرگیرانی بو کوردی: پوویا

ہر جاریک کہ میز دہکا ساعہ تیکی پی دہچی. عادہتی مانگانہ. بہ ہوی بہر بہست بوونی ریکای خوینہ وہ. لہ رادہ بہر پر ژانہ.

«ویلو ئہ بدولہ» بیست و پنج سالہیہ. چوار سالانہ بوو کہ «کلیتوریس»یان*، (ئو بہشہ لہ ئہندامی تناسلی ژن کہ دہبیتہ ہوی لہ ززہت بردنی جنسی ژن لہ کاتی سیکس دا) لی قرتاند. بہلام ہیشتا بہ وردی سہرجہمی کارہساتہ کہی لہ بیر ماوہ.

«...بیرہوہری خہتہ نہ کران وھا بہ میٹشکہوہ دہنووسی کہ ہیچ ژنیک لہ بیر ناچیتہوہ. من بہ شیوہیہ کی سہر سوورہینہر ترسم لی نیشٹ بوو، ئاخر ژانہ کہی لہ رادہ بہدہر بوو. یہ کجار دژوارہ کہ بزانی چ ژانیکی ہہیہ. بی ئوہی کہ سری بکن دہی قرتینن و خوینریژیہ کی توندی بہ دواوہیہ. لہ شارہ کان ئو کارہ بہ دہستی دوکتور، بہلام لہ دی یہ کان بہ چہ قویہک، لہتکہ شووشہیہک یان تہنانت بہ بہردیکی تیژ، ژنانی بہ سالچوو دہیکہن.»

قرتاندنی کلیتوریس و دوورانہوہی ئہندامی تناسلی ژن

بو دیداری «ویلو ئہ بدولہ» دہچینہ مالہ کہی لہ گہرہ کی «ستینالیدن» لہ شاری «کریستینہ ہامن». «ویلو» کچیکی شیرینہ. ئہگریجہ کورٹہکانی لہ ہموو لاوہ بہ سہر چاوہ رھشہ بادامیہکانی دا بلاو بوونہوہ. بہ پانتولی جین و کراسہ قول کورٹہ کہیہوہ، فہرقیکی لہ گہل کچانی تر نیہ. تہنانت بیر کردنہوہ لہوہی کہ «ویلو» لہ نیو لاقہکانی را، بہ شیوہیہ کی وہحشیانہ قہسابی کرابی و دوورابیتہوہ، سہختہ. قہسابی ئہندامی تناسلی ژن بہ شیوہی جؤراو جؤر دہکری کہ بی رھمانہترین و پرژانترینی «ئینفیبولاسیون» Infibulation، واتہ لیوہکانی دہرہوہ و ژوورہوہی ئہندامی تناسلی ژن و ہرہوہا «کلیتوریس» دہبرن. دواپی، ئو بہشہ لہ لیوہکانی دہرہوہی ئہندامی تناسلی کہ ماوہتہوہ، ہلدہ دروون.

«... تہقربینہ تہواوی ژنانی سومالیایی ئو بہ لایہیان بہ سہر دہیندری و ئہندامی تناسلی یان ہتا ئو جی یہی ٹیمکانی ہہیہ بہرتہسک دہکریتہوہ»

«ویلو ئہ بدولہ» ہلدہستیتہ سہرپی ہتا نیشانمان بدا. گوئی پاک کہرہوہیہک و دنکہ شہمچہیہک ہلدہگری و دہلی: «ئہندامی جنسی ژن نابی لہ سہری ئہم دنکہ شہمچہیہ ئاوالہ تر بی. ئہگہر ئہم گوئی پاک کہرہوہی پیدابچی، مانای ئوہیہ کہ خہتہنہ کہ سہرکہوتوو نہبوہ...»

ماسین و رزین

بروا کردنی دژوارہ. بہراستی دہکری ژنیک دوا کی کارہساتیکی لہو چہشہ، ژیانیکی

ناسایی ہہ بی؟

«تہقربینہ نا. چوونہ سہر پیشاوئیک دہبیتہ موٹکیلہیہ کی ہرہ گہورہ. بہ ہوی ئوہی کہ ئہندامی جنسی زور بہرتہسک بووہتہوہ، میز کردن ساعہ تیکی پی دہچی.»

سہرہرای دانیشتنی زور لہ کاتی دہس بہتاو بوون دا، ئیحتمالی ئوہ کہ بہشیک لہ میز یان خوینی عادہتی مانگانہ، ہر لہ لہش دا بمینیتہوہ ئیجگار زورہ. «ویلو ئہ بدولہ» بہ چاوی خوئی گہلیک ژنی دیون کہ بہ ہوی

مانه‌وهی خوینی عاده‌تی مانگانه له له‌شیان‌دا تاماسیون و سه‌ره‌نجام له ناوه‌وه رزیون و مردوون. تازه‌هه له حالیک‌دایه که ئەم مه‌سه‌له تووشی نه‌خوشی کوشنده‌ی‌تر نه‌کردبن و نه‌ی‌کوشتب.

«ویوی هیردمه‌ن» دوکتوری نه‌خوشی ژنانه‌یه و به‌هوی ئیشه‌که‌یه‌وه، له‌گه‌ل ژنانی سومالیایی سهر و کاری هه‌یه و به‌شی زوری وه‌ختی کاره‌که‌ی ترخان کردووه بو نه‌جات‌دانی گیانی‌هه ژنانه که له سه‌روه‌دی زایین‌دان یان «فیستول»‌یان هه‌یه. (فیستول به‌و برینه ده‌گوتری که به شیوه‌یه‌کی پیچ‌ده‌رپیچ سهر ده‌خاته قوولایی جه‌سته‌ی ئینسان. ورگیر). «ویوی هیردمه‌ن» ده‌لی:

« ئەو ژنانه‌ی که ئەندامی تناسلی‌یان دووراوه‌ته‌وه، سه‌ره‌رای برینی ته‌قه‌له‌کان و ئاواله کردنه‌وه‌ی زیاتری ناو‌پی، له‌کاتی زایین‌دا مناله‌که‌یان ته‌قربه‌ن نایه‌ته‌هه‌ر و له ژووره‌وه بو میز‌دان و ریخوله‌کانی دایک فشار دینی و سه‌ره‌نجام ده‌بیته‌هه‌ی له‌به‌ریه‌ک چوون و ته‌قینیان. کاتی که مناله‌که به‌هه‌ر حال دیته‌ده‌ر، ئیتر ئەندامی جنسی دایک بووه‌ته‌هه‌ر فازلای پیسایی و میز و خوین. ئەو ژنانه‌ی که پیشتر خوین‌ریژی عاده‌تی مانگانه نه‌ی‌کوشتوون، به‌ده‌ست ئەمه‌یانه‌وه نه‌جاتیان نابی.»

موشکیله‌یه‌کی‌تر «فیستول»‌ه‌کانن. ئەو خوین و میزه‌ی که له‌ه‌شی ژنه‌ه‌ته‌نه‌کراو و درواوه‌کان‌دا ده‌می‌نیته‌وه، له‌ژووره‌وه‌هه‌ر ته‌نگ به‌ریخوله‌کان هه‌له‌چنن و سه‌ره‌نجام ده‌ته‌قن. ته‌قینی‌هه‌ر ریخولانه‌هه‌بیته‌هه‌ی بریندار بوون و سه‌ره‌هلدانی نه‌خوشی له‌میز‌دان و مندال‌دان‌دا. نزیکه‌ی ۷ ملیون ژنی ئافریقای شیمالی له‌سال‌دا گیروده‌ی ئەم به‌لایه‌هه‌ر که له‌وانه‌نیو ملیون گیانیان له‌ده‌ست ده‌ده‌ن.

که‌مه‌ربه‌ندی عیفته‌ت (الطهاره)

هوی چیه که منان به ده‌ست دایک و باوکیان تووشی نه‌و ژانه‌هه‌رین؟

ئەم مه‌سه‌له‌فری به‌سهر مه‌زه‌به‌ی بنیاده‌مه‌کانه‌وه‌نیه. زور به‌ر له‌وه، قورئان خه‌ته‌نه‌کردنی کچانی مه‌حکوم کردبوو. «ویلو ئەبدوله» له‌سهر ئەو باوه‌ره‌یه که ئەم مه‌سه‌له‌یه‌په‌یه‌ندی به «رۆلی جنسی»‌یه‌وه‌هه‌یه و به‌م شیوه‌یه‌پیاو ده‌توانی نه‌قشی ژیرده‌سته‌بوونی ژن پارێزی. «ویلو» ده‌لی:

« پیاوه‌کان ده‌یان‌ه‌وی به‌ر بگرن له‌وه‌ی که ئیمه‌ش له‌ززه‌تی جنسی به‌رین. ئەوان ده‌یان‌ه‌وی که ئیمه‌مل‌که‌چی ئەوان بین و ته‌نیا وه‌لام ده‌ره‌وه‌ی نیازی جنسی ئەوان بین.»

له‌هه‌ر حال‌دا، هه‌چ «که‌مه‌ربه‌ندیکی عیفته‌ت» ناتوانی وه‌کوو ئەم جوهره‌هه‌ته‌نه‌کردنه‌به‌کار بی، چون ته‌قه‌له‌کان ئیمکانیک بو رابیته‌ی جنسی ناهێکنه‌وه. کاتیک ژن میرد ده‌کا، چه‌ند دانه له‌ته‌قه‌له‌کان به‌قهرای ئەوه‌ی که شووه‌که‌ی بتوانی نزیک‌ی لی‌بکا، ده‌که‌نه‌وه. به‌لام وه‌ختیک پیاوی مال بو ماوه‌یه‌کی زور بچیته‌سه‌فه‌ر، سهر له‌نوی ژنه‌که ده‌دروونه‌وه‌هه‌تا به‌م شیوه‌له‌پاراستنی عیفته‌تی (ژنه‌که) دلنیا بن.

«واریس‌نور» بیست‌ساله‌بوو که میردی کرد. دوا‌ی میرد کردن به‌شیوه‌یه‌کی بی‌رحمانه‌ته‌قه‌له‌کانیان کرده‌وه.

«میرده‌که‌م پپی خوش‌نه‌بوو بچمه‌لای دوکتور؛ له‌بری ئەوه، خوی به‌فشار ته‌قه‌له‌کانمی له‌به‌ریه‌ک بردن.»

دوا‌ی ئەم رووداوه، «واریس» هه‌تا دوو‌هه‌وتوو له‌به‌ر ژانی له‌راده‌به‌ده‌ر، دانیشتنی بو نه‌ده‌که‌را.

سامیکی داچله‌کینه‌ر

به‌شیک‌ی زور له‌و ژنانه‌ی که به‌م شیوه‌یه‌هه‌ته‌نه‌هه‌رکین، هه‌رگیز ناتوانن له‌باری جنسی‌یه‌وه‌ژیانیک‌ی

سلامه‌تیاں بیټی. ټه‌گه‌ر چی ټه‌وان فیر ده‌بن که بی «کلیتوریس» یس ته‌حریک ببڼ، به لام خه‌ته‌نه‌کران و دروونه‌وه‌یان، خوی له‌خوی دا، وه‌ها شوینه‌واریکی تال له‌سه‌ر میشکیان داده‌نی که نه‌ک هه‌ر له‌بیر بردنه‌وه‌ی مه‌حاله، به‌لکو وه‌ر شتیکی که بگه‌رته‌وه‌سه‌ر ټه‌ندامی تناسلی ژن، سامیکی داچله‌کینه‌ر ده‌خاته گیانیانه‌وه. «واریس» ده‌لی:

«یه‌که‌م رابته‌ی جنسی‌م، تال‌ترینیان بوو. به‌راده‌یه‌ک ژانم بوو که هه‌تا شه‌ش مانگ دواتریش، بیجگه‌ له‌ژان هه‌ستم به‌هیچ شتیکی تر نه‌ده‌کرد.»

«واریس» له «توگۆ» له‌دایک بووه. ئیستا سی‌ی سالی‌ته‌ی، قه‌د باریک و ریک‌وپټیک. ټه‌ویش وه‌کوو «ویلو ټه‌بدوله» دوو سال له‌وه‌پیش خوی قات و قری و شه‌ری ناوخری سوما‌لیا ده‌رباز کرد و خوی گه‌یانه‌ سوئید. ئیستا «واریس» دوو کوری هه‌یه و به‌هیوای منالی‌تریش نیه. ژانی دو جار زاینه‌کانی وه‌ها پر له‌سام بوون که ئیتر ټاماده نیه جاریکی‌تریش خوی بداته ده‌سته‌یه‌وه.

پیم خوش بوو بزائم نه‌گه‌ر «واریس» کچیکس هه‌بوایه. ناخو هه‌مان به‌لای به‌سه‌ر ټه‌وه‌هینا؟

«هه‌رگیز! من هه‌رگیز ناتوانم به‌لایه‌کی ټاوه‌ها به‌سه‌ر کچه‌که‌م بیټم؛ لانی که‌م له‌سوئیددا نا...» له‌سومالی زور دژواره که له‌خه‌ته‌نه‌کردنی کچه‌که‌ت خو‌پاریزی. له‌وئ کچیک که خه‌ته‌نه‌نه‌کرایی وه‌ک ژنی له‌ش‌فروش له‌قه‌لم ده‌درئ؛ به‌ته‌نیا ده‌مینیت‌وهه و به‌چاوی سووک سه‌یری ده‌کرئ و پټیان گوله. «واریس» ده‌لی:

«هه‌لده‌که‌وئ که دایکیک کچه‌که‌ی خه‌ته‌نه‌ناکا، به‌لام کچه‌که‌کاتیک گه‌وره‌ده‌بی، خوئ به‌شوین که‌سیک‌دا ده‌گه‌رئ که ټه‌و کاره‌ی بو بکا. باری ژیان وه‌کوو کچیکس خه‌ته‌نه‌نه‌کراو، به‌که‌م که‌س هه‌لده‌گیری.» ټه‌و ژنانه‌ی که ټه‌ندامی تناسلی‌یان دوراوه‌ته‌وه، له‌سوئید ده‌توانن بچنه‌لای دوکتور و ته‌قه‌له‌کانیان بکه‌نه‌وه. «ویلو ټه‌بدوله» جارئ شووی نه‌کردووه و هیش‌تاش ته‌قه‌له‌کانی نه‌کردوته‌وه. لئی ده‌پرسم:

– بو هه‌تا ئیستا نه‌چوویه لای دوکتور بو کردنه‌وه‌ی ته‌قه‌له‌کانت؟
– ټه‌گه‌ر له‌گه‌ل سوما‌لیایی‌یه‌ک زه‌ماوه‌ند بکه‌م ده‌بی «ده‌ست لی‌نه‌دراو» بم. پیاوانی سوما‌لی ژنی نه‌دوراوه‌یان ناوئ. ده‌بی «کچ» بی هه‌تا بتوانی زه‌ماوه‌ند بکه‌ی.

له‌سالی ۱۹۸۲ به‌ولاوه‌خه‌ته‌نه‌کردنی ژن له‌سوئید قه‌ده‌غه‌یه. به‌لام سه‌ره‌رای نه‌وه‌ش ویده‌چی له‌سال‌دا نزیکه‌ی ۲۰۰۰ کچ له‌سوئید له‌مه‌ترسی قه‌سابی کردنی ټه‌ندامی جنسی دابڼ. زوربه‌ی ټه‌و کچانه‌سه‌ر به‌و‌خانه‌وادانه‌ن که له‌وولاتانی سوما‌لی، جیبوتی، ټیتیوی و سوودان‌وهه‌هاتوونه سوئید. خزم و که‌س و کاریان له‌فکری هه‌ل‌پرینی هه‌ستی جنسی ټه‌وان دان. له‌ترسی سزای قانونی سوئید، ټه‌م کاره‌به‌دزی و دوور له‌چاوی دوکتور ده‌کرئ، یان کچه‌که‌ده‌نیرنه‌وه‌بو وولاته‌که‌ی خویان و به‌کومه‌کی خزم و که‌س و کار، به‌ر له‌گه‌رانه‌وه‌ی کچه‌که‌بو سوئید، خه‌ته‌نه‌ی ده‌که‌ن و ده‌ی دروونه‌وه.

به‌لام بریار وایه که به‌ر به‌م کاره‌ش بگیری. ریکخراوی «رزگاری منالان» و «ده‌زگای گشتی کاروباری کومه‌لایه‌تی» به‌دوو قو‌لی ده‌ستیان داوه‌ته‌پروژه‌یه‌ک. خانمی «نانیکا کیمپی» سه‌ر به‌ریکخراوی «رزگاری منالان» ده‌لی:

«خه‌ریکین ټه‌و کچانه‌ده‌دو‌زینه‌وه‌که ټه‌و مه‌ترسیه‌یان به‌سه‌ره‌وه. هه‌ول ده‌ده‌ین که له‌مانگی سپتامبری ۱۹۹۲ دا به‌شیوه‌ی جو‌راو‌جو‌ر له‌گه‌ل‌خانه‌واده‌کانیان په‌یوه‌ندی بگرین و رازی‌یان بکه‌ین که له‌م کاره‌چاوپوشی

بکهن.»

ټم پروژيه قه راره به پي گه لاله ټنگليسيه که ي بچي ته پيش. له ټنگليس کار به ده ستاني ده ولت و مه درسه و «ناو نده کاني چاوه ديري له ش ساخي»، به هاوکاري يه کتر توانيو يانه که هتا راده يه کي زور پيش به خه تنه کردني کچاني په نابهر بگرن. له راستي دا ټو که سانه ي که له ناو نده کاني «په روه رده و باره ينان» و «چاوه ديري له ش ساخي» دا کار ده کهن، ټرکي سه رشانيانه که ټو کچانه - که له وولاتاني خويان دا خه تنه ټاسايي به - بخه نه ټير چاوه ديري و ټه گهر پييان وابوو که منالټک خه ريکه به زوويي خه تنه بکري، شويني که ون و پيشي پي بگرن.

«ټانیکا» ده لي: «وه ختيکي مناله که باسي ټوه ده کا که قه راره له کاتي ته عتيلات دا (پشوي هاوين) بچنه وه وولاته که ي پيشوويان، يان ده لي که به زوويي سمتي تووشي ټانیکي ټروار ده بي، به و مانايه يه که ده بي ټيمه وشيار بين.»

هر وه خت شتيکي له و بابه ته به رچاو بکه وي، ده س به جي کار به ده ستاني به رپرس له ټيداره ي کومه لايه تي و پوليس، ټاگادار ده کرين. به پي قانونټک سه باره ت به مافي منال، پوليس بوي هه يه که له چونه ده روه وي ټو مناله له وولات، به ر بگري. به دواي ټمه دا کار گيراني ټيداره ي کومه لايه تي، ده س به کار ده بن که خانه واده ي مناله که له و کاره ناشيرينه و ناپيوسته په شيمان بکه نه وه. ټانیکا ده لي:

«به پي ټابو» (ټابو بريتي يه له هر شتيک که به پي رسم و عورفي کومه لايه تي نابي قسه ي لي بکري) بووني ټو باسه، هيندي جار له وانه يه ټم کاره سالیک بخايه ني. زور جار دايکه که و تنانه ت خوشک و برا گه وره کانيش پيوستيان به يارمه تي هه يه. خه تنه کران شوين ده خاته سر ته واي قوژبنه کاني ټيان، شوينه واري رووحي و جسمي يه که شي به جي خوي.»

چونيه تي به ريوه بردني ټم پروژه له سوئيد ټيستا به ته واي روون نيه. به لام مه و زووع ي کاره که بريتي يه له: ۱- رزگار کردني ټو کچانه ي که له مه ترسي ټم خه تنه کردن دان. ۲- هه و لدان بو گه راننده وه ي سلامه تي بو ټو ټنانه ي که خه تنه کراون. له رابردوودا، خه لکي وولاتاني روژټاو زور به سارد ي و که مته رخه مي يه وه سه يري مه سه له ي «خه تنه ي ټن» يان ده کرد. ټوان پييان وابوو که ټو کاره سووننه تيکي فره هنگي يه و نابي خه لکي تر ده خاله تي تيدا بکهن. «ټانیکا» له و بابه ته وه ده لي:

«به کرده وه ماناي ټم چه شنه بوچونه ټه وه يه که ټو به شه له ټنان که له مه ترسي خه تنه کران دان، به ټه ماني خوا بسپيرين. ټو ټنانه خو شيان ده لين که خه تنه کردن و دووراننده وه ي ټندامي تناسلي ټنان به ر له وه ي که سووننه تيک بي، نه وعيک ټه شکه نجه يه. ته قريبه ن هه ميشه پياوي مال يا خزم و که سي و کاري به سالچوون که پي داده گرن له سه ر خه تنه کردني کچه کان؛ له حالیک دا که دايک هه ول ده دا پيش به م کاره بگري. ټيمه ليره دا له سه رمانه که له و کاره دا له دايک پشتيواني بکه ين. سه ره راي ټه وه ش، چون ده کري ټيجازه بده ين به شيک له منالان ټه نيا به تاواني ټه وه ي له ټافريقا وه هاتوون، ټه شکه نجه بکرين.»

هه تا ټيستا، «ده زگاي کاروباري کومه لايه تي» له سوئيد، ليسته ي نزیکه ي ۲۰۰۰ منال که له مه ترسي خه تنه کران دان، گرتووه. قه ول وايه که له مانگي سپتامبردا، له گه ل دايک و باوکی ټو منالانه قسه و باس بکري.

ئەوئەى لە سەرەوێ خۆبەندتەنەو، تەرەمەى راپورتىكى «يىنى ئىكلوند» Jenny Eklund بوو لە گوڤارىكى سوئىدى بە ناوى «روانگەى ژن» Kvinnosyn بەروارى ۲۳-۷-۱۹۹۲. لە ئىرانىش «خەتەنى ژن» شتىكى ئاشنايه و ئەم وەحشىگەرىيه هەموو روژى قوربانى خوى دەوئ. بەلام دەنگى گريانى مەزلوومانەى ئەم كەنىشكە كەم تەمەنانە و هاواری پر ژانیا كە لە قەسابخانەى «كچىەتى» دا لە گوشە و كەنارى ئەم جىهانە بەرىنە و لە كوتایى سەدەى بىستەم دا، بەم شىوێ بى رەحمانەى ئەشكەنجە دەكرىن، هىشتا وەك دەبى سەرنجى وىژدانى خەلكى پىشكەوتووى رانەكيشاوه. ئەم نووسراوێه، رەنگدانەوێ بهشيكى بچووكى ئەم هاوارە بەرزە، بەلام خنكىندراوێه. ئەم بوشاىيه لە گوڤارەكان دا سەد هیندە ديارە. گویا هىشتا ئەو كەسانەى كە سەر و كاریان لە گەل مەسەلە فەرەنگىەكانە، قۆليان بو شەر دژى ئەم «تایۆ» يە هەلنەمألیوه. چ خوش دەبوو ئەو روژەى كە ژنان لە وولاتى ئىمەش هەر وەك «ویلوئەبدولە» و باقى ژنانى ئەم نووسراوێه، بە جەسارەتەو لە پىش دووربىنى هەوالنیرەكان دا بوەستانايه و پەردەیان لە سەر ئەو ستمە جنسىيانەى كە لە كۆمەلەكەيان دا باوه، هەلدابايهوه و گوڤارەكانى وولاتىش ببوونايە بە ئاوينەى ئەو دەنگە پر ژانە. لەحالىك دا كە بارى گرانى ئەو كارەساتە، كارى كردووتە سەر وىژدانى رژیمة دەستەراستىەكانى ئىنگلیس و سوئید، بیدەنگ بوونى كۆر و كۆمەلە پىشكەوتوو و ووشيارەكانى هاوولاتى، ئەسلەن ناكرى چاوپۆشى لى بكرى.

لە سەر ئەم راپورتە من چەن قسەيهكم هەيه كە دەيخەمە بەر بوچوونى ئیوهش:

۱- زەق كردنەوێ وەزعیەتى ژنان لە روژەلات و بە تايبەت رەسمە مەزەهەبى و كۆنەكان - بو وینه مەسەلەى خەتەنەكردن - لە لاينە كۆر و كۆمەلەكانى روژئاواوه، بووتە هوى ئەو كە خەلكى ئەم وولاتانە سەرنجیان لە سەرچاوهى مەسەلەكان بو لای مەسەلە غەيرە سەرەكیەكان رابكیشرى و ریشەى واقیعی ئەم شتانه و بناغە كۆمەلایەتى و سیاسى و ئابووریەكانى بە كەم بگىرىن یان ئەسلەن لە بىر بچنەوه.

۲- هەست بە غرور كردن و دلخوش بوون بە وەزعیەتى ئەمرو لە نیو ژنانى روژئاوادا هەلبخرى و هەستى بەزەبى داهاتن بە ژنى روژەلات تى دا ببزوى؛ كە ئەمانە لە خوى دا دەبنە لەمپەرىك لە سەر رىگەى تىك گەيشتنى راستەقىنە و هاویشتى لە بەینى ژنانى دنیا دا.

۳- سەركوت كردنى ژنان شتىك نیه كە تايبەتى ژنانى وولاتانى دنیاى سىنەم بى. ئەمە مەسەلەیهكە كە لە تەواوى ئەو وولاتانەى كە پیاومەزنى بە سەریان دا زالە، بە دواكەوتوو و پىشكەوتووێه، بەرچاو دەكرى. لە ئورویا و وولاتانى روژئاوادا «كلیتورىس» ی ژن ناقرتین بەلام بە كەلك وەرگرتن لە پۆرتۆ * و گواستەوێه تەحرىكى جنسى لە كلیتورىسەوه بو ناووهى ئەندامى جنسى ژن، ژنان لەبارى فەرەنگى و نەفسىیهوه خەتەنە دەكەن!

۴- برىنى كلیتورىس هەر بە هەلپاچىنى بەشيك لە ئەندامى جنسى ژن كوتایى پى نایە، بەلكوو ئەم قەسابىيه مىشكى ژن بە شىوێهكى بى رەحمانە لە هیزى بىركردنەوه دادەشورى. بەم شىوێ ژنان وا باردینن كە خویان پىیان وابى ئەم وەزعیەتە ئاساىيه و نەتوانن ئەم زولمەى كە لىیان دەكرى، ببینن.

۵- لە شوینىكى ئەم نووسراوێه دا هاتوو كە «خەتەنە» كارىكى بە سەر مەزەهەبەوه نیه و تەنانت قورئانىش دژاىەتى خوى لە گەل دەبرىوه. خراپ نیه سەرنجىكى ئەم بەشە بەدەین.

یەكەم: خەتەنەكردنى ژن زۆر بەر لە سەرەلدانى ئىسلام رەواجى بووه. لە راستى دا سەرەلدانى خەتەنە دەگەریتەوه بو سەرەلدانى نىزامى چىنايهتى كە لە سەر بناغەى پیاوسالارى دامەزاربوو. بىجگە لە وولاتانى وەكو

میسر و سودان ... خه‌ته‌نه له ئوروپاش هه‌تا سه‌ده‌ی نوزده‌هه‌م و جوددی هه‌بووه. «هیرودیت» - میژوونوسی به نوابانگ - له هه‌بوونی خه‌ته‌نه، حوسه‌د سال به‌ر له له‌دایک بوونی مه‌سیح، قسه ده‌کا. پیشینه‌کانی ئه‌م ره‌سمه ده‌گه‌ریته‌وه بو سه‌رده‌می پادشایی فیرعه‌ونه‌کان له میسری قه‌دیم‌دا. هه‌ر به‌م هویه له «سودان» به خه‌ته‌نه ده‌گوتری «برینی فیرعه‌ونی».

دوو‌هه‌م: مه‌زه‌ب به‌دیریایی میژوو دارده‌ستی ده‌سه‌لاتدارانی ئابووری و سیاسی کومهل بووه وده‌وری سه‌ره‌کی بووه له پاراستنی ئه‌و سیسته‌مانه‌دا. له راستی دا مه‌زه‌ب هه‌ر ئه‌و ئه‌رکه‌ی هه‌یه که ده‌زگا‌کانی قه‌زایی، پولیس، په‌روه‌ده و باره‌ینان... بو پاراستنی خانه‌واده، پیاوسالاری و پته‌وکردنه‌وه‌ی نیزامی چینایه‌تی له ئه‌ستویه‌نه. له هیچ گوشه‌یه‌کی دنیا‌دا، ناکرئ سی کوچکه‌ی سیاسه‌ت، جنسیه‌ت و مه‌زه‌ب له به‌ر چاو ون‌بکرئ.

سیهه‌م: له روانگه‌ی مه‌زه‌به‌وه «کچیه‌تی» شتیکی «پیروژ» و هه‌ر ئه‌وه بووه‌ته هوی ئه‌وه که له پاراستن و قایم‌تر کردنی ره‌سمی «خه‌ته‌نه» دا مه‌زه‌ب ده‌وریکی به‌رچاو بگێرئ. بو نمونه له سه‌رده‌می «یه‌هودیه‌ت» دا شه‌رتی بنه‌رتی بو ئه‌وه‌ی کچیک بیتوانیایه زه‌ماوه‌ند بکا، ئه‌وه بوو که «کچیه‌تی» خوی به‌ر له میرد‌کردن پاراست بی. ئه‌گه‌ر کچیک، «کچ» نه‌ما‌بایه هه‌ر شه‌وی یه‌که‌م پیاوه‌که ته‌لاقی ده‌دا. یان ئه‌گه‌ر ژنیک دوا‌ی دوو جار میرد کردن، میرده‌که‌ی مرد‌بایه یان ته‌لاقی دا‌بایه به «گلاو» ده‌ژمیر‌درا. (تورات، سه‌فه‌ری تشبه، فه‌سلی ۲۴، ئایه‌ته‌کانی ۴۱) پاراستنی کچیه‌تی دوا‌ی به ده‌سه‌لات گه‌یشتنی رووحانیه‌کان له ئیسرائیل، زیاتر له‌وه‌ش وه‌حشیانه بوو. یه‌کیک له وه‌رسمانه «ئایینی ئاوی تال» بوو. ئه‌گه‌ر میردیک له ژنه‌که‌ی دوودل بوا‌یه، ده‌ی‌برده لای رووحانی گه‌ره‌ک یان مه‌ته‌قه. رووحانیه‌که بو ئه‌وه‌ی بزانی که ژنه‌که تاوان‌باره یان بی تاوان، به شیویه‌کی سه‌رسام‌هینه‌ر ئه‌شکه‌نجه‌ی ده‌کرد. ژنه‌که ده‌بوا‌یه له پشتین به‌ره‌و خوار رووت بوا‌یه‌وه، هه‌رچی شتی زینه‌تی پێوه‌بوا‌یه لیان ده‌کرده‌وه و تاله‌مووه‌کانی گیانیان له یه‌ک جیا ده‌کرده‌وه. دوا‌ی ئه‌وه پارچه‌یه‌کی ره‌ش و قورسیان به ممه‌که‌کانیه‌وه هه‌لده‌واسی و «ئاوی تال» یان ده‌رخوارد ده‌دا. (تورات، سه‌فه‌ری ئه‌عداد، فه‌سلی ۵، ئایه‌کانی ۱۸۸۱) ئه‌و ئاوه تیکه‌لاویه‌کی تال بوو له ئاوی «پیروژ»، خۆلی مه‌عه‌بد و جه‌وه‌ه‌ری (مه‌ره‌که‌ب) ئه‌و دیره‌ که رووحانیه‌که له سه‌ر پارچه‌که نووسی بووی. له سه‌ر پارچه‌که ده‌نووسرا: «ئه‌گه‌ر ئه‌م ژنه تاوان‌بار بی، هه‌تا دنیا دنیا‌یه به له‌عنه‌ت بی». ژنه‌که ده‌بوا‌یه ئه‌و ئاوه پیسه‌ بخواته‌وه. خواردنه‌ی ئه‌و پیساوه نه‌ده‌بوا‌یه هیچ ئه‌سه‌ریکی خراپ له سه‌ر ژنه‌که دا‌بنی. ئه‌گه‌ر هاتبا‌یه و ئه‌و ئاوه ببوا‌یه هۆی با‌کردنی زگی ژنه‌که یان پیستی رانی خالیکی ده‌رکردبا‌یه، ئه‌وه ئیتر نیشانه‌ی تاوان‌بار بوونی بوو و هه‌ر چه‌شنه‌ سزایه‌ک حه‌قی بوو.

به‌ پیروز‌کردنی «کچیه‌تی» له دینی مه‌سیح‌پیش‌دا هه‌تا ئه‌و جی‌یه ده‌چینه‌ پیش که «کچ» مانه‌وه‌ی مریه‌م و ته‌نانه‌ت «کوریه‌تی» مه‌سیح پنی هه‌لده‌گوتری. هه‌ر بۆیه‌ش که شیشه‌کان و راهیبه‌کان له پیکم‌پنانی خانه‌واده نه‌هی ده‌کرین. ئه‌م مه‌سه‌له له گه‌ل ئیسلامیش یه‌ک ده‌گریته‌وه. زه‌ماوه‌ند کردن له گه‌ل «کچیکی به ژن بوو» یان بی‌وه‌ژن مه‌کروه‌وه. هه‌روه‌ها سزای ژنیک که سه‌رجی‌یی پیاوی نامه‌حره‌می کردبی، به‌رده‌باران کردنه. به‌و پی‌یه به‌شداربوونی گشت مه‌زه‌به‌به ته‌وحیدیه‌کان له‌م تاوانه میژوویی‌یه‌دا، له ریگه‌ی به‌ پیروز‌کردنی «کچیه‌تی» و پیاوسالاری‌دا، به‌ ئاشکرا دیاره.

* «کلیتوریس»: قیتکه، میتکه. ئه‌و به‌شه‌یه له ئه‌ندامی تناسلی ژن که ده‌بیته هوی له‌ززه‌ت بردنی جنسی ژن له

کاتی سیکس دا. به هوی ته وهی که ووشه کوردیه که زیاتر لایه نی نگاتیچی (مه نفی) له زمانی کوردی دا ههیه، نیمه له ووشه ی لاتینه که واته کلیتوریس که لک وهرده گرین.

* پورنو: که لک وهرگرتن له له شی رووتی ژن له بازاردا بو تبلیغات له سهر کالای جوراجور، فیلم و گوڤاری سیکسی که ژن له ناویا تنیا وه سیلهیه که ی جنسی و سیکسی یه.

ژن له پاکه تی پوست دا

لیلا قانعی

ژن و پیاو بې یه ک، گیان له بهر یکی ناته واون و بو کامل بوونی ژیانیان و دريژه دان به پشت و بهر هی ئینسان پیوستیان به یه کتره. په نابهر ئینسانیکه که به زور، چ سیاسی و چ ئابووری، له وولاتی له دایک بوونی هله که ندری و ئاواره هی هنده ران ده کړی ژیان له «تبعید» دا موشکیله ی تابه تی خوی هن و مه سه له ی هله بژاردنی شه ریکی ژیان، یه کیک له و موشکیلانه یه که من دمه وی له م نووسراوه یه دا له سه ری بدویم و بیخه مه بهر نه زه ری خوینه رانی به ریز. من خوم له نزیکه وه ئاگاداری به سه رهاتی تالی چندين ژن بووم که له کوردستان، به وه کاله ت له شووه کانیان (که له ئورویا ده ژیان) ماره کرابوون؛ بې ئه وه ی پیشتر ئم پیاوانه یان دیتبیت یا ناسیبت.

ژیانی ئم ژنانه تراژدی کی راسته قینه یه. ئه وان به هیوای ئه وه ی که له جه ه ننه می برسیه تی، هه ژاری و دواکه تووی وولات رزگاریان ببیت، شوو به پیاوی نه دیده و نه ناسیاو ده که ن، به و خه یاله ی که ژیانیان هیچ نه بی له ژیانی وولات خوشتر ده بی! که چی دواپی بویان درده که وی که به هله دا چوون؛ چونکه دوا ی هاتنیان بو ئورویا ده بینن که له راستی دا کویله ی بی ئیختاری شووه کانیان. ئاخر ئیجازه ی ئیقامه که یان به شووه که یانه وه به سه راره ته وه و ئه گه ر له قسه ی میرده که یان ده رچن، هه ر بو روژی دواپی ئیقامه که یان فسخ ده بیته وه و به ره قی ریگادا دهنارد رانه وه بو کوردستان.

زور پیاوی په نابهر له وولاتانی روژئاوا، شه ریکی ژیانیان له وولاته که ی خو یانه وه، وه ک نامه یه ک به پو ست دا بو دنیردری. دایک و باوکی په نابهر له وولات، کچیک دیاری ده که ن؛ ره سمیک و هیندیک جاریش فیلمیکی ویدیوی بو زاوای داهاتوو دهنیرن و دوا ی ئه وه ی کور، ره زایه تی خو ی دهربری ده چنه خوازینی کچ. دوا ی ماوه یه کیش، بو یه که م جار، زاوا و بووک له ئورویا چاویان به دیداری یه کتر روون ده بیته وه. راستی بو ده بی وایی؟ ئه وه چ شتیکه بهر له وه ده گری که په نابهر نه توانی یا نه یه وی شه ریکی ژیانی خو ی له و وولاته، له تیو ئه و خه لکه ی له گه لیان ده ژری، هه لبژیری؟ ته بیعی یه که جوابی ئم پرسیا ره راست و ره وان به وولاتیکی ها که زایی و گشتی نادرپته وه. من ئه مه وی لیره دا هه ول بدم که له دوو لاره مه سه له که بخه مه بهر باس. هیوادارم که به شداری خوینه رانی به ریز له باسه که دا، بیته هوی ئه وه ی که لایه نه جوارو جوره کانی ئم مه سه له زیاتر بکه ونه بهر چاو و جوابی پیوستی خوی پی بدرپته وه. به بروای من مه سه له ی «ژنی پوستی» دوو لایه نی سه ره کی هه یه: یه که م، ته سیری فره هنگی کونه په رستانه و پیاوسالارانه یه له نیو ئه و په نابهرانه ی که رووده که نه ئم کاره؛ دووه م: راسیزم و دزایه تی له گه ل بیگانه له م وولاتانه دایه.

دلنیم هه مووتان بیستووتانه که ئالاهه لگرانی فره هنگی ئایینی و پیاوسالارانه، چو ن باسی کچان و ژنانی ئورویا ده که ن. به قه ولی ئه وان ژن له ئورویا هه لثراوه و پیاو ده توانی بی هیچ زه حمت و ژانه سه ری ک خو یان لی نزیک بکاته وه و به ئازادی رابیه تی جنسی بگری له گه لیان. به تابه ت که له ئورویا ژن و پیاو ده توانن به یه که وه بژین، بې ئه وه ی له یه ک ماره کرابن. ده لین کچانی ئورپایی دهرپییان به شانه وه و هه ر روژه و هه ر سه عاته ی له

گهله كه سېك دهخون! سهرتان نهخه مه ژان؛ فرههنگي پياوسالاري وولاتاني شهرق، هرچي له دهمي راييت به ژناني ئوروپا دهليت و به «جنده» و «سهليت» نيويان دهبات.

ئهو پياوانه ي بهو فرههنگه وه ريگه يان دهكه ويته ئوروپا، هر له يه كه م له حزه ي گه يشتنيان بهو خاكه، به هيوان كه له «باخي بهرهللای كچاني بييعاري ئوروپا» دا تير و تهسل بخون و كهيف بكن! بهلام بو زوربه ي هر زوري ئم جوره پياوانه، دهركاي دلي ژني ئوروپايي دهبيته تهليسيميك كه كرانه وه ي بو نيه! ئه و پهيوهندي يه ي كه گوايه دهبوو زور ئاسان و ئاسايي بوايه، وهدي نايه. بو؟ بو جوابي ئم مهسه له پيوسته دووباره سهريك ههلييننه وه له ناوه وه ي وولات - ئه و شوينه ي پياوه كه لييرا هاتوه - و برواينه شيوه ي بارهيناني تاييني منالان له ناو مال و له كومه لگادا به گشتي. له م وولاتانه دا - شهرق - كور و كچ ئيتر به دهگمن دهتوانن دواي تهمنه ي حوت سالي، به شيويه كي ئاسايي، يهك بينن و بي ترس دريژه به كايه ي منالانه ي خويان بدن. ئيتر ناكري كور و كچ پهيوهندي يان به يه كه وه ههبيت؛ نابي له شي رووتي يه كتر بينن؛ به يه كه وه بچنه حمام و له دنياي بي شيله و پيله ي خويان دا سهيري ئندامي جنسي يه كتر بكن و بي هيچ مهزوريكي «گه وره سالانه»، دهس له يهك بدن! ئم كاره، كاري كه س نه كرده يه، «گونه هيكي گه وره» يه و منال فير دهكهن كه خو له گونه هه گه وره يه بپاري زي. به م جوره هر له هه رده ي مناليه وه جنسيه تي ئينسان ده كري به مهسه له يه كي گه وره له ميشكي منالان دا. ئيتر هرچي مناله كان بالا دهكهن و گه وره تر دهبن، زياتر و زياتر له جنسي مقابلي خويان دوور ده كرينه وه. تهبيعيه كه ئم خوياراستنه له جنسي مقابل، كه متر يه خه ي كور ده گري؛ بهلام كچي بيچاره دهبي به تهواوي خو ي له كور بپاري زي. به تاييه ت له م چهن ساليه ي دوايي دا، له ئيران و ئه و وولاتانه ي كه تايينه كان هاتونه سهركار، به ئاشكرا ئاپار تايدي جنسي دامه زراوه و ژن و پياو - بيجه كه له سهر جي خه و - له گشت جيگايه ك له يهك جيا كراونه وه.

به م فرههنگه و به م بوچوونه سهباره ت به پهيوهندي نيوان كور و كچ، ئاشكرايه كه كور و كچ ناتوانن به شيويه كي تهبيعي، بي مزاحمه تي بنه ماله، كه س و كار، مهكته ب و كومه لگا له گهله يهك بن. ئه وان ناتوانن هامووشوي يهك بكن؛ يهك بناسن؛ دوستي يهك بن؛ بير و را بگورنه وه؛ له پهيوهندي يه كي ئاسايي دا خو شيان له يه كتر بيت و له سهر ژيانكي هاوبه ش، جا به زه ماوهندي رهسمي يا بي زه ماوهند، ساخ بينه وه. ئم كاره له كوردستاني ئه مرودا له سايه سهري حكومه ته پياوسالار و كونه په رسته كانه وه ته قريبه ن مهحاله و ئه وانه ي كه جهربه زه ي ئه و كاره يان بيت، دهبي به دزي و دوور له چاوي حاكامان و كومه له به گشتي، بيكه ن؛ دهنا به شيويه كي دژي ئينساني سزا ده درين. ئم رايته يه به تاييه ت بو ژنان غهيري مومكينه! تاخر ژن دهبي به كچيني و «دهست لينه دراوي» برواته مالي ميرد، واته ساحه بي دووهه مي. ئه گه ر بيت و كالايه كه ساخ و سهليم نه بيت، كچي بيچاره به لاي دنيا به سهري دا دهباري و له باشترين حاله ت دا به ئابرووي رژاوه وه به سهر مالي باوكي دا ده كريت ه وه.

لايه تيكي تري ئم فرههنگه، رايته ي ژن و پياو، ژن و شوو، له ناو مال دايه. له كوردستاني ئه مرودا ژن، كاره كهر و قه ره واشي بيست و چوار سه عاته ي ماله. هه لگره، دانج، كوكبه وه، بدروو، بچنه، منال بينه دنيا، شير بده و گه وره بكه، بشوره، بماله... كاري هه ميشه يي و له كوتايي نه هاتووي ژنه. كاريك كه ووشه ي «ماندوويي هينه ر» بو ي كه مه. كاريك كه ئازارده ره؛ بهر به پيشكه وتني ژن ده گري و به هوي هه ميشه يي بوون و دوايي پي نه هانتي، ئينسان گه وچ ده كات. خو ئه گه ر بيت و ژن له ده ره وه ي ماليش كار بكات، كاري ناو مال هر وهك له قه باله ي دا نووسرابي، بو ئه و ده مي نيته وه و دهستي ماچ ده كات. نه ته نيا دهبي مندالداري بكا، بهلكوو دهبي

شوو داریش بکا، واته شووه که شی وهک مندالیکی ساوا که خوی هیچی پی ناکری، تهر و وو شک بکاته وه و نازی بکری! خوا بهو روژه نهکا، ژن به کاری ناو مال، مندالداری و شوو داریه که ی رانهگا؛ نه گینا ده بیته جهنگی مه غلووبه و شوو ده که ویته گیانی زامداری ژن و هینده ی تر بی حورمه تی دهکا و به نیوی نه وهی که لیاقه تی مالداری و میرد و مندالداری نیه، له مال دهر کردری.

شتیکی گرینگی تر، ئیتاعه ی ژنه له شوو و باوک و برا. ژن ههر له منالیه وه فی ر ده کری که وهک کوبله پهک، مل که چی فرمانی باوک و برا و ساحه بی بیت. ده خنه ناو می شکیه وه که خوی له پیاو به که متر و بی توانتر بزانی. نه تیجه که ی روونه: نه وهی فام و توانای که متره، ده بی له وهی که ناقلتر، وریاتر و به هیتره پهیره وی بکا! کوریش ههر له سهر بی شکه وه ده چی ننه گوئی وه که ناغایه، به گزارده یه، شازاده یه و هه تاو به فرمانی نه و چاو ده کاته وه و چاو لیک ده نی! له دایک و باوک و دهر و جیران را فی ر ده بی که بنه ری نی و به خوشکه کانی زور بلئی، شه رانی و نه ترس بی، خو له هه موو شتیک هه لقوتی نی و دهس له رهش و سپی ناو مال نه دا! ناخر کاری ناو مال کاریکی ژنانه یه، واته بی قیমে ته و له پیاو ناپه ته وه! نه گهر بی ت و پیاو یک له کاری ناو مال دا به شداری بکا و به قهول «کومه کی» ژنه که ی بکا، ده لین «کابرا بووه ته ژنی ژنه که ی» و به هیچ و پوچ و «ژن سفه ت» نیوی دهر کردری.

ههر وهک پیشتر باسی کرا، به پیی فرهنگی حاکم له وولاتانی شه رقا، رابیته ی جنسی نیوان ژن و پیای له یهک ماره نه کراو، به ته واوی قه ده غه یه. هه له بت ده بی بووتری که نه م قه ده غه بوونه له راستی دا تنیا بو ژنانه. پیوان هه میسه به دریزی میژوو نازادی جنسی یان بووه و توانیوانه ههر کات مه لیلان له سهر بووی ت و هه وه سیان به ژن یان ژنه رسمیه کانیان دانه مرکابیت، زور به راشه کاوی و به سهر به رزیه وه روو له ژنی تر بکه ن، بی نه وهی له گول کالتریان پی بووتری. ئایین و قانونیش زور «پیوانه» پشتی نه م دوو رووی یه کومه لایه تی ده گرن. ده لین پیانو نیازی جنسی له ژن زیاتره، ههر بویش پیانو بوئی هه یه ژن (صیغه) - ماره کردنی ژن بو ماوه یه کی کورت - بکا، یا روو بکاته نه و ژنانه ی بو نانی روژانه یان مه جبوورن له شیان بفروشن. نه م کاره بو پیانو نهک ههر به عیب دانانری به لکو به زیره کی و لینه اترووی بوئی حیساب ده کری. له راستی دا نه وه تنیا ژنه که ده بی ناگای له خوئی بی و هه نگاویک به هه له هه لنه هینتی وه. هه له ی ژن له و باره وه به کوشتن و به رده باران کردن، یان بی حورمه ت کردن و وه دهر هاویشتنی له کومه لگادا ته واو ده بی.

نه و پیوانه ی که بهو فرهنگه وه دینه دهر وهی وولات، ههر بهو چاو چاویلکه وه سهیری ژنی ئورویایی ده که ن. ته بیعه که بو دامه زرانی رابیته به نیی دوو ئینسان، بهر له هه موو شتیک ده بی نیاز و عه لاقه ی هاوبه ش هه بی ت. نه مجار ده بی ئینسانه کان شاره زای چونیه تی ری و رسمیه هه لستان و دانیشتن و نزیکایه تی کردن له کومه لگای ناوبراودا بن. دوستایه تی له گه ل که له ئوروا، به هاوکاری خوشک و دایک و جیران وهک راسپارده، ناکری! خه لک لیره بو دیداری ده زگیرانه که یان، ناچه ژوانی شه و و نیوه شه و له جیگه ی که س نه دیودا! ههر بزه و پیکه نیکی که چ، لیره به معنای دهر گای دل کردنه وه بو پیانو و ده عوه ت کردن بو سهر جی، حیساب ناکری! کاتی فرهنگی ئایینی و دواکه و تروانه و فرهنگی مودیرن له گه ل یهک رووبه روو ده بن، نه تیجه که ی ههر له پیشه وه روون و ئاشکرایه: یا ده ته قینه وه به سهر یه کدا و ههر کامه ده گه ریته وه هه ری می خوئی؛ یا یه کیکیان مه جبوور ده بی پاشه کشی بکا. به پیی نه م راستی یه، به شتیک زور له پیوانی په نابهر ناتوانن په یوه ندی یه سه ره تایی یه که دامه زرینن؛ به هوئی نه وهی که شاره زای نه و ری و رسمه که باسی کرا نین. تا قمی کیش که له و باره وه شاره زاییان زیاتره، به سهر که ند و کوسپه سه ره تاییه کان دا زال ده بن و ده توانن شه ریکی ژیان بو خویان

بدوزنه‌وه؛ به‌لام دواى ماوه‌یه‌ک جیاوازی فەرهنګى ناوبراو، ژيانيان لى تال ده‌کا و ريسه‌که ده‌بیت‌وه خورى. به‌شیکیش که هر له سه‌ره‌تاوه تهنیا به مبه‌ستی خوښ‌رابواردن په‌یوه‌ندی به ژنی ئوروپایي‌یه‌وه ده‌گرن و وه‌ک شه‌ریکی ژیان له سه‌ریان حساب ناکهن. ئاخړ هم ژنانه به لای ئه‌وانه‌وه سوژانین و به که‌لکی ژيانی هاوبه‌ش و بنیات‌نانی بنه‌ماله نایهن؛ سهر بؤ شووه‌که‌یان دانانه‌وتین؛ موحتاجی گیرفانی شووه‌که‌یان نین؛ ریگه ناده‌ن شوو له سهر هموو شتیک به مه‌یلی خوی بریار بدا؛ ده‌توانن بی ئیجازه‌ی پیاو سه‌فه‌ر بکهن، له ده‌روه غه‌زا بخون، له گهل هاوړپیکانیاں بچنه دیسکو و وه‌ک پیاوه‌کان مه‌شروږ بخونه‌وه! ئه‌وان قه‌رار نیه دواى ئه‌وه‌ی له کار ده‌گه‌رپینه‌وه مال، ته‌واوی کاری ناومالیښ به ته‌نیایی بکهن، به‌لکوو پنیان وایه که کاری مال، ئه‌رکی هاوبه‌شی ژن و شوویه. جا له چیشته لینانه‌وه بگه‌ره تا ده‌گاته شوړدن لیباس و مندالدارى. هه‌روه‌ها بنه‌ماله به لای ئه‌وانه‌وه ئه‌و «تقدس»‌ه‌ی نه‌ماوه که ئیستاش له شه‌رق هه‌یه‌تی. کاتى که ژن و شوو دواى ماوه‌یه‌ک بویان ده‌رکه‌وئ که ئه‌خلاق و ره‌فتاریان له گهل یه‌ک نایه‌ته‌وه، لیک جیا ده‌بنه‌وه و هر که‌سه ریگه‌ی خوی ده‌گرئ و ژیا‌تیکى نوئ بو خوی دابین ده‌کات. ژن لیره ئه‌گه‌ر بیت و به‌وه بگات که ژيانی هاوبه‌ش، شادی و له‌زه‌تی پی نابه‌خشی، کوټایی پی دینى؛ بی ئه‌وه‌ی موحتاجی که‌س بی؛ بی ئه‌وه‌ی له که‌س و کار و له کومهل، قسه‌یه‌کی ناشیرین بیستی و کاره‌که‌ی مایه‌ی سه‌رشوړی بی؛ بی ئه‌وه‌ی ته‌لاق، ویرانکه‌ری ژیان بی و ته‌سیریک له سهر موقعیه‌تی کومه‌لایه‌تی ژن دابنئ. تازه، لیره ژنیش ده‌توانئ پیاو ته‌لاق بدا و پیوستی به هیچ کاریکی ئه‌وتو نیه! جا ژنانی ئاوه‌ها ئازاد، دیاره بؤ هاوسه‌ری و شه‌ریکایه‌تی ژیان له گهل ئینسانئ که ژنی «نه‌جیب» و مل‌که‌چ و دم به‌سترای ده‌وئ نابن!

دیاره که هم دوو فەرهنګه جیاوازه ناتوانن یه‌ک بگرنه‌وه. فەرهنګى ئایینی و پیاوسالاری حاکم له شه‌رق، ناتوانئ ژن له موقعیه‌تیکى ئاوادا ببینئ. هر بویه‌ش په‌نابه‌رانی هه‌لگری هم فەرهنګه، ناتوانن شه‌ریکی ژيانيان له نیو ژنانی ئوروپایي‌دا هه‌لبژین. ئه‌وان ده‌یان‌ه‌وئ هر به هه‌واى قه‌دیم، به شتیه‌ی دایک و باوکیان، ژیان به‌رنه سهر. ئه‌وان ژنی گوئ به فەرمان‌یان ده‌وئ، ژنیک که بی ئیجازه له مال نه‌چپته ده‌ر؛ مندال بینئ و گه‌وره‌یان بکا، خزمه‌تکاری میوانه‌کانی شووه‌که‌ی بی و ئاشپه‌زیکى لیها‌توو بی؛ لیباسی «نه‌جیبانه» له به‌ر بکا؛ له شوینی گشتی وه‌کوو ده‌ریاچه و مه‌له‌وانگه، مه‌له‌نه‌کا و هتد...ئه‌وه‌ی که له‌م چوارچیوه‌دا نه‌گونجئ به ده‌ردی هم جوره پیاوانه ناخوات. تهنیا ریگایه‌ک که ده‌مینیه‌ته‌وه ئه‌ویه که یان ژنی هاوولاتی - که هم ئه‌خلاقیات و فەرهنګه ئایینی‌یه‌ی قه‌بول بی - له ده‌روه‌ی وولات په‌یدا بکهن (که کاریکی هینده ئاسان نیه)، یان ده‌سته‌ودا‌وینئ دایک و باوک و که‌س و کار بن که له وولات‌ه‌وه ژنیکیان بو په‌یدا بکهن و بویان بنیرن.

که‌سى واش ههن که به ئاشکرا دیفاع له فەرهنګى حاکم له شه‌رق دا ناکهن و ته‌نانه‌ت له زاهیردا به‌ره‌لستیشی ده‌کهن. ئه‌مانه رواله‌تیکى پیشره‌و به خویانه‌وه ده‌گرن و ژنه‌کانیان (که له وولات را بویان ناردراون) قه‌رزداریش ده‌کهن. ئه‌وان منه‌ت ده‌کهن به سهر ژنه‌کانیان‌دا و ده‌لین که ئه‌گه‌ر له وولات مابانه‌وه، بیجگه له چاره‌ره‌شی ته‌واو و هه‌ژاری و می‌ردیکى نابه‌دل، هیچی دیکه‌یان به نه‌سیب نه‌ده‌بوو؛ به‌لام لیره له لای ئه‌وان نه له گول کالتریان پی ده‌ووترئ و نه تووشی برسیه‌تی و هه‌ژاری و زوره‌ملی ده‌بن! ئه‌وان ئیددیعا ده‌کهن که به‌م کاره‌یان ئازادی و ژیانیکى راحه‌تیاں به ژنه‌کانیان به‌خشیوه؛ هر بویه‌ش ژنه‌کانیان ده‌بی زور له‌م پیاوه‌تیه‌ی شووه‌کانیان سپاسگوزار بن که له جه‌هننه‌م زرگاریان کردوون! هم ئیددیعا به لانی که‌م له یه‌ک رووه‌وه راسته. ئه‌ویش ئه‌وه‌ی که به‌شیک له‌م ژنانه ئه‌گه‌ر له وولات مابانه‌وه، به دلنیا‌یی‌یه‌وه ژیانیکى خرابتر له ژيانی ئیره‌یان ده‌بوو. به‌لام ئایا ئه‌وه ده‌توانئ به‌لگه بیت بؤ بی مافی ئه‌و ژنانه له لای شووه‌کانیان له ئوروپا؟ ئایا ئه‌وه ده‌توانئ

پاکانه بیّ بۆ ئەسیرکردنی ژن له مال و راگرنتی له هه‌مان چوارچیوه‌ی ته‌نگی فه‌ره‌نگی ئایینی و دواکه‌وتوانه (چ راسته‌وخۆ و چ ناراسته‌وخۆ) بیّت؟ ژنانی پۆستی ئەم جوهره‌ پیاوانه‌ش هه‌ر تووشی هه‌مان بیّ حورمه‌تی به‌ که‌سایه‌تی و مافه‌ سه‌ره‌تایی‌یه‌کانی ژن ده‌بن که باقی‌تر. ئەوانیش هه‌ر ده‌بیّ له مالدا به‌مینه‌وه و خه‌ریکی میوانداری و خزمه‌تکاری میوانه‌کانی شووه‌کانیان بن؛ بیّ دلی پیاوه‌که‌یان نه‌که‌ن؛ هه‌وای ژنانی ئوروپایی نه‌که‌وتیه سه‌ریان و بنه‌چه‌ی فه‌ره‌نگی و نه‌ته‌وایه‌تی خویان له بیر نه‌که‌ن! به‌شی ئەم ژنانه‌ش هه‌ر مندالداری و لیباس‌شوردن و ئاشپه‌زخانه‌یه و شووه‌کانیان ئەگه‌ر زور پیاوه‌تی بکه‌ن، له‌وانه‌یه له کاری ناومالدا «یارمه‌تی» ژنه‌که‌ به‌دن.

دیاره که ته‌واوی ئەو ژنانه‌ی که به‌م جوهره‌ دینه ئوروپا، به‌م جوهره‌ مل‌که‌چ و مه‌زلووم نامینن. هیندیکیان دوا‌ی ئەوه‌ی که چاویان ده‌کریته‌وه و به‌ سه‌ر مافه‌کانی ئینسانی و به‌رابه‌ری خویان له گه‌ل پیاو له‌م وولاته‌دا شاره‌زا ده‌بن؛ ترسیان ده‌رژئی و له شووه‌ زورداره‌کانیان جیا ده‌بنه‌وه.

ئینسان زاتیکه‌ی کومه‌لایه‌تیه، واته ناتوانی به‌ ته‌نیا بژی و بۆ دریشه‌دان به‌ ژیان، پیوستی به‌ په‌یوه‌ندی و تیکه‌لاوی له گه‌ل مروفی‌تردا هه‌یه. نیازی ژن و پیاو به‌ یه‌کتر، نیازیکه‌ی سروشتی و کومه‌لایه‌تی‌یه و له‌و باره‌وه هه‌یچ فه‌رقیک به‌ینی ئینسانه‌کان له به‌شه‌کانی جوراوجوری دنیا‌دا نه‌یه.

ئەم نیازه‌ ته‌ببعی و سه‌ره‌تایی‌یه بۆ زوریک له‌و په‌نابه‌رانه‌ی که روویان کردووه‌ته وولاتانی روژئاوا، ده‌بیته‌ موشکیله‌یه‌کی راسته‌قینه. ئەو په‌نابه‌ره‌ی که وولاتی له‌ دایک بوونی به‌جی ده‌هیلێ، مه‌جبوره‌ زور شت له سه‌ره‌تاوه ده‌س پێ‌بکاته‌وه. ده‌بیّ زمانیکه‌ی تازه‌ فیر بیّ؛ دوست و ئاشنا په‌یدا بکا؛ به‌ دوا‌ی کاردا بگه‌رێ؛ شاره‌زایی په‌یدا بکا به‌ سه‌ر کومه‌لگای تازه و شیوه‌ی ژیان و چونه‌تی کارکردی سیستیمه‌که‌ی. به‌لام کار هه‌ر به‌وه کوتایی نایه. موشکیله‌یه‌ک که هه‌ر له سه‌ره‌تاوه به‌رۆکی زوربه‌ی په‌نابه‌ران ده‌گرێ، مه‌سه‌له‌ی راسیزی ئاشکرا و نا‌ئاشکرا، دژایه‌تی له گه‌ل بیگانه، و هه‌لاواردنی خه‌لک به‌ پێی شوینی له‌ دایکبوونیان له‌م وولاتانه‌ دایه. فه‌ره‌نگی حاکم له وولاتانی روژئاوا‌دا، هه‌ر له پێشه‌وه مۆریکی دیاریکراو له نیوچاوانی خه‌لکانی وولاتانی «دنیا‌ی سیه‌م» ده‌دا. به‌ باوه‌ری ئەوان، خه‌لکانی دنیا‌ی سیه‌م فه‌ره‌نگیکه‌ی جیاواز له فه‌ره‌نگی روژئاویان هه‌یه و هه‌ر به‌ هوی ئەم فه‌ره‌نگه‌شه‌وه له باری کومه‌لایه‌تی و ئابووری و سیاسیه‌وه له وولاتانی روژئاوا دواکه‌وتوترن. ئەم فه‌ره‌نگه‌ و ده‌کا که زوربه‌ی خه‌لک له ئوروپا تصویریکه‌ی به‌رئاوه‌ژوو و هه‌له‌یان له خه‌لکانی ده‌ره‌وه‌ی ئوروپا بیّت. گوايه له‌ ناو خه‌لکانی وولاتانی دنیا‌ی سیه‌م ته‌نیا یه‌ک فه‌ره‌نگ هه‌یه! گوايه ته‌نیا که‌سیک که ره‌گه‌زی له ئوروپاوه سه‌رچاوه‌ی گرتبێ، ده‌توانی مودیرن، پیشکه‌وتوو، ئازادیخواز، تیگه‌پشتوو، لیزان و لیساتوو له مه‌یدانی هونه‌ر و تکنیک و... بیّت! گوايه په‌نابه‌ران نه‌ ماشینیان دیوه و نه کامپیوتر؛ نه‌ زمانیکه‌ی نیونه‌ته‌وه‌ی ده‌زانن و نه‌ زانستیکه‌ی ئەوتویان هه‌یه! لایان وابه‌سه‌ددام و ته‌واوی ئەوانه‌ی له ده‌ست سه‌ددام هه‌لا‌توون هه‌ر وه‌کوو یه‌ک بیر ده‌که‌نه‌وه و یه‌ک فه‌ره‌نگیان هه‌یه. ئەم بۆچوونانه‌ سه‌باره‌ت به‌ خه‌لکانی غه‌یره ئوروپایی ده‌بیته‌ هوی ئەوه‌ی که کومه‌ل، ده‌رگا‌کانی خوی به‌ سه‌ر په‌نابه‌ران‌دا دا‌بخا و له ناو خوی‌دا ریگه‌یان نه‌دا. زوربه‌ی په‌نابه‌ران به‌م شیوه‌ ده‌که‌ونه ده‌ره‌وه‌ی ژیانی هاوبه‌شی کومه‌لایه‌تی ئەم وولاتانه. له بازاری کاردا یان ریگه‌یان نابێ یان سه‌خت‌ترین کاره‌کانیان پیشکه‌ش ده‌کرێ. په‌نابه‌ر ده‌بیته‌ ئینساتیک به‌ پله‌یه‌کی نزمی کومه‌لایه‌تی‌یه‌وه. بیکاری له‌ پیش‌دا به‌رده‌رگای مالی ئەو ده‌گرێ. له هه‌موو شوینیکی شار مالی نادریتی و ریگه‌ی گه‌ره‌که‌کانی دووره‌ شاری پیشان‌ده‌دری. په‌نابه‌ر به‌م جوهره‌ ده‌که‌وتیه‌ ریزی فه‌قیرترین به‌شه‌کانی کومه‌ل، به‌ هه‌موو ئەو گیر و گرفت و موشکیله‌ کومه‌لایه‌تی‌یه‌ی که

به‌رۆکی هه‌ژاران ده‌گرێ. سیاسه‌تی «کومه‌لی فره‌هه‌نگی» به‌م جوهره‌ په‌نا به‌ر ده‌کاته مروڤیکی ده‌ره‌جه‌ دوو و ریگه‌ی تیکه‌لاو بوونی له‌ کومه‌ل دا لی ده‌به‌ستی. ئەمه‌ش به‌ نۆره‌ی خۆی ده‌بیته‌ هۆی ئەوه‌ی که‌ په‌نا به‌ر به‌ زه‌حمه‌ت بتوانی شه‌ریکی ژیا‌نی له‌ نیو خه‌لکی وولاتی تازه‌دا هه‌لبژیرێ و ناچار ده‌بی روو بکاته‌وه‌ تێو هاوولاتیا‌نی پێشوو‌ی خۆی یا خه‌لکانی په‌نا به‌ری‌تر.

فره‌هه‌نگی کونه‌په‌رستانه‌ و پیاوسالاران هه‌لده‌گرێ و نه‌ ره‌گه‌رز و ره‌نگ ده‌ناسی. تاسه‌ی ژنی «نه‌جیب»، کاره‌که‌ر و بیده‌نگ و گوێ به‌ فرمانی می‌رد کردن... تایبه‌ت به‌ پیاوسالارا‌نی شه‌رق نیه‌. که‌م نین پیاوی ئوروپایی که‌ بو ژن هینان رووده‌که‌نه‌ وولاتا‌نی ئافریقا، ئاسیا و شه‌رقی ئوروپا. ئەمانه‌ به‌ ئاگاداری به‌ سه‌ر فره‌هه‌نگی حاکم له‌ وولاتانه‌دا و هه‌ژاری به‌ربلاوی ئابوو‌ری به‌شیک‌ی گه‌وره‌ له‌ خه‌لک، که‌نیز و کاره‌که‌ر له‌ گه‌ل خویان دیننه‌وه‌ ئوروپا. ئەوان له‌ راستی دا ژن ده‌کرن؛ ژناتیک که‌ به‌ هۆی وه‌زعی ئابوو‌ری و کومه‌لایه‌تی له‌ وولاته‌که‌ی پێشوو‌ی خویان دا و مه‌ترسی گه‌راندنه‌وه‌ی دووباره‌ بو‌ ئەو، ده‌بته‌ دیلی شووه‌کانیا‌ن و لانی که‌م تا دوو سال ناوێرن ده‌نگی ناره‌زایه‌تی‌یان له‌ سه‌ر هه‌چ شتیک به‌رز بکه‌نه‌وه‌. ئاخ‌ر ئەگه‌ر بی‌ت و را بکه‌ن یا ده‌س به‌ داوینی پولیس بن، (تا دوو ساله‌که‌ تێپه‌ر نه‌بووی) ئیتر مافی مانه‌وه‌یا‌ن له‌ وولات دا نامینی و دیپورت ده‌کری‌نه‌وه‌. به‌شیک‌ی زور له‌م ژنانه‌ سه‌دان به‌لا به‌ سه‌ریان دینن؛ ئەشکه‌نجه‌ ده‌کری‌ن؛ ته‌نانه‌ت واهه‌یه‌ مه‌جبوو‌ر ده‌کری‌ن له‌شیا‌ن بفروشن به‌و هیوایه‌ی که‌ روژیک ئەم ژیا‌نه‌ تال و دژی ئینسا‌نی‌یه‌ کوتایی پی‌ بیت و له‌ چنگی شووه‌ ئوروپایی‌یه‌که‌یا‌ن رزگار بن و ئیقامه‌ی دايم‌ وه‌ربگرن.

به‌ پێی ئاماری ره‌سمی له‌ سوئید، شه‌ست له‌ سه‌دی ئەو ژنانه‌ی که‌ به‌ شیوه‌یه‌کی وه‌حشیا‌نه‌ له‌ لایه‌ن شووه‌کانیا‌نه‌وه‌ ئەزیه‌ت و ئازار ده‌درین و په‌نا ده‌بته‌ «ریکخراوی کیشکی ژنان» - Kvinnojour - ژنانی بیگانه‌ن.

له‌ کوتایی باسه‌که‌دا به‌ پیاوستانی ده‌زانم بلیم که‌ من ژیا‌نی هاوبه‌شی ته‌واوی ئەو پیاوانه‌ی که‌ ژنه‌کانیا‌ن له‌ وولاته‌وه‌ بو‌ هاتووه‌، مه‌حکوم ناکه‌م. من له‌ سه‌ره‌تاوه‌ باسی فره‌هه‌نگی کونه‌په‌رستانه‌ و پیاوسالارانم کرد. ته‌بیعی‌یه‌ که‌سیک که‌ دژی ئەم فره‌هه‌نگه‌ بی‌ و به‌ چاوێکی به‌راه‌ر سه‌یری شه‌ریکی ژیا‌نه‌که‌ی بکات، هه‌رگیز به‌م جوهره‌ که‌ له‌م نووسراوه‌دا باسی کرا، ره‌فتار ناکات. ده‌کری‌ که‌سی وا هه‌بی که‌ نه‌ به‌ هۆی بی‌ر و باوه‌ری پیاوسالاران ه‌ و کونه‌په‌رستانه‌، به‌لکوو به‌ هوی موشکیله‌ی زمان، موشکیله‌ی تیکه‌لاو بوون له‌ گه‌ل کومه‌لگای نویی و گیروگرتی کومه‌لایه‌تی‌تر، له‌ وولاته‌وه‌ داوای ژنیکی نه‌ناسیاو بکات. که‌سی وا هه‌یه‌ که‌ تا ماوه‌یه‌ک هه‌ر وه‌کوو دوستیک له‌ گه‌ل ژنه‌که‌ی (که‌ له‌ وولاته‌وه‌ بوی هاتووه‌) ژیاوه‌ تا له‌ گه‌ل یه‌کتر ئاشنا بوون بی‌ ئەوه‌ی ژنه‌که‌ له‌ مه‌ترسی دیپورت کردنه‌وه‌ به‌هاوێت یا ژنه‌که‌ له‌ ترسی ده‌رکران له‌ وولاته‌ ئوروپایی‌یه‌که‌ مل به‌ ژیا‌نه‌ هاوبه‌شه‌که‌ بدات.

هه‌ر وه‌کوو له‌ پێشتردا ووتم باسی من له‌ سه‌ر ئەو به‌شه‌ له‌ پیاوان و ژنه‌هینا‌نیا‌ن له‌ وولاتی پێشوویان را نیه‌. رووی قسه‌ی من له‌و به‌شه‌ له‌ کومه‌لی موهاجیر و په‌نا به‌ر له‌ ده‌ره‌وه‌ی وولاته‌ که‌ ئاشکرا به‌ هوی فره‌هه‌نگی کونه‌په‌رستانه‌ و پیاوسالاران ه‌ی حاکم له‌ وولاتا‌نی دنیا‌ی سیه‌مه‌دا، «ژنی پۆستی» دینن!

کاریکاتیر

(هونهرمهندی ئەم ژمارهیه)

- سهردار عبدالله
- سالی ۱۹۶۷ له شاری سلیمانی له دایک بووه.
- سالی ۱۹۸۸ ئەنستیتیوی پهپوهندی پوست و تهلهفونی تهواو کردووه.
- سالی ۱۹۹۴ له یهکهمین پیشانگای کاریکاتیر له لایهن "مهلبهندی هونهر و ئەدهبی کریکاری" له سلیمانی و قهلازدهدا بهشداری کردووه.
- سالی ۱۹۹۵ له دووهمین پیشانگای کاریکاتیری "مهلبهند"، له سلیمانی، ههولیر، دیانه، کوی، سنجاق و قهلازده بهشداری کردووه.
- ئەندامی ناوهندی مهلبهندی هونهر و ئەدهبی کریکاری یه.
- کاریکاتیرهکانی له زوربهی بلاوگراوه کریکارییهکاندا بلاو بووتهوه.

سەرئەنجامی ئە سەر جوانی ناسی ئە شیعری هاوچەرخی کوردیدا

ریبوار

سەرەتا

مەبەست لیکۆلینەوهی جوانناسی بە گشتی نیه. مەبەست لیکۆلینەوهی یەکی کورت و دامەرزاندنی باسیکە لە سەر جوانی ناسی نوێ لە شیعری کوردیدا. کە دەلیم دامەرزاندن مەبەست نەوهی ئە مەبەست پویستی بە لیکۆلینەوهی زیاترە. ئەوهی لە مەبەستی تیکوشاوم دامەرزاندنە کە لە سەرئەنجامی عیلمی (ماتریالیستی تاریخی) یە وەبی و ریگای لیکۆلینەوهی دوایی هەموار کردبێ.

تیزەکان :

1. جوانی ناسی بەشەر هەمیشە لە ئال و گوردای بووه.
2. ئەم ئال و گوردای بو ناسین دەبی و بە گوردای ماتریالیستی تاریخی لیکدانەوه هەلدەگری.
3. ئەم ئال و گوردای هەتا هاتوو، بە تاییەت لە دەورانی سەرمايەداری و سەدەیی بیستەمدا؛ رەوتیکی خیراتری بووه.
4. جوانی ناسی چینیایەتی قسەیهکی موعتەبەرە.
5. لە هەر دەورانیکی، جوانی ناسی چینی حاکم دەبیتە جوانی ناسی کومەل.
6. جوانی ناسی یەک کە لە سەدەیی بیستەمدا بە سەرئەدەبی کوردیدا زال بووه دەگری لە زهوقی ناسیونالیستی دا بینیتەوه.
7. شیعەر و هونەر بە کوردیش، وەک باقی تر، تووشیاری ئەم ئال و گوردای بووه.
8. لە مەیدانی شیعردا، گۆران، لەم بابەتەشەوه هەنگاویکی بەرزای ناوه گەرچی وا دیارە خوی ئاگاداری نیه.
9. جوانی ناسی نوێ، یان بلێن سوسیالیستی، لانی کەم لە هونەری کوردیدا، کەم باس کراوه.
10. ئەم تیزانە هەموو، جیگای باس و لیکۆلینەوه و دیارم گۆرینیش.
11. ئەمانە پیکەوه - نەک بە جیا جیا - ئەو نیگارە رەنگاوەرەنگە پیک دینن کە واقعییەتی زیندووی ئەدەب و هونەری کومەل بنوینیتەوه.
12. ناسینەوهی جوانی ناسی نوێ و ریگرەکانی و هاندەرەکانی ریگای ئاژوانی هونەر و جوانی خوشتر دەکا. ئەم تیزانەوهی سەرەوه، هەر تەنیا بو ئەوه هاتوون کە باسەکە بە روشنی دەست پی بکری. لەوانەیه لە جەرەیانێ باسەکەدا، یان پاش لیکۆلینەوه و رەخنەگرتنی بەشداربووانی تر بگۆردرین، یان بە شیوهیهکی تر بەیان بکری.

(بەشی دووهەم)

* پیش ټوہی بچمه سہر لیکولینہ وہ کانی به شی دووہم روونکردنہ وہیہ کی کورتم ھیه له سہر تیزه کانی ۸ و ۹ (لیرهش به و لاوه وشه ی "تیز" له جیاتی "حوکم" به کار دینم؛ ھەر ھمان مہ به سته به وشه یه کی تیونہ ته وھیی تر). له تیزه کانی ۶ و ۹ دا دوو وشه ی "جووتیارانہ" و "کریکارانہ" م لآبردوه. (ژماره کانیشم ھندیک خوار و ژوور کردوه) گهرچی ئیستاش په شیمان نیم که ټو دوو وشه یه م له به شی یه که م دا ھیناوه به لام پاش رهخنه و گفتوگو له گهل ھندیک له خونہ ران پیم وایه ته عبیری "زهوقی جووتیارانہ" و "زهوقی کریکارانہ" مہ عناکه به ته وای ناگہ یه نی. پیم وایه پیوانہ ی وهک روماننسم و ریالیسمیش ناتہ وای خوی ھیه. بویه ھەر وشه ی وهک ناسیونالیستی و سوسیالیستی جاری باشتره. دیاره به تمام گهلک ټال و گوری به ھیز و پیتر له باسه که دا بیته پیش، بویه جاری له مہ زیاتر له وشه کان ورد نابمہ وه. دیسان داوای یارمه تی له خونہ رانی دلسوز ده که م که به رهخنه و پیشنیار و له وھش زیاتر به شداری کردن له لیکولینہ وہ که دا باسه که پوخت و پاراوتر بکه ن.

* بژ وھیر ھینانہ وھ ی به شی یه که مپیش پیوسته کورته یه کی بینینہ وه.

به گویره ی گهلک نمونہ له شیعی کوردی به تایبته له شیعه کانی گوران دا، زهوقی کی نوئ سہری ھلدواہ؛ زهوقی که من نیوم ناوه زهوقی روو له ئینسان، واتہ ئینسان به پیوانہ ی جوانی داده نی. له م نمونانہ دا که له به شی یه که م دا ھینانمہ وه، جوانی به و پیوانہ یه ھلدہ سه نگیندری که چہنده جوانی یه کانی په یکه ر و ھناوی ئینسان و ھبیر بینیتہ وه. نالی «چاوت جوانه وهک ټستیره»؛ دہلی «ټستیره جوانه وهک چاوت».

رہنگه که سیک بلی ټمہ زور تازه نیه و چل سالی به سہردا تیپه ریوه. به لام به داخوه ھیشتا تازه یه! شت کاتیک کون دہبی که شتیکی تازه تر بیته گورئ. له م بابته نهک ھەر شتی تازه تر نہاتووه به لکوو له م سی چل ساله دا "کونہ" که ش که م به کار ھینراوه. له مہش خراپتر، به رهو دواچووتیکی به رچاو دہبینم له زوق و چیژی جوانی دا که ئینسان تییدا بی حورمه ته یان یه کجاری دهنریتہ پیناوی سروشت یان پیناوی حیزی دہسه لاتدار یان رژیم حاکم....

ھیشتا ش دلم رازی نہ بووه که سہر ھلدانہ وھ ی کونہ په رستی مہ زهہ بی ری بدمہ نیو باسه که وه، دہنا مہ سه له گهلک ئاسته م تر دہبی. ورده ورده له کورته ی باسی به شی یه که م تیپه ر بووم. باشتر وایه بچمه سہر به شی دووہم.

له پیش دا داوای لیبوردن له خونہ ر ټه که م که ناچارم ټم نمونہ یه له بهر پیوستی ناسینی چیژی شاعیره که ی سہبارته به ئینسان (ژن)، به بینمہ وه:

ژن و سه ماوهر

ژنه کی کور له گوندی لولان بوو

دووره دیده و ههتا بلیی جوان بوو
 سوفیه کی شیخ رهشیدی لولانی
 روژی لای شیخ به دهرفتهی زانی
 وتی: گهر من له خۆمی ماره بکه م
 سویند ئەخوم دهردی چاوی چاره بکه م.
 سیسه سوفی ژنه ی لهباری برد
 نه بژیشکیکی دی و نه چاری کرد
 شیخ وتی: سویندی سوفی به درۆ بوو.
 وتی: سوچی سه ماوه ری تو بوو
 ئاگری کۆر ببو نه خوست و نه ههست
 چاپهزت هاته پیش و شیشی به دهست
 لینگی راکرد و خۆیشی راکیشا
 له کونی خوارهوهی پیا کیشا
 چاوه کانی گهشاوه، هاتهوه دهنگ
 ره ژوو رهش بوونهوه به سووره پهرنگ
 من وتم ژن سه ماوه ره و کویره
 چاپهزی پی دهوی و به شیش فیره
 هیند خه ریک بووم تیا چه ما شیشم
 وهخته کویرایی دابی چاوشیم.

هه ژار — بو کوردستان، لاپه ره ی ۲۳۵

چهند سالیک له مه و بهر له سمیناریکی ئەدهب و هونه ره هه ره له سه ره ئەم باسه (له شاری گوتنبرگ له
 سوید) که ژنان و پیاوانی ئەدهب دوست به شدارییان کردبوو، یه کییک له به شدار بووان هیرش کردنی من بو سه ره
 هه ژاری له بهرگران هات. منیش دیوانه که ی هه ژارم له بهر دهست بوو؛ نامه بهر دهستی و داوام لی کرد ئەو
 شیعره ی سه ره وه بخوینیته وه بو جه ماعت! هه رچی کردی و کۆشای له رووی هه له نه هات!
 شیخ ره زا نه بی و له ۱۹۶۰هه کاندای و پاش گۆران ژیبایی و ئاوا باسی ژن بکه ی؟!

کور به دایکی گوت: بیجگه له باوه
 چهند شوی ترت بوون. وه لامي داوه:
 نو میرد له وه هوزی و نو میرد له م هوزی
 دو نو ش له هوزی نه ورزه قوژی
 نو له بهر هه تاو خویان ئەدوژی
 نو شیان نیوه ی سال ده ژیان بی روژی

شەشە و شەشان و شەشیکى تریش
ورچەى ئامان و رەشیکى تریش
بە خوا رولەگیان دەست بە ھەویرم
ورده میردەکان کەم دینە بیرم!!

ھەمان سەرچاوە، ل ۲۵۰

ژن بی یەک گوتی بە شیخ و نادۆ
نە زورنا خۆشە و نە لی لی و لۆلۆ
ئەگەر تۆ ئازای زورنا باویژە
ھەر بەو دەھولەت دلۆیە بیژە.
وتی : تو بایەک بە پێشت بەردە
منیش دەبینم چاری ئەم دەردە.

ھەمان سەرچاوە، ل ۲۵۰

شیخیک بو ژنان ئاموژگاری بیژ
ھەرای بوو لە مەر دروستی دەسنوێژ.
دەیگوت: توو کە بەر ون کا دەنکە جۆ
لەش پیسە و نوێژیان دەروا بە فیرو.
لاویکی بی موو چووبوو قوژبنیک.
بەرگی وەک ژن بوو پرسى لە ژتیک:
دەستیکت بینە بو سەر بەر گە دەم
بزانه چۆنە دەگەل گفتى ئەم.
ژن ھاتە دەستی رەقى لەو ناوہ.
ھاواری کرد و دلی بووراوہ.
شیخ فرمووی: پەندم بە ھیز و پیژە.
وا دای لە دلی ئەم خۆپاریژە.
لاو گوتی: یا شیخ، ھەلی دەبەستی.
نەگەیی بە دل، گەییشتە دەستی.
پەندی رەقى تۆ کار لە دل ناکەن.
دەبی رەپ و راست لە دەستت راکەن.

ھەمان سەرچاوە، ل ۲۴۹

رەنگە تیک شکاندنی بوته کونەکانی ئەدەب و ھونەری کوردی کاریکى ئاسان نەبى. بەلام بەرەو پیش
چوونی ئەدەبی کوردی، رەخنەگری بەکی قوولی پیویستە کە لەوانەپە ھەندیک لە بوته گەرەکان و تەنانەت
خوداکانیشی پیوہ سەرنگوون بی.

هەر وهک له بهشی پیشوودا سهبارت به گۆران نووسیم، مهبهست لیکولینهوه له کهسایهتی شاعیرهکان نیه و لیرهشدا قسه لهوه نیه که "ههژار" له شوینیکی تری دیوانهکهی دا له سهر زولم و زوریک هاتبیتته جواب یان له کاتیکی ژبانی دا فرههنگی کوردی نووسی بی یان چهنده له دروستبوونی کونهپهرستی یهکی هیستریک له نیو خهلکی کوردستاندا بهرپرس بی. لیرهدا قسه له جوانی ناسی یه که یهتی؛ قسه لهوهیه که جوانی ناسی «ههژار» له سروشت پههرستی نهترازاوه هیچ، بی حورمهتی به ئینسانیش تیدا به تیکرار هاتووه. وهک ئهوهی سهروهه سهبارت به ژن له دیوانهکهی دا کهم نین. بیجگه لهوه، به بروای من هیچکس، لهوانه "ههژار" یش، بز ی نیه به بۆنهی (یان به بیانوی) زولمی میللیهوه که له کورد کراوه، هیستری دژ به ژن و دژ به ههژارانی میللهتانی تر (وهک دواتر نیشانی دهدهم) ههلهژێ؛ یان بهو جوژه تیتالی بهو ههژاران بهکا که پیمان دهلی "جاش"! بی حورمهتانهتر لهوهش و زور بی پهروتر، هیرش دهکاته سهر ئهو ئینسانانهی پیمان دهلی "عهجهم" (فارس و تورک) یان "عارهه" (عه ره ب). بی حورمهتی به ژبان و به پیروز گرتنی هیستریکی مهگ و کوشتاریش سهباری گشت!

....

کی پهنای گرت له رهیلهی تۆپان
چهند سهکته بوون عه ره ب و جاش تۆپان

سهردهمی خه نهجهری کورد هاتهوه گهر
سهری وشکی دهبری و گوشتی ته
خوینی پیسی لهشی سیسی عه ره بان
گور و فیچقهی بوو له سهر تیغی ده بان

همان سهرچاوه، ل ۱۴۵

....

....

ژهنگی سهر دل ته سهری خوین رشتن

همان سهرچاوه، ل ۱۴۱

"ئهو چیای سهفینهی... دهس کوردان کهوتهوه و جاش و عارهویش، ئهوی له تۆپین رزگار بوون زۆر به شپرزهی ههلاتن..."

لیوژه - ۱۹۶۵.۱۲.۱

دهمه تهقهی پیروت و باپیر

- باپیر مهرحهبا
- مهرحهبا سهر چاو
- بۆ کوئی وا گورجی؟
- به خوا.. ئهچمه راو
- راوی چی ئهکهی؟
- ههرچیم دهس کهوئی....

بهراز بی، جاش بی، زابته عه رهوی

من هەر پيس كوژم بچمه هەر جييه.

....

هه مان سه رچاوه، ل ۱۵۵

....

خوينى كوردان كه رژاوه
ناوى تركى پى كوژاوه
هەر دلۆپيكي ئه و خوينه
بو تۆله سەندن هه وینه
تاله كۆردستانه توركى
خوينى كوردان دانامركى

هه مان سه رچاوه، ل ۱۰۰

....

توركى تور توورى ئه دا بو بهر پى
لئى ده گه وزن عه ره بى بى ده رپى
مشكه كويره ن عه جه م و ريشه برن
خيوى باغ برسيه ئه و تير ومرن.

....

هه مان سه رچاوه، ل ۱۳۱

ناوى به رزت له سه رووى به رزان بوو
بو گورگ لاشه عه جه م هه رزان بوو

هه مان سه رچاوه، ل ۱۱۶

تۆزى له و خاكه به سه ر خۆتاكه
تۆزى پيروزه له دنيا تاكه
تۆزى چاوى دلى نايينايه
ليره كل بو كله كهى سينايه

هه مان سه رچاوه، ل ۱۱۵

"خاك وخول" ببوه گروهى گريانى
من چ خاكىك به سه رم.. دوردانى!!

هه مان سه رچاوه، ل ۱۱۸

له وانه يه شاعيريك هه ژار بووبى يان دهوله مند، به ده ربه ده رى ژيابه ي يان سه ساوه؛ له كه ره ج "ناچار"
بووبى به خومه ينى دا هه ل بلى يان له كانگاي دله وه، بى هيچ شه رم و شكويه ك، سه رووك عه شيره يه كى كونه په رستى

کردبیتته قاره‌مانی نازادی؛ یان هر ریک و راست شاعیری دهر بار بووی و به شیوه‌یه‌کی عیرفانی شیخ و عه‌شایه‌ری به‌رز کردبیتته‌وه. له‌وانه‌شه هر هم شاعیره له لایه‌ن سه‌رمایه‌داران و نه‌نوعی حیزب و تاقمه‌ی چه‌کدار و حوکومه‌تی هه‌ریمه‌وه ریزی خودایانه‌ی لی بگیری. به‌لام به هیچ جوری ناتوانی زه‌وق و چیری "هه‌موو کومه‌لی کورده‌واری" بنوینیتته‌وه.

بی‌حورمه‌ت کردنی ئینسان و له پیناوانی ئینسان بو خاک و بو سروشت له گه‌لیک بابته‌وه به مه‌زاقی ده‌سه‌لاتدارانی ئیستا خو‌شه. یه‌که‌م با برسیه‌تی و فه‌قیری خویان له پیناو خاک‌دا له پیش چاو پیروز بی، با به شه‌واره بکه‌ون تا به پیش چاویانه‌وه، ناغایان به ملیون و ملیارد بنینه سه‌ر یه‌ک، بی نه‌وه‌ی خه‌لکه‌که به ناشیرینی نه‌و کرده‌وانه راجله‌کین و داوای حقی خوراوی خویان بکه‌ن. کاتیک شاعیریک به‌م جوره ئینسان بی‌حورمه‌ت ده‌کا ئایا ده‌توانی چیری نه‌و هه‌ژارانه نوینه‌رایه‌تی بکا؟ یان چیری چینیکی کومه‌لایه‌تی دیکه (بگره تاقمیکی دیاریکراوتریش له‌و چینه) ده‌نوینیتته‌وه که ئاوا خه‌لاتی ماموستایه‌تی و شه‌رف ده‌که‌ن به به‌ری‌دا که من و تویش نه‌گه‌ر بویرین ره‌خنه‌یه‌کی لی بگرین له سه‌د لاوه چاومان لی زیت ده‌بیتته‌وه؟

کام ژن یان پیایو ئاسایی و سالم ده‌توانی ئیستا هم دیوانه، که پره له‌و جوره شیعرانه، بخوینیتته‌وه و بیزی هه‌لنه‌ستی؟ من نه‌گه‌ر به‌م چیره بلیم ناسیونالیستی، ده‌بی له‌پیش‌دا ناسیونالیسمیش مه‌عنا بکه‌مه‌وه. به داخه‌وه هیشتا ناسیونالیسم لای هه‌مووان به شه‌رم و عار دانانری. نه‌گه‌ر پی پی بلیم بورژوازی و سه‌رمایه‌دارانه مودده‌عی ده‌توانی گه‌لیک سه‌رمایه‌دارم نیشان بدا که بیزی له‌م شتانه هه‌لده‌ستی یان گه‌لیک رژیمی سه‌رمایه‌داریم نیشان بدا که چاپ کردنی شیعره‌ی وای له قانونی خو‌ی‌دا کرده به جورم و خیلاف و له‌وانه‌یه زیندان و جه‌ریمه‌ی بو دانابی. نه‌گه‌ر پی پی سه‌لیقه‌ی جووتیاریکی دواکه‌وتوو، یان عه‌شایه‌ریکی به‌دوی، دیسان پیم وایه ناره‌واییم کرده ده‌رحق به‌و هه‌ژارانه. مودده‌عی زوری پی خو‌ش ده‌بی که هیچ چیریکی چینایه‌تیم بو ساغ نه‌بیتته‌وه. به‌لام نه‌گه‌ر حاکمانی دیکتاتوری ئه‌مریکای لاتین بنیته به‌ر ده‌ست دادگا یان روژنامه‌کانی نه‌وروپا، هر به هه‌مان شیوه به بی شارسانیه‌ت و موجرمیان ده‌ر ده‌که‌ن. ده‌ی ناشکرایشه که نه‌و حاکمانه نوینه‌ری راسته‌قینه‌ی بورژوازی و ته‌نانه‌ت نوینه‌ری تایه‌تی فلان کومپانیای نه‌وتی یان غه‌یره نه‌وتین! به‌لام مودده‌عی خو‌ی به ده‌سته‌وه نادا و ده‌لی نه‌وه باسی سیاسه‌ته و نه‌مه باسی نه‌دبه‌ه و فه‌رقی زوره. منیش خو به ته‌ما نیم هه‌موو موددعییه‌ک رازی بکه‌م به‌لام مادام له سه‌ری ماتریالیسمی تاریخی‌یه‌وه بی‌گرین، گران نیه سه‌رچاوه‌ی نه‌م چیره بیز هه‌ستینه بدؤزینه‌وه. پیم وایه سه‌رکرده خو‌ینریزه دواکه‌وتوتره‌کانی عه‌شایه‌ری کوردستان که ریگای سه‌رکوتی خه‌لکی نه‌و ناوچه‌یه بو سه‌رمایه‌دارانی "خوی" و "بیگانه" خوش ده‌که‌ن تامه‌زرۆی نه‌م جوره جوانی ناسی‌یه‌ن که من و تو بیزمان ئی هه‌لده‌ستی.

دیره‌ی هه‌یه؟*

* جارئ له سه‌ر چونه‌تی دیره‌دانی ساغ نیم. وه‌ک پیشتریش نووسیومه باسه‌که پیوستی به لیکولینه‌وه‌ی زیاتر هه‌یه به‌لام ساغ نیم که ئایا به دیره‌دانی باسه‌که و هینانه‌وه‌ی نمونه‌ی‌تر باشتار پاراو ده‌بی یان نه‌وه‌ی که به شیوه‌ی‌تر دیره‌ بدری.

ریبوار

شيعری "شهوه" له "تاپو و بوومهليل" دا

فاتح شيخ الاسلامی (ف. پشکو)

دهمیکه پيوهم چهند ديريک له سهر شيعری "شهوه" بنووسم و جاريکی تر بلاوی کهمهوه. شهوه وهک دهسپيکردنی پروژیهک له بهرچاو گرتبوو بو ليکدانهوه له سهر جوولانهوهی ئهدهبی له سالهکانی چلی ههتاوی (شهستی زایینی) له کوردستانی ئیران و بارودوخیکی کومهلايهتي و سياسي که ئهدهبیاتی نویی کوردي ئه سهردهمه نهشو و نمای تیدا کرد. ئه مه کاریکی نهکراوه و بهش به حالی خوم که لهو جوولانهوهیهدا بهشداري شهخسیم ههبووه له میژه دام ناوه "روژیک له روژان" دهستی بدهمی. شهوه بو ده سال دهچی و قهتیش پیم وانهبووه ئاوهها وهدرهنگ دهکهوئ. دیاره یهکیک له هویهکان بهدهستهوه نهبوونی نووسراوهکانه که به هژی خهفهقانی سهردهمی خویهوه زوربهیان له هیچ کوئ چاپ نهکراون.

بهلام تازهکی به ریکهوت شریتیکم دهس کهوتوه، "شهوه" ی له سهره له گهل لیکولینهوهیهک به دهنگی هاوژیی سالانی لاوی و شاعیری م "سوارهی ئیلخانی زاده" * ئه مه هانی دام "شهوه" به روونکردنهوهیهکی کورتهوه بلاو کهمهوه. ئه م شریته یهکیکه له بهرنامهکانی گوشهی ئهدهبی "تاپو و بوومهليل" که سوارهی داهینه ر و زاراوشیرین، شهو سالانه له ئیزگی کوردي تارانوهه بلاوی دهکردهوه. له بهرنامهکهدا، وهک له خوارهوه دهیینن، پیشهکی سواره به پهخشانه پاراوهکهی ناوهروکی شيعری "شهوه" شي دهکاتهوه؛ پاشانیش تیکستی شيعرهکه دهخوینیهوه. سواره، به پیی نهینی کاری پیوستی شهو سهردهمه، نه بونهی شيعرهکه ئاشکرا دهکا و نه ناوی شاعیرهکهی دینی؛ تهنیا تیدهکوشی یارمهتی گویرهکانی بدا له رهزمی "شهوه" بگهن.

شيعری "شهوه" هی "ف. پشکو" نووسهری شهو دیرانهیه و به شوین شهوهدا نووسرا که سالی ۱۹۶۴، له بزووتنهوهی میلی کوردستانی عیراق، بارزانی نهیارانی سياسي خوئی له مهکتهبی سياسي پارتی به زوری چهک له مهیدان ده رکرد و دهسهلاتی خوئی و "پاراستن" هکهی و هیزه چهکدارهکهی، یهکپارچه به سهر خهلکی کوردستان دا سهپاند. شيعرهکه وینهیهک بهدهستهوه دهدا له رهوتی گهرا بهستن و له بارچوونی خویشباوهری به بزووتنهوهی میلی و پیناسهیهک که به ئینسانی دهدا. "شهوه" به "شهو" دهسپیدهکا، دهگاته "هیوا" یهک و به "هاوار" یهک تهواو دهبی؛ شهو دهه که ههست پیدهکا "شهوه" که و "هیوا" که بوونهته یهک شت. "شعووری گهرمی ههبوون" له گهرد و خولیکی کورت ماوهدا دهبیته هاواری "شهوه گرتوومی بمگهن!" و دهکوژیتهوه.

شيعری "شهوه" له سالانی دهسهلاتی شادا به دهسنووس و دهسبهدهس له کوردستانی ئیران دهگهرا و دهخوینیرایهوه. شهو شيعره وینهیهکی تیکتالاهه له دیکتاتور پشووبری زال به سهر ژيانی خهلکدا و پوکانهوهی هیوا به بزووتنهوهیهک که شهویش جهوههری نیمچه دیکتاتور خوی زور خیرا دردهخا. شهو دهمهی "شهوه" له ناو دهستان دا دهگهرا، له سهرههلدانهوهی بزووتنهوهی کوردایهتی تهنیا چهند دانه سال تیپهریبوو، ههر شهوندهش تهجره بهی بهدهستهوه دابوو. شهرو دواي تیپهریبوونی سی وچهند سال، بهتاییهت له ۱۹۹۱ بهم لاهو، کهرستهی زیندووی تاقیکردنهوه له سهر بزووتنهوهی کوردایهتی، به ههموو بالهکانیهوه، شهونده زوره که ناماشریتهوه. له گهل شهوهش دا به باشی دهزانم "شهوه" و شي کردنهوه کهی سواره پیکهوه، وهک دیاردهیهک له حال و ههواي ئهدهبیاتی

نوئی کوردی که له شهستهکان له کوردستانی ژێردهستی رژیمی شا سه‌ری هه‌لدا، بکه‌وێته‌وه به‌ردهستی خوینهران. ئەمەش دەقی بەرنامه‌که‌ی "تاپۆ و بوومه‌لیل":

سواره: له بەرنامه‌ی ئەمجاره‌ماندا یه‌کیک له جوانترین و به‌نرخترین شوینه‌واره‌کانی شیعری نوی هه‌لبژارده‌مانه که له‌گه‌ل شی کردنه‌وه‌یه‌کدا بوتان ده‌خوینینه‌وه. ئەم پارچه‌ شیعره‌ هی شاعیریکی گه‌نجی کورده و ناوی شیعره‌که "شه‌وه‌یه".

ئاده‌میزادیکی سه‌رلی‌شیواو و کولول بیننه‌ به‌ر چاو، له شه‌ویکا، شه‌ویکی کپ و کر و کاس، هه‌تا چاو برشتی هه‌بی تاریکی‌یه و بیده‌نگی؛ وه‌ها که ئاده‌میزاد ئەسیری شه‌وه و ته‌نانه‌ت له بوونی خوشی ئەکه‌وێته دوول‌یه‌وه. ته‌نانه‌ت هه‌ناسه‌کیشان و روانینی چاو و هه‌ست‌پیکردنی سامی شه‌و ناتوانی شه‌و دلنیاکه‌ن که هه‌شتا زیندوو. "هه‌بوو و نه‌بوو" وه‌ها سنووریان تیکه‌ل ده‌بی که له یه‌کتري ناسرینه‌وه.

له‌م حاله‌دا؛ له‌م حاله‌دا که نه ته‌واو نه‌بوونه و نه ته‌واو هه‌بوون، ده‌نگیک له دوورترین سووچی شه‌وه‌وه دیته‌ گوی. ئاده‌میزادی به‌ندی زیندانی شه‌وگار هه‌ست ده‌کا که زیندوو و به‌ واته‌ی شاعیر: "شعووری گه‌رمی هه‌بوون، به‌ گیانیا ئەگه‌ری". ده‌نگه‌که په‌ره‌گر ئەبی، به‌رزتر و نزیکتر دیته‌ گوی. ئاده‌میزادی تاسه‌بار ته‌واوی هه‌ستی خوی له گویی‌دا کوئه‌کاته‌وه تا بزانی ئەم ده‌نگه‌ خوشه‌ که مزگینی ژیان و هه‌بوونی پیه‌یه‌ چیه. به‌لام ده‌نگه‌که هه‌شتا دووره. ناچار ئاده‌میزادی به‌سوی و تامه‌زروی ده‌نگی بزووتنی ژیان، بیرئه‌کاته‌وه: جاری به‌ دلایا دی ئەمه‌ ده‌نگی نووچه. جاری له‌به‌ر خویه‌وه ئەلی نا! ده‌نگی نرکه‌ی ته‌ور به‌ ده‌سیکه که خه‌ریکی هه‌له‌په‌رتاوتن و برینی لقوپی دارسانه‌ تا ریگایه‌ک به‌ره‌و شاری رووناکی بکاته‌وه. جاریکی ئەلی ئەمه‌ ده‌نگی ده‌نووکی مه‌لی به‌یانه‌ که په‌رژینی سه‌ختی شه‌و کون ئەکا تا ده‌روویه‌ک له سه‌ر پرشنگی هه‌تاو بکاته‌وه.

ده‌نگ هه‌ر دی و نزیکتر ئەبیته‌وه تاکوو ئەبی به‌ شه‌قژنیکی تال و مه‌رگه‌ین. له‌پیشا ئاده‌میزاد له بیده‌نگی و خاموشی شه‌و ئەترسا، ئەمجار ده‌روونی پر ئەبی له سامی ده‌نگه‌که و تی‌ئه‌گا شه‌و زه‌مزه‌مه‌ نه‌رمه‌ که له دووره‌وه وه‌ک پته‌ی سه‌ر ئاو وابوو وه‌ زایه‌له‌ی ئەتگوت هه‌لقولینی کانی‌یه، کاتیک نزیک بووه‌وه، بوو به‌ ده‌نگیکی ترسینه‌ری مه‌رگای که چه‌شنی شه‌وه‌ که‌رووی ئاده‌میزادی ته‌نیا و به‌هه‌له‌چوو ئەگووشی. وه‌ ئیستا گوی بگرن بو شیعره‌که:

شه‌وه

په‌سپه‌سا په‌ره‌گر بوو

شه‌وی کری لاسار

نه‌ما شنه‌ی شه‌وبا

نه‌وی بوو چه‌سپی زه‌وی بوو

له سامی شه‌و پاسار.

به سيحری تاریکی
ههبوو نهبوو یهک بوو
نهما نیشانهی بوون
نهما نیشانهی من.
لهشم توایه دهروونی شهویکی بیروچن
پهساپهسا پهرهگر بوو
بهروه فهزای بیبن
بهروه فهزای بیبن.

به چاو و گوی
پهلهقاژهی شعوری بوونم بوو.
سهرنجی چاوی بههلهپه
شهوی سمی
لهههموو لاه
بو ترووسکایی.
بهلهز بوو گیانی بهسوی
دلی بهخورپه لهبن گوی
وه گوی بهوریایی
بهکول مهلاسی جریوهی ژیان
بهلام ههیهات!
مهلولی کردم شهو
مهلولی کردم شهوگار
عزابی دامی شهوی بیروزا
بهگورهوشار.

کهچی له دوورترین ناخی ئەم شهوا
ناکاو
بهنهرمه تاههنگی

درنگ درنگ دهنگی
وهکوو پتهی سهر ئاو
شهپولی خسته دهروون.
له گویم تهنینی له گوین ههلقوئینی کانی بوو
تهنینهوهی وهکوو بوئی ههلاله ئانی بوو.
شنه‌ی بلاوئینی
دنه‌ی ئه‌دا به خه‌یال:
هه‌را هه‌رای نووحه،
گه‌می ئه‌خوئقینی
که دیوی زالمی شهو
هه‌قاله‌کانی به لافاوی رهش نه‌خنکینی؟
به‌یاخی کاوه‌یه ئاخو
به ره‌مزی فه‌تخی به‌یانی
له جه‌رگی شهو ئه‌چه‌قی؟
مه‌لی به‌یانه له شهو زیزه بی وچان و هه‌دا
ده‌نووک‌کی سه‌ختی له په‌رژینی قایمی شهو ئه‌دا؟
وه یا ته‌ور به‌ده‌سیکه
له دارسانی چری شهو
خه‌ریکه تی‌ئه‌په‌ری
روو له شاری رووناکی؟

* * *

ئه‌هات، ئه‌هات، ئه‌هات
ئه‌هات و شهو شهق ئه‌بوو
شعووری گه‌رمی هه‌بوون
به گیانما ئه‌گه‌را
جی به سامی شهو له‌ق ئه‌بوو.
ئه‌هات، ئه‌هات، ئه‌هات
ئه‌هات و گه‌وره ئه‌بوو

گه وره تر تهبوو

هه يهات!

له سامی شه و کر بووم

له سامی دهنگ پر بووم

دلم کولاه به زرمه ی هه ناسه تاسینی

تههات و گه وره تهبوو

گه وره تر تهبوو

هه يهات!

شه قزنی تالی وه کوو مه رگی ناگه هاني بوو

ته نینه وهی وه کوو ژه هری هه لاهل ثاني بوو.

هه رای دهروون تاخن

په ساپه سا په ره گر بوو

وه کوو شه وی لاسار

په ساپه سا پشووبر بوو

عه زابی گوره وشار.

وه رن وهرن هاوار!

وه رن وهرن شه وه گرتوومی

بمگه نی

هاوار!

۱۹۶۴

* سپاس بۆ دوستی قه دیمی م کاک ته سعه دی سیراجه ددینی که ته و شریته ی به دهس گه یاندووم.

ماله كه م

ئاسو

ده كرى بىكارى بېته مالم و
تا چەند وختىك تىاي دانىشى.
ته نيايش ههروهها
به لام تنها ئه و كاتانهى
شيعر دهلى: چاوه رپم به، من ته مشه و ديم؛
گريانىش، ئه و وه ختهى
رهنگه هيچ په نجه ريه ك نه بى
به رووى ئاسوى ئاراميم دا بكرىته وه؛
خو بو عيشق
نه خاوه ن مالم
نه مالىشم ده رگاي ههيه
نه په نجه ره.
به لام گه ر غوربه ت بى و
به دهسته كانى تووند ده رگام بكوتى و
يقىرئىنى و
دراوسيشم بىنئته سه ر
ئه و كات؛ خو م
قه له مم
ژووره كان
ده بينه زينده وه رى بى گوى و
هه موو ده بينه
ده رگاي ئاسنين و
په نجه رهى توند كلوم دراو.

له ناسمانی یادگار یکما

ناسو

که منداډ بووم
سهر ته پوډکه ی ناشی گاوران
دهبووه جیځای یاری و بهزمی مندا له کانی گهره کمان.
زور چیشته نځاو،
له چیشته خانہ ی چیشته قولی ی ټو ټاشه دا
خواردنی خوښ و بی خویمان دروست ده کرد
بو هه موومان.
من ته ماته و سه لکه پیازیکم ده هینا.
په کیکی تر، که وچکیک روڼ.
ټه وی تر، دوو نانی تیری و
ټه می تر، قاپیکی فافون.
کاتیک خواردن پی ده گه بی
به چوار مشقی
هر له سهر سفره ی گل و به رد
خواردنمان دابهش ده کرد و
هر یه ک به شی خو ی به رده که وت.
ټای چند سهیره!!
بی ټه وه ی خوښمان بزانیڼ
که و ابوویڼ؛
ټه و کاتانه، هر هه موومان
کومونیست بوویڼ.

#هه ویڼی ټه م شیعره، کورته شیعریکی مه جیدی نفیسی یه
که له «همبستگی» ژماره ۴۲ بلاو کراوه ته وه.

ئەھلى ئەشكەوت

حەمە ئەلى حەسەن

لە لىۋارى چەرخە بەردىنەكانەوہ

دېنەدەرى ...

بۆنى كەروو

بۆنى زىلدانى مېئروو، دى لەدەمیان

تەپو تۆزى ئەھلى ئەشكەوت،

لە كەللەيان ھەل دەوہەرى.

كورتەبالان ...

لە بن تاشەبەردى «جەھل وخورافەدا»

سەرى خویان حەشارداوہ

نمایندەى شەوہ بەسەرچووہكانى

عومرى مېئروون

بۆیە رقیان

لە گولە بەرۆژەى ئاشق بەخورەتاوہ.

دنیایەكى گەلیك سەیرە

دنیای ئەوان

ئەگەر كچ بى كۆرپەلەیان ...

ھەر لە سەر بېشكەوہ كۆتى «اغتصاب»ى

دەكریتە پى

كە ھېشتا پى نەگرتوہ...!!

ھەر لە سەر بېشكەوہ گىانى ئەتك دەكرى

كە ھېشتا لە تامى ژيان نەگەشتوہ...!!

كە گورەش بوو، ئەو كۆرپەیە

بەدەر لەوہى.... بېرسن: بۆمەلى ئەشقت

كوى ئامىزى ھیلانەیە؟

سەر و سىماى تەلبەند دەكەن

وہك سنوورى وولاتىكى داگیركراو؛

نیگاکانی دهشارنه وه
له خویندنه وهی نامه رهنگاورهنگهکانی
تیشکی هه تاو.

دنیاپه کی گه لیک سهیره
دنیا ی ئه وان.
چاندنی تووی کینهیه بهرنامهیان.
په یامی چوک دادان دهدهن به گوئی بوونا.
له بهر شنه ی دلرفینی ئازادیا
زه لیلیکی کوول و لهرزوکه
خامه یان.

هینده گیلن ..
فتوای برینی تالیکی
پرشنگی پرچی خوړ دهدهن.
بزه ی سه رلیو...
هه ناسه ی سنگ...
ترپه ی دل و لیزمه بارانی نهوبههار
سانسۆر دهکه ن...!
له لیواری چهرخه بهردینه کانه وه
دینه ده ری...

بوئی که پروو
بوئی زبلدانی میثوو
دی له ده میان؛
ته پ و توژی
ئه هلی ئه شکهوت له که لله یان هه لده وه ری.

دیوار

ریبوار

پیکه نینت

به هار ده ژیه نیتته وه

سه رچاوه ی حه یاتته نیگات،

پیش ئه وه ی که فاشیستانه

باسی نه فره ت له "بیگانه"

نه فره ت له ئینسان ده ربری؛

پیش ئه وه ی ته شه رم لیده ی

که چه نده خوشباوه رم من

کاتیک ده لیم "ئاخری ئینسان مل نادا

به کویله تی و

بی حورمه تی خوشه ویستی!"

کاتیک وایه

سه د هه زار جار بیزارتر ده بم له فاشیسم

که ئاوا لیت بوته ته دیوار

بوار نادا

بییته باوه شی دلمه وه.

کونکریت

له گورانی یه کانی ماری تولای گورانی بیژی ئینگلیسی

ریوار کردوویه به کوردی

ئهو شوینهی من تئیدا دهژیم،

دیواره کانی کونکریت

تهبهق - تهبهق له سهر یه کتر

یه کسهر کونکریتته؛ سیمان!

میچی سیمان، تهختی سیمان، چما زیندان!

زیندانیکی که پیویستی به کلیل نیه.

دهرگاگان هه موو ئاوه لان.

به لام گیرفانی به تالم

له من بوونه تهله و زیندان!

\\\\\\

(کورس)

بویه منیش خه ریکم هه لی ده کلوشم

ئهم سیمان هه لده کهنم

ئاگاداری تووه کانی بن عهرز ده کم

چرو دهر کهن و بالا کهن

هه لی ده کولم من ئهم سیمان

من خه ریکم هه لیه کهنم!

\\\\\\

من نامهوی لیره بژیم،

کهس نایه وی!

جیگایه کی نه گبهت که روح بیان تئیدا ده ناشت

(ههر بهو مهرجهی توانیبایان)

قهتسی چوار دیوارم ده کهن چما من زیندانی بم.

بهلام من خو کول نادم و
نم نرزه ی له ژیر پیم دایه
تاخری ده که م به هی خوم.

\\\\\\

(کورس)

بویه منیش خه ریکم هلی ده کلوشم
نم سیمان هلد هلد که نم
تاگاداری تووه کانی بن عرز ده که م
چرو دهر که ن و بالا که ن
هلی ده کولم من نم سیمان
من خه ریکم هلی که نم!

\\\\\\

من نهموی که همدیسان نرز تا سمان بین
هست به تیشکی گرمی هتاو بکاته وه؛
تامی باران همدیسان بچیریته وه.
نه فس بکیشی
با زینده وه رانی ژیر خاک هل نه کورمین
بژی نه وه
کاتیک که من دستم به خاک دا رو ده که م.

\\\\\\

(کورس)

بویه منیش خه ریکم هلی ده کلوشم
نم سیمان هلد هلد که نم
تاگاداری تووه کانی بن عرز ده که م
چرو دهر که ن و بالا که ن
هلی ده کولم من نم سیمان
من خه ریکم هلی که نم!

خوشکۆله نان فرۆشه که م

یوسف رسولی

واهاوینه
نیگا ئاسک ئاساکانت
له دوور،
مهودای نیوان
عهرز و ئاسمان ،
داره رووته له کانی کیۆ
که ههر وهک خوۆ
بی بهرگ و تینون بریوه و
تاوی بهتین
سه رکولمه کانت دهنگیۆ و
شه مالی گهرم

هیۆر هیۆر
قثری خولاویت ئه بزپۆی .

له خه یال دای
کورپه ی برسی ناو باوهشت
هیدی هیدی
ئه تمزیت و
جار ناجاری
سه ره له ئه بری و
نیگای ساوا و کرچ و کالی
له ژیر کهوشی کریارانی
ناسکه نانت
که بو کرینی تاقه نانی

کوشکی بیر و
ریزی نانی گه لاگه لات
لی تیک ئه دهن
تیک ئه شکیت و
وه کو بیچوه ئاسکی ترساو
توند به بهروکدا ئهنووسی ،
سوژهی تابلویه که ، ئه گهر
له موزه دا
خوبنوینی
"مونالیزا" سهر دائه خا و
کرنوشی له بهر دادینی .
دهم ئیواره
ئه م دهمانه ی
ههتاو وونه و
خهلک تاق و لوقه دیارن
تو ههر میوانی شه قامی
به قورگی توز بهر گرتوکه ت
هاوار ئه که ی
بو فروتنی
کولی پر له
ناسکه نان و
گریانی کورپه ی باوهشت
کوتایی به روژ دههینی و
تاک و ته نیا
ریگای مالت ئه گریته بهر .
گشت شهوانه
ئه و دهمانه ی
که خهلکی شار

له ناو خهوى ههنگوينى دان
تو شهو نخونى تهكيشى و
بو بزيوى خوت و ساوات
رفيده كهت بى ووچانه
له سهر سنگى گهرمى تهنووور
خهوى ساواكهت
تهرزيت و
بو نواندنه وهى
به دهنگى گهرمى داىكانهت
سكالاكهت

تهكهيه لاي لايه خهوى:
" تهى تهوانهى
كه شهو پيخه و
له تهتلهسا نه بى نانوون !
تهى تهوانهى
به هيى من
به رزه ديوارى ته لارتان
تير و تهسهل
بزه ميوانه له ليوتان
قا قا
گورانى
ته شهرتان
چزو داده گرى له دلمان

دلنيا بن
ته گهر ئيستا
منالى چاو به فرميسكم

به رامبه رم
نه ده ویستا
له جیاتی نانی ده ستکردم
گولله م نه دایه سنگتان و
بوّیه کسانی و ژین ده مردم
به لام داخم
ئه م به سته زمانه بی نانه و
رسق ده رمان
سنگه گهرمه که ی ته نووره و
هیژی ئه م ده سته ماندوانه .

بوتی به ندی

سلیمان قاسمیانی (کاکه)

بابه گه وره کانی شیعری وولاته کهم
له دالانی تاریکی پیچی زولفت دا
وون دهبوون...

پیت نه ده گه یین!
له گیژاوی زیی چاوانتا داده مان
رهش هه لده گه ران

ده نالان
ده لالانه وه

بو نیو نیگای چاوی گه شت و
به ر دهبوونه مهله مهرگه و
ده بیان قیژاند،
هه ناسه سوار
قوم دهبوون...
رهش دهبوونه وه!

له ژیر لطافت ی خه یال
هه وری حه یایان ده باراند
به سه ر له شتا؛
ئاوریشمی زیرینی مانگی جوانی
ده دروا به به رتا و
یه خسیر ده کرای
له چوارچیوهی مهنگی شیعر و

زیندانی تبه‌دی

جوانی سروشتی

ژنانه‌ت ده‌بووی!

به‌ه‌ودای حه‌ریری شیعر

تارای حوری ناسکی خه‌ویان ده‌هونیوه و

بالات ده‌بوو

به‌نمادی تله‌س و نوور

به‌شه‌وچرا

کیوی ته‌لا

خه‌یالی نه‌رم و ورشه‌دار ...

تاسه‌ی پیاوانه‌ت پی‌ده‌شکا و

ده‌کرای به‌تاجی دیوانی

شیعری هه‌موو شاعیره‌کان!

*

هۆ بوتی باپیره‌گه‌وره‌ی شیعری ته‌ری وولاته‌که‌م!

پینووسی شیعره‌کانی من

قولپی به‌سته‌یه‌کی سه‌ره‌و

شیعری یاخی

جینگل ده‌دا له‌گه‌رووی‌دا

له‌باره‌گای باب‌ه‌گه‌وره‌کانی خه‌یال!

ئه‌وا قه‌له‌می سه‌ره‌وم

خه‌ریکه‌گیانی ده‌گوشی و

دانار دانار

رووحی ده‌چۆرینیتته‌ناو ووشه‌کانی و

گیان ده‌به‌خشی

به‌مۆمی ژین لیدزراوی

سالی به‌هه‌زار هه‌زاری

تہمنی پر کویرہوریت!

تہوا پینووسی سہررہوم
چوک دادہدا لہ بہر دہمتا و
تارہقہی شہرمی گشت میٹوو
دہسریتہوہ لہ نیو چاوان؛
چوک دادہدا لہ بہر دہمتا و
دہواری شیعری شیواوی
لہ چینی تہویلت دہچنی
کہ باری ملیونان نفرین
لہ ژینی سہمہرگی حالدا
بہ ری کافروشانیا دہروا!

« ئەقین، ئینسان، رزگاری

و

ئەقینی ئینسانی رزگاریدەر»

چاوخشانیکى كورت به سەر سى فىلمى كىسلووسكى دا

نووسەر: سینا پدram

وهرگیر: سمکو ئەحمەد

تریلوژی (چىروكى سى پارچه) ناسراو به تریلوژی سى رهنك، سى فىلمه كه له سەر بناغەى دروشمى شوژشى فهرانسه واتە ئازادى، بهرابەرى وبراىهتى دروست كراوه، جارىكى تر توانايى بى وینهى «كرژىستوف كىسلووسكى» Krzysztof Kieslowski كارگەردانى (دەرهنەر) بهناوبانگى لههستانى (پولونى) سهلماند.

سمبولىسى زهرىف و هیندى جار چولهپىچ، ووت و وىژى كورت و رهوان، وینهگرتنى هونهرمەندانە و كایهى دلگىرى زوربهى هونهرپیشهكانى ئەم سى فىلمه و به تايهت ئەكتەرەكانى رولى يەكەم، گىرايهكى بى وینهى بهم فىلمانە بهخشیوه.

«فىلمى شین» Trois couleurs blen يان «ئازادى»، كه يەكەم فىلمى ئەم تریلوژییه، لىكولینهوهیهكى زهرىف له ئەقین و ئازادىیه. ئەكتەرى رولى يەكەمى فىلمهكه، «ژولى» Juliette Binoch - كه به ئارامى و له سهرهخویى خوى، فهزای شاعیرانهى فىلمهكه زیاتر دهكات و تهسىر له بینەر دهكا - دهورى ئافرهتیکى لاو دهبینى كه هاوسەرى نهوازهنده و منالهكهى خوى له كارساتیکى ئوتوموبیل دا لهدهست دهدا. تىكوشانى «ژولى» بو دهرباز بوون له دەس بیرهوهرى رابردو و هەرچى پهیهندى به رابردوووه هیه، مهجالیکه بو دەست پىکردنى ژيانیکى نوى. لهم ریگهیهدا «ژولى» جارىكى تر رووبهروو دهبیتهوه له گهك توانايى ئینسانى خوى له ئەقین و خوشویستن، ریزدانان بو شیوهى ژيانى كهسانى تر و سهرههلدانى ههست و سوژى بنهههتتى ئینسانى، له بهرهروو بوون له گهك چارهههشى چارهههشان.

ئەلبهته فىلمهكه نایهوى رابردوو و دواروژى كهسایهتیهكانى فىلمهكه ههسهنگینى و

تی ناکوښی له سهر هم دوو دهوره له ژيان قهزاوت بکا؛ به لکوو دهيوئ گوراني ناچاري نينسان له پروسه دهر باز بوون له دس رابردوو و گيشتن به نازادي نيشان بدا.

نهيئي گورهی هم فيلمه، نهوهی که «ژولی» چ دهوریکی له خولقاندنی سه مفونیه کانی هاوسره که ی به تایبته سه مفونی ریژگرتن له یه کیٹی توروپا - هه بووه، شتیکه که تهواوی وهخت میشکی بینر به خویره مه شغول دهکا و تنانته دواي کوتایي هاتنی فیلمه کهش هه روا بی ولام ده مینیته وه. هم نهیني یه شاراوه، هه لسه نگاندنیکی هونه رمنه ندانه یه له سهر نهو دهوره ی که نیلهم دهر، له پروسه ی پیک هاتنی به ره می هونه ری دا، له سهر خولقینه ر هیه تی.

ناهه ننگ سازی «فیلمی شین» و دوو فیلمه که ی تر «زیگنیو پریسنرس» Zbigniew Preisners ناهه ننگ سازی له هستانی یه که به جوریکی سهیر خوئی هاوچاره نووس له گه «فان دن بورن مایر Van den Bodenmayer» ناهه ننگ سازی سه ده ی شازده هم ده بیني. ناهه ننگ سازی که له راستی دا هه نه بووه و تنیا له میشکی «پریسنرس» دا شکلی گرتووه. به لام سه ره رای نه مهش زو جار له م سی فیلمه دا ناوی بر دراوه و له لایه ن ته کته ره کانی روئی یه که مه وه حزی پیده کری و به م جوړه نه وان به یه که وه په یوه ند ده دا.

موسیقای «فیلمی شین» گهرچی به شیوه ی چهن به شی لیک دابراو دوویات ده بیته وه به لام کاریگریه کی قوولی له سهر فهزای فیلمه که هیه و به جوړی له گه فیلمه که تی که لاو بووه که بیستنی، تنانته دواي فیلمه کهش، دیمه نه کانی فیلمه که ده خاته وه یاد و ده بیته هوئی بزواندنی دوویاره ی هستی هه لخر او سه بارته به دیمه جورا و جوړه کانی فیلمه که.

«فیلمی سپی» - به رابه ری - کو میدیایه کی ره شه له باره ی زال بوونی کاملی سه رمایه له له هستان به سهر هه موو په یوه ندی یه نینسانی یه کان دا. ته کته ری پیاوی فیلمه که له هستانی یه و له فه رانسه ده ژی. دواي شکست هیان له په یوه ندی (رایبته ی) عیشقی خوئی، له سهر نه وه ساغ ده بیته وه که بگه ریته وه له هستان. به م مه به سته له چه مه دانیک دا خوئی ده شاریتته وه و ده گاته له هستان. هه ول و ته قه لا بو به ده ست هیان ی پوول، پروسه یه که که سه ره نجام سیبه ر ده خاته سهر تهواوی ژیان و په یوه ندی یه کانی و چاره نووسی دیاری ده کا.

هم فیلمه کو میدیایه کی تاله، سه بارته به و په یوه ندی یه کومه لایه تی یانه که زالن به سهر په یوه ندی نیوان نینسانه کان دا، له سهر بناغه ی پول و سه رمایه. نهو په یوه ندی یانه ی که له دوو سه ده ی رابردوودا به نیوی «به رابه ری» ده ر خواردی مروقیایه تی دروان تا بی ره حمانه ترین نابه رابه ری یه کانی هم دوو سه ده یه شکلی نه به دی و «پیروز» ی پی به خشری.

موسیقای فیلمه که «تانگو» یه (موسیقای سه مای دوو که سی به چوار زهر ب، که له

نارژانتینه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرتووه) چونکه به بروای «پریس‌نر» - ناهه‌نگسازی فیلمه‌که - فیلمه‌که وه‌دی‌هینه‌ری دوو ئی‌حساسی تالی و شه‌یدایی‌یه، هه‌روه‌ک له‌ده‌ست چوونی شتیک.

«فیلمی سوور» یان «برایه‌تی»، به فۆرمی شاعیرانه و ووت و ویره کورت و پوخت و جوانه‌کانی، هه‌ول ده‌دا هه‌ستی قوولی دوستانه و عاشقانه‌ی ئینسانه‌کان بخاته به‌ر چاوه؛ نه‌وه‌سته‌ی که له‌قالبی دل‌نیگه‌رانی، په‌روشی، دوودلی، دردوتگی، بیزارای له‌ناحه‌زی و تالی خو نیشان ده‌دا و یارمه‌تیمان ده‌دا له‌تیکوشانمان بو ناسین و تیگه‌یشتن له‌جوانیه‌کانی نه‌پینی نه‌وه‌ئینسانانه‌ی که له‌ژیانی روژانه‌مان‌دا له‌گه‌لیان رووبه‌روو ده‌بین.

جیاوازی «فیلمی سوور» له «فیلمی شین» - که ئه‌فین و ژیان به‌شیوه‌یه‌کی ئینتزاعی و شکۆدار نیشان ده‌دا - له‌هه‌لبژاردنی ئه‌فین و ژیان له‌شکلی ساکار و ئاسایی و روژانه‌ی دایه.

«والنتین» (ئیرین یاکوب Irene Jacob که له‌فیلمیکی‌تری کیسلووسکی به‌ناوی «ژیانی دوولایه‌نه‌ی ورونیکا» ش‌دا کایه‌ده‌کا) کچی‌کی گه‌نجی قوتابی دانشگاهیه‌که به‌ته‌نیا ده‌ژی. «فیلمی سوور» ژیانی کچی‌کمان پیشان ده‌دا که نیگه‌رانی موعتاد بوونی برایه‌که‌یه‌تی و له‌وه‌ده‌ترسی که دایکی له‌وه‌سه‌له‌یه‌ئاگادار بیته؛ به‌دلته‌نگیه‌وه‌جوابی ته‌له‌فونی دوسته‌کوره‌حه‌سووده‌که‌ی که له‌له‌ندن ده‌ژی ده‌داته‌وه‌و جار‌جاریش له‌دووکانه‌چکۆله‌که‌ی سه‌ر کۆلانه‌که‌یان سیگار ده‌کریت. کوریکیش هه‌موو روژی بو کرینی سیگار دیته‌نه‌وه‌دووکانه.

له‌شه‌ویکی بارانی‌دا سه‌گی‌ک وه‌به‌ر ماشینه‌که‌ی «والنتین» ده‌که‌وئ و به‌م جوژه‌له‌گه‌ل خاوه‌نی سه‌گه‌که‌که‌قازی‌یه‌کی خانه‌نشینه، ئاشنا ده‌بیته. «والنتین» به‌زوویی تیده‌گا که قازی پیر له‌ژیانی شه‌خسی خو‌ی‌دا که‌سیکی شکست‌خوراده‌یه و یه‌کی‌ک له‌سه‌رگه‌رمیه‌کانی گو‌ی هه‌لخستنه‌له‌قه‌سه‌ی ته‌له‌فونی خه‌لک؛ شتیک که ده‌بیته‌هو‌ی‌رق و توره‌یی «والنتین». به‌لام خو‌لق و گفتی تایبه‌تی قازی، ده‌بیته‌هو‌ی‌نه‌وه‌ی که «والنتین» خوشی له‌قازی بیت و عه‌لاقه‌یه‌کی قوولی پی‌په‌یدا بکات.

«والنتین» له‌سه‌فه‌ریک بو له‌ندن، بو دیداری دوسته‌کوره‌که‌ی، له‌ناکاوه‌له‌ناو که‌شته‌یه‌که‌دا چاوی به‌وه‌کوره‌ده‌که‌وئ که هه‌موو روژی له‌دووکانی سه‌رکولانه‌که‌یان له‌کاتی سیگار‌کرین‌دا ده‌بینی. ژیانی نه‌کوره، که ئه‌ویش هه‌ر له‌هه‌مان گه‌ره‌که‌دا ده‌ژی، ده‌لیی کۆپیا‌یه‌که‌له‌ژیانی شکست‌خواردووی قازی پیر. ئه‌م دیداره‌له‌که‌شته‌یه‌که‌دا (که ده‌بیته‌هو‌ی ئاشنایی و نزیکایه‌تی «والنتین» له‌گه‌ل کوره‌که‌) له‌نیگای یه‌که‌م‌دا وه‌ک رووداو‌یکی چاوه‌روان‌کراو و مقدر (فاتالیستیانه) دیته‌به‌ر چاوه؛ له‌حالی‌که‌دا که له‌هه‌مان کات‌دا ده‌کرئ وه‌کوو ته‌ئسیر وه‌رگرتن و ئالو گوری ژیان له‌ئاکامی رووداو‌ه‌کانی ورد و درشتی ده‌ور و به‌ری

ئینسان بیت. سهره رای ئه وهی که فیلمه که زور ئیشاره به «رئیکهوت» و «پیش هات» ده کات، به لام له
ئا کام دا، «رئیکهوت» وه کوو به ره می نیهای فاکته ری جورا و جور هه لده سه نگی نی.
له لایه کی تره وه گورانی فیلمه که که له سهر ئه ساسی شیعی ریکی شاعیری له هستانی
«ویسلاوا سیمبورسکا» Wislawa Szymborska دروست کراوه، لایه نی فاتیستی (قه ده رگه رای) (قده رگه رای)
فیلمه که قورس تر ده کات.

«وه ههر سهره تایه ک
ته نیا دریشه پیدانی که
و کتیبی چاره نووس
دائیم له م بهینه دا کراوه یه»

پارچه یه که له شیعی «ئه فین له نیگای یه که م دا» له م شاعیره له هستانی یه که له فیلمه که دا چه ند
جار به شیوه ی جورا و جور دوویات ده کریته وه.

دیاردی ئه فین، له نه وهی ته واو ئینسانی و زه وینی خوی دا، له لایه نی جورا و جوره وه باسی
سهره کی ههر سی فیلمه کان بووه. کارگه ردانی ئه م فیلمانه ده یه وهی هیزی رزگاریده ر و ئال و
گور پیکه هینه ری ئه فین و خوشه ویستی بخاته بهر چاو. تصویر و موسیقا بو ئه م کاره به
لیهاتوویه کی ئه وتووه که لکیان لی وه رگیراوه و له ههر سی فیلمه کان دا، چ تاک به تاک و چ
سهرجه م، خوی ده نوینی. به لام لیکولینه وه و باس له ئه فین و ئی حساساتی ئینسانی، بی له بهر چاو
گرتنی په یوهندی و مونسباتی کومه لایه تی، میژووی و ئابووری، که ژیانی ئینسانه کان ده ته تیت و
ته ئسیر ده خاته سهر ئینسان و ئی حساسه کانی، ته نیا به یه ک نه تیجه ده توانی بگات، ئه ویش: به تال
کردنی لایه نه کانی ئه م دیارده ره وانی فیزیزلوژی که و پیچانه وهی له کاغزی ئالتوونی «تقدس» دایه.
له دنیا یه کی ئینسانی دا، جیاواز له ژیانی کومه لایه تی تا به ئه مرو، خوشه ویستی نه ک ههر
رزگاریده ر و ئال و گور پیکه هینه ر له ژیانی ئینسان داده بی، به لکوو ده بیته ئامانجی ژیانی مروف
و پاداشیک بو تیکوشانی بی ووچان له ریگه ی به ره و پیش چوون و خوشه ختی مه منووع دا. به لام له
دنیای ئه مرودا که هه ژاری و چاره ره شی ئاسوی هیوای ئینسانی رهش و تال کردووه؛ له
دنیایه ک دا که په یوهندی یه کانی بورژوایی خوی به سهر گشت په یوهندی یه کی ئینسانی دا
داسه پاندووه، خوشه ویستیش له و ئامانجه ی که له سهره وه باسی کرا، دوور ده که ویته وه و ده بیته
ئامرازیک (وه سیله یه ک) بو خو رازی کردن و ده رچوون له دهس راستی یه کانی ژیان.

*. بوَ تاشنایى زیاتر له گهل بوچوونه کانی «کیسلووسکی» ده کړئ کتیبى «کیسلووسکی سه بارهت به کیسلووسکی» که کومه لیکه له ووت و ویره کانی «دانسوا ستوک» Dannsva Stok له گهل «کیسلووسکی»، بکړئ. سه بارهت به «کیسلووسکی»، کورت و موخته سر، ده توانم بلیم که ئه ویش وه کوو زوریک له روونا کبیرانی ده ورانی شهرى سارد، مارکسیسم و کمونیسم به تعبیرى (ده برینى) روسى فیر بووه و تهجره به کردووه. ره خنه ی ئه م روونا کبیرانه دژى دیکتاتورى سیاسى و نه بوونى تازادى له ولاتانى پیشووى بلووکى شهرق، ره خنه یه که چاو ده پوشى له بناغه ی تابورى و به گشتى کومه لایه تى حاکم له و ولاتانه دا. له وانه یه ره شینى و بى هیواى شاراهى «کیسلووسکی» که جار جار له فیلمه کانیشى دا خو ده نوینى، له م کورت بینى یه وه سه رچاوه بگرئ.

شمشیر و مندال

نووسەر: روژە دوینی

وهرگیر: عهلی کیتابی

مآله کریکاره که ی سەر ته پۆلکه که، ئەمشه و مندالیکی نیوه گیانی له کۆش دایه. «میمی» رهنگ هه لپروچکاو و سپی هه لگه راو، ده لئی بووکه شووشه یه له ناو نوین دا. بی ئەوه ی قامک به ری بو که رهسته ی یاریه کانی، هیدی و هیمن راکشاوه. براکانی «میمی» زۆر تامه زرۆی کایه کردن به که رهسته ی یاریه کانه وهن. به لام «پییه ر» که له وانی تر گه وره تره، تووره یه. ئەو ده زانی که ئەو که رهسته ی یاریانه، پاره ی زوریان پیدراوه و ته نیا بو دلخوشی برا نه خوشه که ی کراون و له سەر لیفه که ی دانراون: ئەسپ و گاری، (کلاون) ی سوور و زهرد، مهیموونی مه خمه رپوش، ده ستیک چهک و رهختی رومی له گه ل کلاو خوودی زاسته قینه، گول که مه ری هه تاو نیشان، شمشیریکی شیک و شیرین و چکۆله.

ئێستا ته نیا یاری یه که هیه که بتوانی سه رنجی «میمی» به ره و خۆی رابکیشی. کاتی که دایک به سه ریا دنوشتیته وه، به گریانه وه ده لی:

– ده ی دایه گیان، بدروو بدروو!

دایکی هه ژار به ئەسپایی پی له سه ر پی مه کینه ی لیباس دروونه که دا ده گری و زۆر له سه رخۆ ده یخاته گه ر. چه رخی به سه ته زمان و نه زان، وه ک حه یوانتیکی ده سه ته مۆ، زۆر له سه رخۆ بو ی ده خونی ...

باوک له گه ل گه یشتنی دوکتور ده گاته وه مال. ئەسله ن هیزی کارکردنی نه بوو و له ناچاری چوو بو وه سه رکار. هاوریکانی له کارگه پی ده لین:

– ده ست له کار هه لگه ره و برۆوه.

سه ر کریکاری پیریش ده لی:

– که سیک که ته وای هۆشی له مآله وه بی، که ی توانا و وزه ی کارکردنی ده مینی؟

ئێستا باوکی هه ژار و دل بریندار به کۆلیک خه م و په ژاره وه له مآله. دایک له چیشته خانه دا چاوه ژوانه. له سه ر قادر مه ی مال، دراوسیکان به ئەسپایی له گه ل یه ک ده دوین و دوومنآله که ی تری سوکنا ده که ن.

«پییه ر» به پاتۆلی کورت، ته ویلی پان، پرچی کال و هه یکه لی مندالآنه و به یقاریه وه، به

نمپینی له گهډ دوکتوردا، خوی ده‌خزیننیتته ژووره‌وه. هر چهن به توندی له‌و کاره منع کرابوو! نیستا بیده‌نگ و نارام له سووچیکي ژووره‌که، له ناو تور و قولاپی ماسیگیری‌دا خوی حه‌شارداوه. ده‌ترسی...! له درزی درگاوه باوکی ده‌بینی، که به قیافه‌ی وشک و خاموش، بی‌ټه‌وه‌ی جوول‌ه‌ی بی‌ ده‌گری. دوو دل‌وپ تر و دوو دل‌وپ فرمیسک به سهر گونای‌دا ده‌خزینه خوار؛ دیسانه‌وه دوو دل‌وپ تر و دوو دل‌وپ تر... «پیهر» ده‌نگی گر و گیرا و میهربانی دوکتور بیست که به باوکی ټه‌وت:

- خو تو پیاوی! دل‌داری ژنه‌که‌ت بده‌وه. چون نیمشه‌و دین منداله‌که‌ی ده‌بن.

«پیهر» ده‌چیتته‌وه چیشخانه‌که. ویده‌چوو دایکی هه‌موو شتیکی بیستی. له سهر فهرشی ره‌شی‌ټاجورین و ناو ورده‌داری بهر کوانووه‌که‌دا ده‌سته‌وټه‌ژنو دانیشتووه و بی‌ټیراده که‌وچکیکی دارین له‌حاجه‌تیک وهرده‌دات. «پیهر» روله‌ی گه‌وره‌ی بنه‌ماله، که بالای له بالای نوشتاوه‌ی دایکیشی کورت‌تره، ده‌سته‌کانی له ټه‌ستوی دایکی ده‌ټالینی و به ټه‌سپایی به‌گوچیکه‌ی‌دا ده‌چینی:

- دایه‌گیان، بریاره کی بیت؟!

دایک توزیک گریا سوکنایه‌ک به دل‌ی‌دا هات. «پیهر» وه‌کوو پیاویکی کامل به شیوه‌یه‌کی جیدی، دایکی راده‌مووسیټ. دایک ده‌لی:

- ټیوه هر سیکتان ده‌بی زور عاقل بن و زووبخه‌ون. قه‌راره کابرایه‌کی زور دزیو بیت و «میمی» چکوله به‌ریت.

«پیهر» ده‌چیتته هوده‌یه‌کی‌تر. باوک له ناو په‌نجه‌ره‌ده‌دا دانیشتووه. تیشکی هه‌تاوی ده‌موو ټاوابوون به سهر شیشه‌ی په‌نجه‌ره‌وه ده‌خوشی. له توی په‌رده‌ی سی‌سوچی په‌نجه‌ره‌وه، به‌شیکي به‌رچاو له‌خانووه جوراوجوره‌کانی شاری ټاسمانی‌پوش وهدی ده‌کری.

باوک وهک ټه‌و که‌سانه‌ی که ناتوان له روزه‌کانی حه‌وتوودا بیکاردانیشن، به قامکه ټه‌ستور و زبر و ره‌شه‌کانی که‌ره‌سته‌ی یاری منداله‌که‌ی له سهر لیغه‌ی نوی و گولقرمزه شیرینه‌که‌ی کو ده‌کاته‌وه.

«پی‌یر» لئی نزیک ده‌بیتته‌وه و پاش ماوه‌یه ک بیده‌نگی و چاوه‌روانی ده‌لی:

- باب‌ه‌گیان، روخسه‌تم ده‌ده‌یتی ټه‌و شمشیره چکوله هه‌لگرم. ټاخر ټه‌و خوی شمشیره‌که‌ی پی به‌خشیبووم.

باوک که له‌م داواکاریه داچله‌کابوو، به تووره‌یه‌وه وهک ټه‌وه‌ی کفری کردبی ده‌نوارپته کوره‌که‌ی و ټی ده‌خوری:

- بر وون به له به‌رچاوم؛ ټیتر چاره‌ت نه‌بینم.

هیشتا شام حازر نه‌بووه و کاتی داخرانی کارگه‌کانیشه. باوک سه‌ریکی کورت ده‌کوتیته مه‌یخانه‌ی په‌نای مالان تاده‌رباره‌ی به‌دبه‌ختی خو‌ی له‌ گه‌ل رفیق‌ه‌کانی دا بدوئ.

ئیس‌تا ئیتر شه‌وه. مال له‌ خه‌ودایه و گه‌ره‌کی تاریکی شاریش سه‌ری ناوه‌ته‌وه. به‌لام دایک و باوک له‌ ده‌وری جیگه‌ی خه‌وی جگه‌رگوشه‌ نه‌خوشه‌که‌یان شه‌ونخوونی ده‌کن؛ وه‌ک ئه‌وه‌ی بیانه‌وی مناله‌ بچکوله‌که‌یان، له‌ شالآوی ئه‌و چه‌ته‌ غه‌یبی‌یه‌ که‌ قه‌راره‌ بی، بپاریزن.

داماو، له‌ ژیر باری خه‌م و خه‌فته‌دا وردبوو، به‌ روخساری رهنگ پیوه‌ نه‌ماوه‌وه و به‌ لیچی ئاواله، وه‌ک که‌سیک که‌ خه‌ریکی گریانه، له‌ سه‌ر کورسیه‌کان وه‌نه‌وز ده‌ده‌ن.

له‌و له‌حزه‌دا «پییه‌ر»ه‌ چکول به‌ پیی په‌تی، هیور هیور به‌ کراسی ده‌ره‌دامانی نوستنه‌وه، خو‌ی به‌ره‌و ته‌ختی خه‌وی برا نه‌خوشه‌که‌ی ده‌کشینی. شو‌له‌ی چراییه‌کی لاواز ده‌له‌رزئی. جووله‌ له‌ هیچ که‌س نایه. «پییه‌ر» چاو ده‌گیری به‌ناو کو‌گای ئه‌سله‌حه‌کان. ئه‌وه‌ شمشیره‌ی که‌ له‌ پیشه‌وه دلی گرتبوو، له‌ کیلان راده‌کیشی و ده‌ییا. «پییه‌ر» به‌ شمشیره‌وه راده‌کات. شمشیره‌که‌ له‌ ژیر تیشکی چراکه‌دا بریقه‌ی دی. به‌ په‌له و بی‌ده‌نگ ده‌گه‌ریته‌وه لای شتوومه‌کی خو‌ی و جله‌کانی له‌به‌رده‌کا. ئیس‌تا به‌ که‌وشی به‌ند به‌ستراو و کلاوی کورکی‌یه‌وه ئاماده‌یه.

شه‌وژنه‌ی درگا داخراوه. ده‌چیته‌ سه‌ر کورسیه‌ک... له‌ سه‌ر په‌نجه‌ی پی راده‌وه‌ستی و فشار بو‌ خوی دینی. شمشیره‌ بچکوله‌که‌ وه‌ده‌سگیره‌ی درگا‌که‌ ده‌که‌وی و ده‌نگی دی.

دایک له‌وکاته‌دا، له‌ رووی هه‌ستی نامه‌علووم له‌ناکاو له‌ خه‌و داده‌چله‌کی و هاوار ده‌کا:

- بروم بزائم منداله‌کان لیفه‌ له‌ سه‌ریان لانه‌چووبی. به‌حه‌به‌ساوی و دیوانه‌وار ده‌گه‌ریته‌وه و ده‌پرسی:

- «ژان!» خو «پییه‌ر» دیارنیه‌؟!

باوک وه‌کوو ئه‌وه‌ی که‌ مشتیکی وه‌نیوچاوان که‌وتبی، راده‌په‌ری و ده‌لی:

- ده‌خیلتم بم باش‌گه‌راوی؟

ده‌چن دووباره‌ ده‌گه‌رین و ده‌گه‌رین؛ ده‌لیی میرده‌زمه‌لیدراون و ماله‌که‌ ژیره‌وژوور ده‌کن....

دایک به‌ سپایی هه‌ر بانگ ده‌کا:

- «پییه‌ر» له‌ کوئی؟ وه‌ره‌ کو‌رم! وه‌ره‌ کو‌رم!

کاتیک باوک بی ئه‌وه‌ی بزانی چ ده‌کا، درگای ئاپارتمان‌ی کرده‌وه، کوره‌که‌ی ده‌بینی به‌ سه‌ری به‌رزه‌وه و روخساری وه‌حشه‌ت‌لیدراوه‌وه، ده‌ست به‌ شمشیر روو له‌ تاریکایی دا راوه‌ستاوه و چاوه‌روانی کابرا دزیوه‌که‌یه.

کوره‌ به‌ دیتنی باوکی به‌ غرور و ئه‌سپایی ده‌لی:

- بابہ گیان لیم توورہ مہبہ، خوّ دہبینی راوہستاوم تا نہیہلم براکہم بہریت.
چہتہی غہیبی کہ لہ پلیکانہکانہوہ سہر دہکہوت، ئیستیکی کرد...

کوکتیل

که مال که ریم عبدالله

ترومبیله کانی شار تووشی کوک و پژمه و تهقه بوونه. جگه ره کیش نه گهر زوو جگه ره که ی بگوزری، تووشی کوک ده بیته. رهنکه نه مه نه ساسیکی زانستی نه بیته وه یان هه بیته. گرنک نه وه یه جگه ره کیش نه گهر له ژیر کارکردی ده روونیش بیته، به گوزینی جزری جگه ره که ی، نه ویش به ناچاری له بهر گرانی یان نه مانی نه و جزری که پی راهاتووه، ده کوکی. مه شروب خوور پی خوشه یه یک جوور مه شروب بخواته وه نه گهر هه بیته. نه م جووره عاده تانه به شیک له کوکل خووی پیوه گرتووه. هه تاکو ئیره گیروگرفتیک نه هاتووه ته کایه وه، به ره چاوکردنی بارودوخی تاییهت به وولاتانی تازه خه ریکه پی گیشتوو.

با بیینه وه سهر باسه که مان. به شیک له مه شروب خووره کان به ههر هویه ک بیته کوکتیل ده خوونه وه. کوکتیلی ویسکی- بیره، عه ره ق- بیره و هتد... هیش تاش هیچ گیروگرفتیک رووی نه داوه. به لام وه ختیک کوکتیل ده گات به خواردنه وه ی ترومبیله کانی شار، گیروگرفت راسته وخو و پاشان ناراسته وخو، یه خه ی من و تو ده گری، بی نه وه ی کوکتیل بخوینه وه یان ترومبیلمان هه بیته کوکتیل بخواته وه.

کوکتیلی ترومبیل بریتی یه له مانه: بانزین- گاز، بانزین- نهوت، بانزین- نهوت- ناوی شه لغه م تورشی. خزمهت گوزاری بانزین خانه کان له رووی چه ندایه تی و چونایه تی یه وه هه نگاوی زورگه وره ی هاویشتوو. لایه نی چه ندایه تی: هه مو شوینییک به نزین خانه یه! لایه نی چونایه تیش، کوکتیل ده رخواوردی ترومبیله کان ده دن. نه مه ش بووه ته هوی نه وه ی که ترومبیله کان تووشی نه خوشی یاخی بوون و هه لبه ز و دابه ز بکن. لیره دا گیروگرفتی باسکراو له قوناعی ناراسته وخو خو می لاس داوه و له گه ل یه که م یه خه گیری دا هه لده گوزری بو راسته وخو و نیشانه کانی نه و گیر وگرفته. نه خوشیه که له ترومبیله کان وه ده گوازریته وه بو من و تو و له ناخمان دا جیگیر ده بیته به هوی فایروسیکه وه که پی دهوتری ده سه لات. رهنکه پیته سهر بیته. به رده وام به له گه لمد، تیده گیت.

کومبیوتەر له نه وروپا نه خوش ده که ویته. نه و نه خوشی یه فایروسی تاییه تی خو ی هه یه. زور جار کومپانیاکان له دژی یه کتر نه و فایروسه به کار ده هینن. نه و پیشکه وتنه تیمه شی گرتوته وه!... به لام به پی هه لومه رچی خو مالی خو مان. ووتمان کوکتیل بو مرؤف گونجاوه. رهنکه هه بیته پی نه که ویته. به لام هه شه پی ده که ویته و له سهری راهاتووه. هه رچی ترومبیله، هه رگیز کوکتیلی پی ناکه ویته. وه ختیکیش به ناچاری ده کری به قورگیدا، تووشی کوک و تره و ساتمه و هه لبه ز و دابه زی ده کات. نه م نه خوشیه زوربه ی ترومبیله کانی گرتوته وه. هه تاکو راده یه ک وا لینی پیس کردوون له پهل و پوی خستوون و وه کو و لاخیکی غه زه ب لینگیراو له شوین خو یان ده چه قن و به کلک بادان نه بیته له شوین خو یان ناجولین. من و تو یه کی بی ترومبیل، نه ک به پیاسه، به لکو له هه لپه ی گیشتن به کاریکی زه رووری دا له ململانی و پیشبرکیی رینو «۱۱» دا هه نگاوی دووه م له یه که م فراوانتر و سی یه م له دووه م و هتد... ناره قه به دولی پشت دا چوراوگی به ستووه و هه ناسه سوار، نا له کاتیکی وه هادا، یه کییک داوات لی ده کات، ترومبیله که ی بو پال پیوه بنیته.

- زه حمهت نه بیته پالیک نانیت چاوه که م؟

- بهلی باشه، هەرچهنده هیلاکم و دوا دهکهوم.

- دهی توژیکی تر... ئەها...دهی ههندهی نهماوه.

- دهبی بمبووری دوا دهکهوم.

....

دهکری بووتری ئهویش ههقیهتی. ئەی به کی بلی؟ خو خاوهن ترومبیلیش راناگری. ناچاره هەر داوای یارمهتی له پیاده بکات. ئی خو ناشکری کرینی بو بهینی. چونکه کاری روژ و دوو روژ نیه. پاشان دهرمانی دهردهکهی لای کرین نیه. دهی... تو دهکهویه ری و کوکتیلی جگهری رهنگاورهنگ تهنگه نهفست دهکات؛ دهکۆکی؛ بهلام ئهوی باشه پیویست به پالنانت نیه. یهکیکی ترت لی پیدا بوو.

- ماموستا زهحمهت نهبی که.....

- ماموستا زور دهبی بمبووری، پهلهمه و زوریش ماندووم.

- چیی!! بو مهگر من ماندوو نیم؟؟ کهم ماندویه تیم کیشاوه؟؟ دهوهره بو کیی بکه، «دهستیکی نا به بان مشتووی دهمانچهکه»

- کاکه گیان نیستا ترومبیلیکم پال نا. ناتوانم و شوینم دووره.

- کوره ههی داوهشیی؛ زووکه؛ هیی کوره، ئادهی له گهله و برادهره پالیک بنین. به پهله خوئی ترنجانه ناو ترومبیلهکه و.....

ئهویشت به ریخست. بهلام وهکو یهک نا؛ ئەمیان ههتا ترومبیلی نهعلهتی نهکهوته گهر، نهتوانی به جیی بهیلی. بیکوته، ماراسونی گهیشتن به کاری زهرووری، خوا ههز بکات له ویستگهی کوتای نزیک بووهوه. دهی دهی ههندهش گوئی مهدهری، یان بیدهری. ههر تو نیت تاجی ناچاری پال پیوهنانی ترومبیلت له سهر نراوه. ههر تو نیت دواي ههناسه برکییهکی زور، تهناوت سووپاسیشت پی نالین. ههر چهنده ههموو گیرفانهکانیشت پر بکرین له سووپاس، وهکو «بژی» و «بژی»ی سهر دیوارهکان، گهروویهکی خالی گهرم ناکاتهوه. ئەگه توش ترومبیلت ههباویه، کوکتیلیشی دهخواردوه و به خهلیکیشت دهووت: پالنی. ئهوهی له بالهخانه بژی، وهکو دهوار نشین بیر ناکاتهوه. که ترومبیلیشت ههبوو، وهکو پیاده ناچار نابیت پال بنییت. خو ئەگه مشتوویهکیش کهرهه بفرموویت، ئەوا عالیعال.

روژیکیان بینیم ترومبیلیکت پال دنا. دیمهکه ریک وها هاته پیش چاوم، یهکه م هوئی گواستنهوه، وهکو دهلین، تهبعیه هی خودا پی داوهکان، کورسی یهک بووه، پشت به پشت کویله له کولی خوئی شهتهکی دها و جیی دانیشتنهکی جووت دهبوو له گهله بهشی خوارهوهی گازهرای پشت و لهسهر گۆلهی سمت جیگیر دهبوو و ریی دهگرت له داخزینی بهره و خوارهوه و بهگزاده لهسهری دادهنیشت. که بینیم ئهوه م وهبیر هاتهوه...دهی، با بچینه ناو شار. تهواوی ترومبیلهکان لئی پیس کردوون و سهرحهه پیویستیان به کلک بادان ههیه. ههر گایهکی بلخ چوار شوانی دهووت. به شیویهکی تر، ههر چوار پیاده و ترومبیلیکی ههیه؛ نهک بو سوار بوون، بههلهدا نهچیت، بهلکو بو پال نان. بهینی خویمان بیت، تهواو وهرس بوو بووم له پال نانی زوره ملی. ناچار ئەم فیلهم دوزیهوه: سپرایهکی تهنگه نهفسیم کری، له بازاریش نهک له دهرمانخانهکان، دهست دهکهوئی. دواي ئهوهی که پسپۆریکی بیانی که له بواری پزیشکی دا کاردهکات، نهخوشخانهکانی بهسهرکردهوه، چهند ههزار قوتوویهکی پیشکesh به نهخوشخانهکه کرد و یهکسهه قوتوهکان له سهر شوستهکان له گهله باقی شمهکهکانی تر جیی خویمان کردهوه. سهرت نهیهشینم،

یه کیکی له و قوتیلکانه م کری و له بهر پشتینه کهم نا.

به یانی زوو، زووتر له هه موو روژتیک چوو مه بازار، تا کو چه که نوئی کهم تا قی بکه مه وه. به ختم باشی هینا و کابرایه کی ناو تهنگ ئه ستوو به نهر میه وه ته کلیفی لی کردم و ووتی: ئاده ی کوره، پالیک بنه. یه کسه ر قوتوو کهم ده رهینا و فشکاندم به ناو ده م دا. ووتم: قوربان پاریزم! و روژتم. پاش چند ده قیقیه که ههستم کرد سه رکه و تنیکی گه وره م به ده ست هینا وه. وه کو سه ر کرده یه کی سوویا که له چالاکیه کی سه ربازی گه رابیته وه، له سه ر تیمپوی مارش، ههنگاوی خیرا، یه کسان و به باوره م دنا و دهسته کانم هه تا ئاستی سه ر شان بهرز ده کرده وه. ئه و روژه هه تا کو نیوه رو خوم له ترومبیلی نه خووش ده گه رام، به لام هیچم بهر نه کهوت. له بهر ئه وه ی بیکاریش بووم، به ته وای خوم ته رخا ن کردبو بو به کارهینان و تا قی کردنه وه ی چه که نوئی یه کهم. نه خیر له وه زیاتریش بیرم به لای مانوری هاوبه شیش دا ده روئی. روژی دواتر هه مدیس سه ر له به یانی خوم ته یار کرد و به هیوای گه یشتنه سه نته ری شار که و تمه ری. دوو گای بلحم بینی پیان له زه وی چه قان دووه و چا و سوور هه لگه راو، پیاو ناویری به لایان دا تپه ری، نه خوازه لا کلک بادان. خوم تیک نه دا و به ره و روویان بوومه وه. هیشتا چند شه قاویکم مابوو بگه مه ئاستیان، هه ردوو خاوه ن ترومبیله که له یه ک کات دا و به ته بایی و هاوئا ههنگ ده عوه ت نامه یه کیان ئاراسته کردم. هیشتا هیچ جوژه کار دانه وه یه کم نه نواندبوو، یه کیکیان دهستی گرتم و ووتی: ئاده ی پالیک نانیت. ئه مه م به لاه سه یر نه بوو؛ سه رسورمانیه کهم زوو رهویه وه و پیش وهخت تیگه یشتم که ریکه و توون له سه ر چوئیتی دابه شکردن. ئه مه یان هه تا راده یه ک به قازانجی من شکایه وه چونکه ئه گه ر ریک نه که وتبان ئه وا بی سی و دوو لانی کهم شوئیکم هه ر ده شکا. چونکه زور جار ئه و شته ی که شه ری له سه ر ده کری و نابیی به مالی لایه ک، نابووت ده کری. به هه ر حال من چه کی خوم پییه و هه ر کات بیته قینه وه؛ نه ک نشان ده پیکی، به لکو خاپوریشی ده کات. چونکه ئیشیکی تریشم نه بوو، به دیار یانه وه وه ستام. پیی ووتم: جارئ راهه سته تا کو یه کیکی تریش په یدا ده کهم. ئه م له که سی دووه م ده گه ری و ئه ویش له که سی یه کهم و منیش له هه ردوو کیان. ته ماشایه کی ناو ترومبیله کهم کرد. کلاشینکو فیککی مزه للی حه فتا و پینجی له سه ر کوشنی ته نیش ت سایه ق هه ل سپیرد رابوو. له ته نیش تیه وه به ره له میکی پر له قه یماغ و له پالی دا کیسه یه ک صمونی گه رم هه لاوی لی هه لده ستا. دوو عهتری گران به ها و چند پاکه تیک جگه ره له بان داشبو له که بوون. به یانیه کی زوو و هیشتا هه نده خه لک به ده ره وه نیه. ئه وانیش به وه ده چوو په لیان نه بیت و راهاتبوون له گه ل ئاکامه کانی کوکتیل و بیر و را گوژینه وه ده رباره یان. که و تنه قسه کردن.

- ده زانی پاقله و خانه یه کی تازه کراوه ته وه. هی تورکی و لو بنانی و هه موو جوژه ک دروست ده کهن. زور نایابه؛ کیلویه ک ده خوئیت پی نازانیت.

- به راست، که و توته کوپه؟ بروا بکه هیشتا نه مزانیوه.

- ئه وه لای فیلکه که ی.... به مبه ر دابه ره ی....

- ئی ئی راست ده که ی... زور نایابه. کوره چو ن دوینی سینیه کی تابه تی بو کردم قه ت له زه تی ته واو نابیت. ژنه تازه کهم به یانیان ته نها ئه وه و قه یماغ ده خوات. له بهر سراحه تی من وازی له کولیز هاورد و منیش هیچ بی دلی ناکه م.... راست ده که ی پاقله، ئاده ی کوره له گه ل ئه م کاکه یه پالیک بنه.

من بووم به کاکه؛ بو؟! دیار نه بوو.

- داوای لیبور دن ده کهم، نه خووشم.

قوتویه کی له وی من له گیرفانی ده رهینا و فیشکانی به ناو ده می دا و روژت. ئه گه ر گولله یه کیان لی بدم

گه رما وگه رم هر هنده کاری تیده کردم. سهیره تو بلیی منی دبییت پیستر؟! یان خوئی بهم نه زمونه گه یشتووه؟!
ئو روشت. ئهوجا نورهی من بوو چه که تاقی بووه کهم نمایش بکهم. هر چنده وورهی جارنم نهما و ئهوی لای من
نوئی بوو، یه کهم ههنگاوی به سهراچوونی له پیش چاوم نرا. به لام چارم نهما و له ههولی وه گیرخستنی یه کیکی تر،
ههنگاوی پول پیوه نانی ئه م نا و قوتوه کهم دهرهینا و به بهرچاویه وه مژیکم لیدا و پیم ووت: منیش ههروهها و
روشتم.

ههردووکیان به سه رسورمانه وه ته ماشایان کردم و کهوتنه قسه کردن، به لام لییان حالی نه بووم. چونکه من
له می شکم دا خه ریکی گه لاله کردنی ریگه یه کی تر بووم. به دهم رویشتنه وه توژیک وورهم بهرز بووه و گه یشتمه ئو
باورهی که هیشتا چه کهم په کی نه که وتووه. چون گه یشتمه ئو باوره؟! نازانم. وورده وورده بازار جوولهی
تیکه وت و دست فروشه کان هه ر یه که و جیگه ی خویمان له سه ر شوسته کان گرته وه؛ شمه که کانیا ن ریز کرد، له
گه ل هندی کتیب دا و دانیشتن به دیاریه وه. هه ر چنده له و شتم هه بوو، به لام هه ر حه زم ده کرد ته ماشایان بکه م
و بزائم کی تر هه یه بیان کری. خوی من و تو کردی یه کی که دهستی دایه دانه یه ک و ووتی: به چنده؟! پاش مامه له
کردن دانه یه کی کری و روشت. دوی که وتم. پاش ته وه ریک، هه لیک ره خسا و لیم پرسی:

- ئه وه بوچیته؟

- ئه مه دهرمانی تنگه نه فه سی یه.

- باشه جه نابت چیته؟

- ئه ی نه م ووت هی تنگه نه فه سی یه.

- یانی تنگه نه فه سیت هه یه؟؟

- به لی.

- که وایی ناتوانی پال به ترومبیله وه بنیی؟

هه ر که ناوی ترومبیلیم هاورد، نه عوزوبیللا کابرا حه وت رهنگی برد و هاورد؛ دهم و چاوی وه کو مومی
تاوه نیشته بان یه ک؛ هه ناسه ی سواربوو؛ مرخه مرخی روژه ریبه ک دهروشت و قیژاندی.

- بو ترومبیل هه یه؟..... به زمه که یه؟!

- نه کاکه ترومبیلی چی، به قوربانت بم، پشتا و پشتیش ترومبیلمان نه بووه. ته نانه ت له م دوا بییه ش نه بوینه خاوه ن
ترومبیل. ترومبیلی چی و حالی چی؟ ئه وه ئیمه چه نیکه به ریگاوه یین.

قوتوه کهم دهرهینا و به بهر چاویه وه ناو دهم فینک کرده وه و ووتم: منیش وه ک تو وام. ئیمه له م قسانه دا
بووین دوان دایان به ته نیشتمان دا و باسی وه رس بوونی خویمان ده کرد له ترومبیل پالنان. براده ره کهم به
جی هیشت و گرتمنه وه و پینانم ووت: له پیشی خوتان، پیش ئه وه ی پیچ بکه نه وه، لای ئه و کتیب فروشه ی به رام بهر
ترافیکه که ئه و شته هه یه.

- چی ی؟؟ نه کا پیوستی به پالنان بیته؟!

- نا، نا دهرمانه که!

ئه وانیشم به جی هیشت، به و هیوایه ی براده ره کهم بگرمه وه، هه نگاوه کانم گوره تر و خیراتر کرد. بی سوود
بوو. بازار جمه ی دههات. ژماره ی تازه ی روژنامه کان گه شتنه سه ر شوسته کان. له لاپه ره ی یه که می هه موویان دا به
مانشیتی گه وه نووسرابوو «۱۵» تون دهرمان گه یشت. زور باشه، پرای هه رزان ده بیته و یه کیکی تریش بو یه ده ک

دهكړم. به لام جارئ نايكړم. گه شتمه به ردم عياده ك. كوريكي گنج چوبووه ژير بالي پيره ژنيكه وه و هاورديه لاي دهرگاي عيادهيك كه هيشتا نه كرابويه وه و داي نيشانده. به كوره كم ووت:

- نه وه دايكته؟

- به لي.

- چ خيري ته تي؟

- توژيک ناساغه.

- خو تنگه نه فسي ني، خوانه كهران؟

- نه خير، بو دهرسي؟؟

- وه للا هروا، ووتم نه كا تنگه نه فسي هه بيت.

- راست ده كي. نه وي راستي بيت توژيک هه ناسه سي سواره به لام پيم وايه هي نه ويه كه توژيک قه له وه. ئي پيريش بووه. ئي تر...

- ماموستا «نه مهي به ته وسه وه ووت» پرسپاره كانت سه يرن. ناخر ترومبيل له كوي و تنگه نه فسي له كوي؟ تنگه نه فسي چ په يوه ندي به ترومبيله وه هه يه!!

قوتوه كم دهرهينا و تير هلم مري و ووتم: نه مهي دهرماني تنگه نه فسي به. تنگه نه فسي توتومبيل. يه كيک له مانه بو دايك بكره و ههقت نه بيت. نه گهر چاك نه بويه وه له سه رمن. نه وانيشم به جي هيشت. گه شتمه به ردم كه باباخانه كان. ترومبيليك دواي دوو سي كوڅه و تهقه و ساتمه وهستا و كابرا دابهزي و به كومه لي گنجي ووت كه توژيک له ولاتر ويستا بوون: نادهي پاليك نانين؟ هه موويان به يه كه جووله ههر وهك نه وي مه شقيان له سه ر كرده بي قوتوه سپرايه كانيان دهرهينا و وهك كورس ووتيان: تنگه نه فسي نه جناناب.

واقم وورما و هه پسان و ووربوون به دهور سه رمد هه يه كه و له مه ودايه كدا، چه پ و راست ده ستيان كرد به خولانه وه. هه تاكو ده هات ژماره ي خيري مدهاره كان له زياد بوون دا بوون و پر بوونه وه له بو، جاران، كه ي، چون، به لام، نا، خراپتر و، باستر و هتد... دنگه دنگ و هه را تنگي به مدهاره كان هه لچني و له كولم بوونه وه. كه هاتمه وه هوش خوم، ژماره ي نه و كه سانه ي كه قوتوه سپرايان پي بوو، نه و ناوه يان ته ني بوو. هه تاكو چاو بري ده كرد هه ر خويان بوون. ليداني دلم وه كو ده ف ليداني زكر كردن ده ژنه فت و خهريك بوو له سنگمه وه دهرده پريه ناو ئاپوراكه. دلم تيك هه لهات، چاوم بريوه نه و كو شك و باله خانانه ي كه له به ردم دا قوت بوو بوونه وه. زوري نه خياند هه موويان به بان سه رمد هه ژه يان كرد و تپه رين. كه چاوم هه لمه ينا، له سه ر پشت راکش ابووم و شووشه يه ك ئاويان بو هه لواسي بووم. نه م زاني چ وهخته به لام زانيم كه خسته خانيه. ته ماشاي نه و دم و چاوانه م ده كرد كه به ديار سه رمه وه وه ستا بوون. له پر هه ستم به هه ناسه سواري كرد. سنگم به خيري به كي نارتيك و پيك به رز و نرم دهبووه وه. يه كسه ر شتيكيان نايه بان دم و لووتم. ته ماشام كرد سونده يه كي پيوه يه و چاوم به بان سونده كه دا گيرا هه تاكو له سه ر لوله كيكي دريژكوله گيرسايه وه كه له لاي چه ميه وه دانرابوو. سارديه ك به دم و لووتم دا هات و چوي ده كرد. پاش توژيک لايان برد. هه ستم به هه سانه ويه كي ته واو كرد. ويستم قسه بكم، هه ستم كرد دم و ليوم ناجولين. به لام نه واننه ي كه به ديارمه وه وهستا بوون وورده وورده ده يانم ناسينه وه. ته ماشاي ميان ده كرد و ليوه كانيان ده جوولايه وه، زانيم كه قسه م بو ده كه ن به لام گويم له هيج نه دهبوو. نازانم چند روژي خياند تا توانيم بجوليمه وه و قسه بكم به لام له ته واوي نه و روژانه دا دم و چاوي تازه م ده بيني

دههاته سەردانم. يەكەم قسە ئەمە بوو: ترومبیلەكان ماون؟ ووتیان: نەخێر.

ئەي قوتوه كان؟؟

هه مووی شكینرا؛ كەس پێویستی پێ نەماوه.

ئەي كەي دەر دەر دەچم؟

چەند روژیکي تر. دوکتۆره كان دەلین: ئەوه نەندەي له و سپرایه ههلمژیوه کاری تیکردوو، ههروا به ئاسانی له کۆلی نایتهوه.

ئەوان له م قسانه دا بوون، منیش بیرم له وه دەر کرده وه که شتیکی تر پیدابکه م بۆ پاش دەر چوونم؛ چونکه له م قسانه م زۆر بیستبوو.

سارا

عه‌لی کیتابی

به‌شی دووه‌هم

سارا که‌وته ناو به‌حری خه‌یالاته‌وه. واقی ورم؛ هزاران پرسیار و تو بلیی بی جواب و عه‌جایب، برووسکه ئاسا به میشکی دا تیپه‌رین. تیگه‌یشت که کوشکی ژیانی پر زرق و برقی ر مزیه، پووشالیه؛ به‌لام بو؟؟!! مه‌گر ئه‌م رازه هه‌ر ر مزیه بو خوی بیزانی و بیدرکینی. ئیستا نوره‌ی سارایه. ر مزیه له ئامیز ده‌گری و ده‌لی:

- به قوربانت بم، دلم توقی زووکه ده‌ردی دلتم پی بلن.

پاش چاره‌که سه‌عاتیک ره‌زیه دیته‌وه سه‌ر خو و ده‌لی:

- قه‌ت ئه‌و روژه ر شه‌م له بیرناچی. چاشته‌نگاویک که باوکم له مزگه‌وت گه‌رایه‌وه و به بۆله بۆل خوی کرده مالا. به کلکی خۆل هه‌لماله‌که کولاوکه‌ی ناوه‌راستی ماله‌که‌ی وه‌لا نا. کوگایه‌ک به‌فر که‌وته سه‌ر کورسیه‌که. با و بورانی ده‌شتی هه‌وه‌توو وه‌ک گورگ ده‌لوورینی؛ هه‌ر ئه‌وه نیه له کولاوکه‌وه بومان بیته ماله‌وه. باوکم بیسملا بیسملا، چمکی سه‌ر بیشکه‌ی تاقانه براه‌می هه‌لدایه‌وه. که هه‌ستی به بیشکه‌ی سارد و سر کرد حه‌مه‌ره‌سوولی تیدا نوستوو، دیسانه‌وه به بیسمیلایی کردنه‌وه سه‌ر بیشکه‌که‌ی داپوشیه‌وه. چوار چاو بووه به شوین سه‌وه‌ته‌ی ورده و ته‌پاله‌دا ده‌گری. وه‌ختیک که زانی من به‌خه‌به‌رم، به تووره‌یی و جنیودانه‌وه پیی ووتم:

- ئه‌ری ئه‌و دیله‌قوره‌ی دایکت له کوپیه؟ بلیی چوو بیته کام جه‌ه‌نم وا هیشتا ته‌نووری بوتان دانه‌خستوو؟ به په‌له پهل سه‌وه‌ته گزه‌ریه‌ک که مه‌شیا دایکم به‌یانی زوو بیکرد بایته به‌ر مانگا و گویلکه‌که، هه‌لی ر ژانده ناو مالکه و رویی ورده و ته‌پاله بینی، ته‌ندووورمان بو داخات.

زوری پی‌نه‌چوو باوکم وه‌ک گا ده‌ی بوراند؛ وه‌ک شیت ده‌ی نه‌راند و ده‌یگوت:

- هه‌ی هاوار خه‌لکی گوندی کانی سوور فریام که‌ون.

له ژیر لووره‌لووری به‌فر و بورانی ده‌شتی هه‌وه‌توودا خه‌لک له مزگه‌وت و له مالانه‌وه ر ژان به سه‌ر باوکم و کوشکه‌لانه‌که‌مان‌دا. به‌چنگ و پاچ و خاکه‌نداز لاشه‌ی سارد و سری دایکمیان له ژیر چهن‌دین خه‌روار ورده و ته‌پاله‌ی ته‌ر و تلیس و سه‌هول به‌ستوو ده‌ره‌ینا و هینایانه ماله‌وه.

باوکم قوری وه‌چنگ نه‌ده‌که‌وت تیی نیشی؛ به‌ردی وه‌گیر نه‌ده‌هات تا کاپولی خوی پی سوورکات. به چنگ به‌فری به سه‌ر خۆدا‌ده‌کرد و ته‌خته سه‌هولی به سه‌رخو دا ده‌دا. هه‌لی کرده بورانیک چاو چاو نابینی و ماله و مال ناکریت. سی شه‌و و سی روژ مه‌یتی دایکه کۆلۆکه‌کم له به‌ر چاووم هه‌ر له ناو مال‌دا مایه‌وه.

بو ماوه‌یه‌ک بیده‌نگی و ماته‌مینی به سه‌ر سارا و ر مزیه‌دا زال بوو.

دیسانه‌وه ره‌زیه ده‌لی:

- قه‌ت ئه‌و کاته‌م بو فراموش ناکریت که تاقه‌براکه‌م به گاؤلکی و که‌وت و خیز، خوی گه‌یانده په‌نای لاشه‌ی سارد و سری دایکم. نازانم چون له پیش چاوی ماق و ورماوی دانیشتوانی ناو مال‌دا، لیفه و لوی کفنه‌که‌ی وه‌ لا نا و ده‌می ژهنده مه‌مکی سارد و سری لاشه‌ی بی گیانی دایکم و ده‌ستی به مژین کرد! له کاتی ئه‌و دیمه‌نه دل

تهزینه دا، کهس مووی نابزویت؛ جگه له بیدهنگی و ئەشک پرشتن. سهره‌نجام باوکم به ئیشاره به منی ووت براکەم دوور خەمەوه. کاتی که به هەر حالیک بوو براکەم له سینگ و بەروکی لاشە‌ی دایکم کردەوه، به گریانەوه وتی:

- بابە گیان ئەوه بوو رەزیه نایەلی مەمکی دایکی خوم بخوم؟ خو من مەمکی دایکی کهس ناخوم، بو نایەلن؟

به هەر پروژە رمشیهک بوو به ئامانەت و به بێ یاسین و تەلقین مەیتی دایکمیان بەئامانەت هەر له پەنای مالاندا ناشت. ئاخ‌ر باوکم دەیگوت که زستان نەما و عەرز رەشەوه بوو، دەیگوزینه‌وه ناو گورستانی گوند. ئیستا باوکی کولول و کوسکە‌وتووم به کولیک مندالی وردە‌واله‌وه که بریتی بووین له چوارخوشک و برایەک، که من کزری ناویانم تازه دەتوانم گوزەله ئاو له کانی بینم، دەستی ما و بەچکی! دوای دوومانگ، به پپی زەرورەت و پرس و جوی کهس و کاری، به تاییەت خوشکە‌کانی، بیوژنیکی (کلکە‌دار) یان بودوزیه‌وه و لییان مارە کرد. ئیمه پینج و ئەوان چوار، وهک جووجە‌له‌ی بەرە‌ی دوو مریشک تیکە‌لاوکراین. ئەوان چوار و ئیمه پینج و باوژنم، ئەمه ۱۱ سەرخیزان. جگه له باوکم و باجیم گشتمان نان‌ناس و خوانە‌ناس! که‌م‌پژیوی، دوژمنایە‌تیە‌کی ئەوتوی پیک‌هینا. له کاسە‌ی سەری یە‌ک‌تردا ئاومان بخواردایە‌تە‌وه، ئوخە‌یمان لی‌نە‌دە‌کە‌وت. نە‌بوونی و هە‌ژاری و باوژن‌داری، دەستی دایە یە‌ک؛ مالی لی‌کردینه جە‌ه‌نە‌م و کافرستانی. باجیم ئەوه‌ی وه‌چنگی دە‌کە‌وت و ئەوه‌ی بابم دە‌پینایە ماله‌وه، نیوه‌ی دە‌شاردە‌وه و به دزیه‌وه دە‌یدایە منداله‌کانی خوی. منیش وهک سیخوڕ مووبه‌موو بوو باوکم دە‌گیرایە‌وه.

رەزیه گشت فرمیسک و بوغزیک که له گەروو و چاوه‌کانی‌دا پەنگی خواردوتە‌وه، به سەر سارای‌دا هە‌لدە‌پژی و دە‌لی:

- وهک دە‌لین گوریس به یە‌ک لانه ناگاتە‌وه، ئە‌میش جگه له ئیمه پینج مندالی بی دایک و تازه‌ه‌تیو که‌وتوو، بیوژنیکی هە‌تیو‌باریشی بوو به تووشە‌وه! کاتیک من دزی و زولم و زور و هە‌لاواردنی باوژنم له قاو دە‌دا، باوکم ئەو شیرە پیاوه نە‌مابوو که‌دایکمی هە‌میشە و دایم وه‌بەر‌شە‌ق دە‌دا. ئیستا له حە‌نای باجیم وهک ریبویش نە‌بوو. بویه و سکوئی پیم دە‌کرد و دە‌یگوت:

- روله بوو خاتری خوا ددان به خوت‌دا بگره و هیچ مە‌لی. به بێ ئەو ناتوانین بژین. ئەو چوار سەرە حە‌یوانه هی ئە‌وانه؛ ئیمه تە‌نیا مانگایە‌کمان هە‌یه ئە‌ویش ئە‌م ساک قسره، چوړیک شیر له گوانه‌کانی ناچوړپیتە خوار. باجیت و بزە‌کانی نە‌بی، به‌چی به‌خپوتان بکە‌م؟!

سارا گیان سەرت نە‌یه‌شینم. باوکم وهک گشت هاوچینه‌کانی، دەور و بەری پایزان بە‌ره‌و گەرمین بوی دە‌رباز دە‌بوو و بە‌هار دە‌هاتە‌وه. شە‌ش مانگ له گەرمین شە‌شیش له‌کوستان؛ تا دایکه مە‌ینه‌تیە‌کە‌م مابوو هەر‌چە‌ندە له نانی وشکیش تیر و تە‌سەل نە‌بووین، به‌لام به‌هوی دلسوزی و خوشە‌ویستی گەرمی دایکمان، که‌متر برسیتە‌ی و هە‌ژاریمان پیوه دیار بوو. بە‌لی ساراگیان. ئا ئە‌مه‌یه نە‌پینی ناو دلم.

﴿ باوژنی بی ئیمان و کلکە دار * ژینی تال‌کردین وه‌کوو ژاری مار ﴾

﴿ گره‌ی گرالک دووری گاژلمه * چه‌پوک باوژن زووخی ناو‌دلمه ﴾

به‌لی بهم جوره، جهوری باوه‌ژن و نه‌بوونی مال و دهر و دهشت و دنیای لیمان کردبووه جه‌هنم. روژیک به جووتیک نیمچه گوزه‌وه له کانی ده‌گه‌رامه‌وه، له‌ناکاو له دهوری مالمان بوو به غه‌لبه‌غه‌لب و وهی رو وهی‌رو. باوه‌ژنم بینی که ده‌گریا و دهیدا به سهر خوی‌دا، به‌لام فرمیسک به چاویه‌وه وه‌دی نه‌ده‌کرا. گوزه‌له‌کانم دانا و له ناو دهست و پیی خه‌لک و دراوسیکان‌دا خوم گه‌یاندن ناو مال. دهک لال بم، چیم بهم چاوانه‌م بینی. نازانم چونت بو بگیری‌مه‌وه؛ تاقه‌براکه‌م که جیی هیوا و ئومیدی چوار خوشکان بوو، ده‌تگوت جووجه‌له‌یه و که‌وتوته تهن‌دوور، پهر و پوی به جاریک هه‌لپرووزاوه، وهک فروجیکی سهر براو و ئاوه‌رووت کراو به باوه‌شی پووره‌کانمه‌وه بوو. پر به خوم زیراندنم و پریم دایه. لال بم به حالیک و دوو به‌لا چاوی بی برو و برژوله هه‌لپرووزاوه‌کانی بو هه‌لبریم و به گریانه‌وه ووتی: بوخوی خستمیه تهن‌دووره‌که و دهریشی هینامه‌وه.

پاش گریان و شین و شه‌پوری پووره‌کانم و کومه‌لیک ژن و کچانی گونندی کانی‌سوور، مه‌یتی تاقانه‌براکه‌میان له پیش‌چاوم هه‌لگرت و بردیان؛ ئیستا و ئیستایش نه‌م بینیه‌وه. له بیرمه‌دایکم پیی ده‌گوتم روله‌گیان خوزگه‌م به‌خوت شوکور برات هه‌یه، میرد ناتوانی وهک من بیکه‌س‌کوژت کات. نه‌گه‌ر برام بوايه بهاتبا چوار شه‌قی له باوکت‌دا هه‌ل‌دابا، بمی بردایه‌ته‌وه مالی خوی، دالده‌ی دابام، ئوسا باوکت په‌نای به پیاماقوولان ده‌برد تا منی پی بدنه‌وه، توبه بکات قه‌ت جاریکی‌تر بیکه‌س‌کوژم نه‌کات. دایکم ده‌یگوت کچی بی برا وهک داری بی گه‌لایه. شوکور تو برات هه‌یه وهک من نیت.

تا باوکم له گه‌رمین گه‌رایه‌وه خوشکه ناوه‌نجیه‌که‌شم به نه‌خوشی سکچوون مرد. ئیمانمان نه‌چی باوه‌ژنم ئه‌ویشی دهرمانخوارد کرد. به‌لی به‌هار هات و باوکی ساکوسام هاته‌وه، به‌لام به سهر هه‌واری نیوه به‌تال‌دا که‌وت. من هه‌موو شتیکم بو‌گیری‌ایه‌وه، به‌لام ئه‌و پاله‌وانی له حه‌نای دایکه کول‌له‌که‌م‌دا ده‌تگوت روسته‌می زال له به‌رابه‌ر باجیم‌دا ریویش نه‌بوو. جگه له فرمیسک هه‌ل‌ژاندن و خه‌م و خه‌فت‌خواردن زورتر له پیواری باجیم، هه‌یج ده‌سته‌لاتیکی نه‌بوو. ره‌زیه هه‌ناسه‌یه‌ک هه‌ل‌ده‌کیشی و ده‌لی:

دژایه‌تی و دوژمنایه‌تی من و باوه‌ژنم شتیک زه‌ق و به‌رچاو بوو و روژ له‌گه‌ل روژ زیاتر ته‌شه‌نه‌ی ده‌کرد. وادیار بوو باوکم چاوه‌روانی رووداویکی دلته‌زینی ده‌کرد؛ بویه پایزی پیراره‌که له گه‌ل وه‌ریکه‌وتنی کاروانی گه‌رمین و کوستانکه‌ری هه‌وشار و هه‌وه‌توویی وه‌ریکه‌وت. ئه‌ویش له ناکاو پیلی گرتم، به‌تیکه‌لاوی ئه‌وان‌دا به‌ره‌و گه‌رمین وه‌ریکه‌وتین. تا لیره له مالی ئه‌م حاجی عه‌لیه‌دا گیرساینه‌وه. باوکم بی ئه‌وه‌ی پرسیکم پی‌بکات، له‌و حاجیه‌پیره‌ی ماره‌کردم، که به باوکی باوکیشم ده‌ژمیریت. پوولی شیرباییه‌که‌ی نایه‌باخه‌لی و گه‌رایه‌وه. باوکم بریاری‌دا لانی که‌م سالی جاریک به‌ده‌م گه‌رمین و کوستان‌کردنه‌وه، سهرم لی بدات. به‌لام ئه‌وه بو سی سال ده‌چیت واولی نه‌کردوته‌وه سهرم. ره‌نگه به پوولی شیرباییه‌که‌ی منه‌وه جووت و گای وه‌ری خستبیت و ئیستا ئیتر پیووستی به گه‌رمین و کوستان‌کردن نه‌مابیت!؟

سارا وهک مقه‌با مووی ناجوولیته‌وه. وه‌ها واقی ورم‌اوه، ده‌لیی روح له به‌ده‌نی‌دا نه‌ماوه. دل‌وپ دل‌وپ ئه‌شک به چاوی‌دا دینه‌خوار و به‌س. ره‌زیه به لوی له‌چکه‌که‌ی فرمیسکه‌کانی بو ده‌سری و ده‌لی:

- سارا گیان، به قوربان‌ت بم تو زور به هه‌له‌دا‌چووی. چاوه‌که‌م تو پیت و ابوو من کچی حاجی‌عه‌لی و

پووره مروه تم؟ بویه هر دهلیی خوزگه م به خوت؟ نه خیر، هزار جار من خوزگه م به خوت! بو ناگاداریت، غه زنه ی به سته زمانیش هر وهک من دیله و دست و پپی له کوت و زنجیری باب و برا و سه روهت و سامانی حاجی علی دایه. ئه ویش هر وهک من به پاره فروشراوه به لام ئه و بی که س نیه؛ دایکیکی هیه دهلیی ورورهی جادووه؛ باب و برا و کهس و کاریشی که لاکیان به دیار به شه میرات و سه روهت و سامانی حاجی علی و جاخ کویره وه خستوه. به تهمان به م زوانه حاجی بمری و به شه مالی غه زنه به نسیبیا ن بیت، ئه وسا غه زنه ییش به دلخوازی خوی به شوو بدهن.

گولی خویناوی

سلیمان قاسمیانی

ستیریۆکه تا ئاخر دهنگی دراوهتی. گورانی «گولی خویناوی» عومەر دزهیی تهواوی دیوه‌که‌ی داگرتوو. له گهل گرمه‌ی یه‌ک یه‌کی ووشه‌کانی گورانیه‌که: « بروانه... بروانه... شاییه، چوپیه له و ماله * گوئی بگرن... زورنایه، دههۆله، شمشاله...» ماله‌که به گشتی ده‌له‌ریته‌وه!

سارا وه‌ک میژوکه ده‌له‌رزئی. همه‌ی باوکی وه‌ک دیوه‌زمه‌یه‌کی لال لئی نزیك ده‌بیته‌وه. چه‌قویه‌کی به‌ده‌سته‌ویه و وه‌ک که‌سیک که ده‌یه‌وی فروجیک بو سه‌ربرین بگری، به‌ئه‌سپایی هه‌نگاو هه‌لده‌ینیه‌وه و چاوی زه‌ق بریوته چاوی نیچیره‌که‌ی. سارا پشتاوپشت ده‌کیشیته‌وه داوه تا دیواری چیشته‌خانه‌که پشتی ده‌گری و ئیتر ریگه‌ی ده‌ره‌تانی لی‌ده‌برئی. هه‌رچی هه‌ول ده‌دات ووشه‌کان هیزی کردنه‌وه‌ی ده‌رگای ده‌میان نیه. له‌ناکاو قفلی ده‌می به‌ حال ده‌ترازی و ده‌که‌ویته‌ پسه‌که‌پسک کردن:

- با..با..بابه... گیا...گیان... ت...ت...تو...خ... تو خوا... بابه‌گیان! نه...نه...نه‌که‌ی بابه‌گیان...

حه‌مه هه‌روا دیته‌ پیش. چاوه‌کانی وه‌ک پتی خوین و ئاگریان لی ده‌بارئی. بیده‌نگ دیته‌ پیش و له‌ روخساری‌دا هیچ ره‌نگیک له‌ ره‌حم، له‌ هه‌ست و سۆزی مروفانه‌ به‌دی نا‌کرئی. کت و مر نزیك ده‌بیته‌وه و چه‌قو له‌ ده‌ستی‌دا بریقه‌ ده‌دا. ده‌گاته‌ سارا. ده‌ستی حه‌مه‌ ده‌چپته‌ حه‌وا. سارا بی ئیراده‌ ده‌سته‌کانی ده‌کاته‌ قه‌لغانی سه‌ری و هه‌ر وا به‌ په‌سکه‌ پسک و هه‌ناسه‌سوار ده‌پارێته‌وه:

- بابه‌گیان ... بابه‌گیان ...

چه‌قو وه‌ک بروسکه‌ سینگی ئاسمانی ده‌درئی و داده‌به‌زیته‌ سه‌ر سینگی سارا. سارا ده‌که‌وئی، خوین فیشقه‌ده‌به‌ستی و موری تاوان ده‌که‌ویته‌ سه‌ر روومه‌تی باوک. سارا هه‌لده‌سته‌یتیه‌وه و به‌ره‌و گوشه‌ی راستی دیوار هه‌روژم ده‌با. هاواری بو نه‌ده‌کرا. ده‌می دووباره‌ قفل ببه‌وه‌وه و ئیتر په‌سکه‌ پسکی لیبرا. چه‌قو هه‌ر به‌ شوینیه‌وه و و به‌زه‌یی به‌ نیگا مه‌زلوومه‌کانی سارا‌دا نه‌ده‌هات...

سی سال له‌مه‌وپیش هاتنه‌ سوئید. باوکی سالیک زووتر خوی ده‌رباز کردبو و دوا‌ی ماوه‌یه‌ک ئبقامه‌ی بو ده‌رچوبوو. سارا له‌ گهل براکه‌ی کاوان و دایکی «زین»، پاش شه‌ش مانگ کاری ئبقامه‌که‌یان دروست بو و له‌ سوید به‌ یه‌ک شاد بوونه‌وه. ماله‌که‌یان له‌ گه‌ره‌کیکی ده‌ره‌وه‌ی شار بو. زوربه‌ی دانیشته‌وانی گه‌ره‌ک خه‌لکی غه‌یره سوئیدی بوون. سارا و کاوان زوو له‌ مه‌درسه‌ دامه‌زران. سارا ئیستا سالی ئاخیری ده‌بیرستانی ده‌خویند و کاوان سالیکی مابوو ته‌واو بیت. سارا زور وریا و زیره‌ک بو و به‌ هیوابوو بیته‌ دوکتور. له‌ هه‌موو هاوکلاسه‌کانی له‌ پیشتر بو و خوشه‌ویستی زوربه‌یان بو.

باوکی فه‌خری به‌ وریایی و زیره‌ک بوونی ساراوه‌ ده‌کرد. خۆی بیکار بو و شتیکی واش له‌ زمانی سوئیدی فیر نه‌ببو. له‌ وولات دوکاندار بو و تا به‌ر له‌ شه‌ری خلیج، وه‌زعی مالی زور باش بو. ئیستا لیره‌ به‌

سەر مالی مامهوهبوون. سهری مانگ دهبوایه بچیته دایرهی کومه لایهتی و داوای یارمهتی مانگانه بکات. به روژ که متر ده که و تهوه مال؛ یان له کومه لهی کوردی بوو یان له گهل هاوژیکانی له م و ئەو قاوه خانه بوون.

چه قو بو جاری دووهه م دیته خواری و باسکی سارا شهتاوی خوین دهکا. سارا به هانکه هانک به نیو لاتی حه مه دا را دهکا؛ له سنده لیه کهی چیشته خانه هه لده نگوی و به سهر دا ده که ویته سهر عهرز. حه مه وهرده سوورپیته وه و ههر وا بیده نگ، وه کوو وه ستایه ک که له کاری خوی دلنیا، دیته وه سهر نیچیره خویناویه کهی...

ئه وهی به شوین سارا وه بوو، له به شهر نه ده چوو. دیویکی زنجیر له لاق هه لمالا و بوو. بیری سارا خهریک بوو به هه موو گوشه و قوژبنیکی میشکی دا ده گه را تا بزانی ئەم روخساره ی که ی و له کوئی دیتوه. ئەم روخساره مؤر و مرچنه، نا ئاشنا نه بوو... ئه ری ئیستا هاته وه بیری. دوو سال و نیو له وه پیش ههر عهینی ئەم روخساره خهریک بوو زراوی بیات. ئەو جاره باوکی دانیشته بوو و سهیری فیلمیکی بی قیমে تی ته لوژیونی ده کرد. سارا له دیوه که ی خۆی خهریکی نووسینه وه ی ده رسه کانی بوو. باوکی بانگی کرد:

- دا چاییه کم بو بینه!

- بابه گیان من خهریکم ده رسه کانم ده نووسمه وه. خوت ناتوانی چاییه ک بو خوت تیکه ی!؟

هه چی پی نه چوو که باوکی له بهر ده رگای دیوه که ی سارا قوت بووه وه. چه قوت لی دابا خوینی لی نه ده هات.

نه راندی:

- به لی!؟... ئەم مه کرانه له کوئی فیربووی؟ ها...!؟

پرچی سارای گرت و وای راکیشا که سارا له سهر سنده لیه که ی به ربووه وه خواری.

- خهریکی ئەدای سوئیدیان ده ربینی...!؟ هه سته چاییه که بینه بهر ده مم...

ستیریۆکه ههر له سهر هه وای خۆی، ته وای ماله که به هاواری دلی «گۆران» پر ده کا: « کچ له ریی

جوانیتا، کچ له ریی جوانیتا... * پایزه، گه لای دار رژاوه.. باغ رووته ...»

چه قوی سه به م شانی ده گری. سارا نووزه یه کی له ده م دیته ده ر و خیشکه خیشک خۆی له سهر زگ

ده کیشیته ژیر میزی چیشته خانه که. پیی وایه خه وه ده بینی. نه به چاوی خوی باوه ر ده کا و نه به و ژانه ی که بتر

ته وای گیانی داگرتوه. پیی وایه مۆته یه ک له سهر سینگی دانیشته وه و هه ناسه ی لی بریوه. به ناباوه رپه وه چاوه کانی

هه لده گلوئی، به لام روخساری ئەو دیوه زمه ی که له بهر ده میه تی وون نا بیته. نا ئەم روخساره نا ئاشنا نیه...

ئیواره یه ک که سارا له مه درسه گه رایه وه، به دایکی ووت که قه راره له گهل چوار کهس له هاوکلاسه کانی

بچه سینه ما. دایکی ووتی که ده بی راهه سته ی تا باوکی دیته وه و پرسپاری لی بکات. باوکی که هاته وه سارا ووتی:

- بابه گیان، من و سی کهس له هاوکلاسه کانم قه راره شه و بچینه سینه ما. له مه درسه وه پنیان سپاردوین که

بچین سهیری فیلمیک بکهین ودوایی بیر و رای خومان سه بارت به فیلمه که بنووسین.

- سینه ما!؟ که ی و له گهل کی؟

- ئەمشه و. قه راره له گهل مارتین و داوید و هانا بچین و سه عاتی ۱۲ ی شه و ده گه یه وه مال.

- به راستیته؟! گهلی جوانه!! قه‌راره له گهل دوو کور و کچیک بچه سینه‌ما و سه‌عاتی ۱۲ی شه و بگه‌ریته‌وه مال!! له‌مه جوانتر هر نابیی!! برۆ له بهر چاوم وون به و جاریکی‌تر ئەم قسه له دهمت نه‌بیستم...

- به لام بابە گیان من مه‌جبورم. ئەوه کاری مه‌دره‌سه‌یه و ده‌بی له سه‌ری بنووسم.

- مه‌دره‌سه بی مه‌دره‌سه. ئیمه و ئەم جوره مه‌کره‌یان نه‌ووتوه. به راستی پیت وایه من ئەوه‌نده حیزم ریگه بدهم تو بچی بو شه‌وگه‌رالی له گهل هه‌تیو مه‌تیوی سوئیدی؟!

- بابە گیان من نه بو حیزایه‌تی ده‌چم نه بو شه‌وگه‌رالی. خو تو ههم هانا ده‌ناسی و ههم مارتین و داوید.

- نه‌خیر، ئیمکانی نیه! حه‌قت نیه بچی.

- باشه بو بابە گیان؟! بو چی ده‌رگای مال ۲۴ سه‌عاته‌ی خوا بو کاوان ئاواله‌یه؟ مه‌گه‌ر فه‌رقی کاوان و من

چییه؟!

حه‌مه سوور بووه‌وه. په‌لاماری برده سه‌ر سارا؛ پشت ملی گرت؛ به ههموو هیزی خویه‌وه رایوه‌شانند و گورانندی

به سه‌ری دا:

- چون فه‌رقتان چیه؟ کاوان کوره و تو کچی! ده‌زانی په‌عنی چی؟ په‌عنی تو بی ئابروو ده‌کریی به‌لام ئەو نا. تو

سواری ده‌بن، به‌لام کاوان سواری ده‌بی... نازانی ئەم فه‌رکه چهنده زۆره... وولاغ؟!

ده‌ستی بی چه‌قو پر ده‌داته لاقی سارا و له ژیر میزه‌که ده‌یکیشیته ده‌روه. چه‌قو دیته خوار و په‌نجه‌ی ناوه‌راستی سارا که به ته‌مای پاراستنی سینگی بوو، له گهل خوی ده‌با و سینگی‌شی ده‌نگیوی. سارا ده‌قیژینی. ده‌سته‌کانی دووباره به‌روه چه‌قو ده‌گرئ، به‌لام بی سوود. چه‌قو ده‌ستی راستی داده‌مالی؛ له سه‌ر سپه‌لاکی ده‌گیرسیتوه و به‌ر به هه‌ناسه‌ی ده‌گرئ. جینگل ده‌دا، لاق ده‌کوتی و له خوینی خو‌ی دا ده‌گه‌وزی. ئیستا ئیتر ته‌نیا تارمایی دیوه‌زمه‌که ده‌بینی که هه‌روا ده‌ست ده‌وشینی و دادیته‌وه و راست ده‌بیته‌وه. سارا بو له‌حزه‌یک دیوه‌زمه‌که‌ی له به‌ر چاو وون ده‌بی و خو‌ی له مالی هانا ده‌بینی.

یه‌که‌م جار له مالی «هانا» چاویان به یه‌ک که‌وت. «یووناس» هاو‌ریی سه‌یوان برای هانا بوو. کوریکی شیرین و قسه‌خوش. له باخچه‌ی مندالان‌دا کاری ده‌کرد و سه‌روکی گروپی «خه‌بات دژی ره‌گه‌زه‌په‌رستی» بوو. سارا و یووناس چه‌ن جاری‌تریش له مالی هانا په‌کتر ده‌بینن و شه‌یدای یه‌ک ده‌بن. هانا رازداری سارا بوو و هه‌ر کات یووناس به‌هاتبایه مالیان، سارای ئاگادار ده‌کرد. حه‌مه له سه‌ر هاموشۆی سارا بو مالی هانا قسه‌یه‌کی نه‌بوو. له گه‌ر هکیک دابوون و ماله‌که‌یان ئیک نزیک بوو...

- هانا گیان خوزگه‌م به خوت. بریا دایک و باوکی منیش وه‌ک دایک و باوکی تو بووایه‌ن. ئاخ‌ر چه له‌وه ناخوش‌تره که ئینسان مالی خوی لی ببیته‌ زیندان و دایک و باوکی لی بنه پاسه‌وانی بیره‌حمی چوار دیواره‌که؟

- سارا گیان، پیت وانیه ئەگه‌ر باوکت بزانی یووناس چه کوریکی باشه، رازی به دل‌داری و په‌یوندتان ببیت؟

- خوا به‌و روژه نه‌کا بزانی! ببیت و بزانی سه‌رم هه‌لده‌قهنی. ئەو دایکم و من به ناموسی خو‌ی ده‌زانی و هه‌رگیز

ناتوانی قه‌بوول بکا که کوریک، به تایه‌ت ئەگه‌ر سوئیدیش بیت، چاو بپریته ناموسه‌که‌ی.

- ئەی خو قه‌رار نیه به گیس‌ی سپی له مالی باوکت دا برژیی! روژیک هه‌ر ده‌بی باوکت قه‌بوول بکا که

ده‌سه‌رداری ناموسه‌که‌ی، واته سارا، بیت و به که‌سیکی تری بسپیری!!

- ئەرئى خۆ راستە. بەلام ئەو بە تەمايە من بە مەيلى ئەو و بە پىنى ريگە و رەسمى ئەو شوو بکەم.

- دەى باشە ئەگەر يیوناس بىت بۆ خوازبىنى تۆ، باوکت دەلى چى؟

- باوهر ناکەم رازى بىت. جگە لەوہ يیوناس چون دەتوانى بى بۆ خوازبىنى من لە کاتیکدا ئیمە هیچ تەجرەبەيەکمەن لە ژيانى هاوبەش لە گەل يەکتەر نیە؛ يەکتەرمان هەلنەسەگاندووہ و نازانین داخوا لە ژيانى هاوبەشمان رازى دەبين يا نا...

- باشە، ناکرئى يیوناس بىت بۆ لای باوکت و باسى ئەفیندارى خۆى و تۆى بۆ بکات؟ خۆ دەکرئى لە پىشەوہ نالقی دەزگىرانى بکەنە ئەنگوستى يەکتەر و دوای ئەوہى بە باشى يەکتەرتان ناسى، زەماوند بکەن!

- بەلام باوکم هەر بىت و هەست بەوہ بکا کہ من کەسىکم خۆش دەوئى، ئىتەر ريگەى مالى ئیوہشم لى دەبەرى. خۆت دەزانى کہ ئەگەر بە يارمەتى جار و بارى تۆ نەبى، ريگەى چوونە ناو شار و جەژن و شتى واشم نامىنى.

- سارا گيان، ئەم رازە روژیک هەر ئاشکرا دەبى. بە راي من لە گەل يیوناس بە جۆرى ساخ ببنەوہ و لە گەل باوکت قسە بکەن. من ترسم لەوہىە کہ باوکت بە جورىکى تر لە مەسەلەکە ئاگادار بىت و بەلایەکت بە سەر بىنى.

ئەى ناکرئى لە گەل يارمەتیدەرى دايرەى کومەلایەتى قسە بکەى، بەلکوو ئەوان بتوانن بە شيوہیەک لە گەل باوکت قسە بکەن؟

- نازانم... من ئىستا ئىتەر تەمەنم ۲۱ سالە. دلنیام کہ لە جوابدا پىم دەلین کہ ئىتەر لە بارى قانونوہە خوم دەتوانم چارەنووسى خوم ديارى بکەم و بەرنامە بو ژيانم داریژم. بەلام موشکیلەکە لەوہ دایە کہ باوکم و باوکی ئیمەمانان قانونى خویان هەيە و تا قانونى ئیرە بيمهوى بىتە فریای من، ئەمەى تریان منى نیوہ گيان کردووہ.

- حەقتە نيگەران بى. قانونى ئیرە هەر چەند بە گشتى لە قانونى وولاتانى روژەلات باشترە، بەلام زور کەلینى تیدا هەيە کہ بە تەواى دژى من و تۆى پەنابەرە. دوور بى لە تو؛ خۆ کچە فەلەستینىەکت لە بىرماوہ کہ باوکی بە نیوى «پاریزگارى لە شەرەف و ناموس» کوشتى و دادگا بە بیانوى «جیاوازی فەرھەنگى» و ئەوہى کہ خەلکى وولاتانى روژەلاتى ناوہراست رەسم و یاسای تايبەت بە خویان هەيە، حوکمى باوکه پیاوکوژەکەى دابەزاند و زیندانىکى کەمترى بو بریەوہ!

- ئەى بو منالە دوو سالانەکە نالئى. باوکی لە قاتى سىپەم، لە پەنجەرە را فریای دایە دەرەوہ و دادگا لە ژیر تىوى « کولتور و ئایینى جیاواز» و ئەوہى کہ لەو کولتورەدا دایک و باوک مافى ئەوہیان هەيە کہ منالەکانیان تەمبى بکەن، حوکمى کەمترى بو ديارى کرا؛ لە حالیکدا کہ ئەگەر مروئىکى سوئیدی ئەم کارەى کردبا و کابرا بە نەخوش دەرەنەچووبا، لانى کەم دوو سال زیاتر حوکمى بو دەرەدەچوو.

- سارا گيان، هیوادارم دادگا هەرگیز ناوى تۆ بە خۆیەوہ نەبىنى...

دەنگى گورانى بیژ، خەم دایگرتووہوہ و مەحزوون دەچریکىنى: « باخچەى پاشا لەم بەر ئاوہ... لەم بەر ئاوہ

* خىلى دوژمن دەورەى داوہ... ئەرۆم، ريگام لى گىراوہ... »

سارا ئىتەر هەست بە ژان ناکا. لەشى بە قەراى کىوتیک قورسە. جوولەى لىبراوہ و تەنانەت ناتوانى قامکىکىشى هەلبىنى. هەرچى دەکا بژولکەکانى بۆ لە سەر يەک ناترازين. جار جار شتىک لە حەواوہ دیتە خواروہ و لە لەشى روډەچى. بۆ يەک لەحزە قورسايى لە سەر چاوہکانى لادەچى و زور ئارام چاوہکانى دەکاتوہ. باوکی دەبىنى کہ لە سەر تەرمەکەى هەلوہستاوہ و وەک قەسايىکى لىپهاتوو خەرىکى کارى خۆیەتى.

باوک له بهر چاوی وون بوو و ئەمجار روخساری یووناس به بزه شیرینه که یه وه هاته بهر چاوی...

حه وتووێه ک له وه پیش، له گهل یووناس بوو به باسیان:

- سارا گیان، من ئیتر له وه زیاتر رازی به درپژهدان بهم جوړه دلداریه نیم. من و تو یه کترمان خوش دهوی و له وولاتیکی نازاددا دهژین. دهی که وایه بو دهبی به دزیه وه یه کتر ببینین؟! تا که ی دهبی سیبه ری باوکت قورسایه بخاته سه ر ئەفینی من و تو؟!

- تو له یه ک شت ناگهی و ئەویش ئەوهیه که من له بنه ماله یه کدا دهژیم که وا به ئاسانی رهوشته کانی ناگوردری. من دلنیام که له گهل باوکت تووشی موشکیله دهبین...

- نازیزه کهم تو خوت به شیک له و بنه ماله و ئەو رهوشته ی که باسی ده که ی. ئەم رهوشته نه که ی و چۆن قه راره بگوردرین؟! به هیوای خه لکی تر بین و زه حمه ت بکیشن رهوشته کانی دایک و باوکت بگورن؟! ئەگه ر دلنیای که تووشی موشکیله ده بین، دهی تا که ی ده ته هو ی ئەمرۆ به سبه ی پی بکه ی؟ مه گه ر موشکیله که بهم جوړه چاره سه ر ده که ری؟ خوت ده زانی که رهوشته ی ژیان ی باوکت ه یچ کات له گهل بیر و رای تو یه ک ناگرنه وه و روژیک هه ر مه جبوور ده بن ریگا کانتان له یه ک هه لاویرن و هه ر که سه ریگای خوی بگریته بهر. وه دواخستنی ئەو روژه ته نیا به زه رده ی تو یه و کو یله تی خوت درپژه پیده ده ی.

- قسه که ت راسته، به لام نازانم بلیم چی. لام وایه روژیک باوکت خوی به و نه تیجه یه بگات که بوچوونه کانی ئیتر له گهل ژیان ی ئەمرۆ دا ناگونجن...

- باوانه کهم، خوزگه ده مزانی ئەو روژه که ی بی! مادام که ئینسان خوی هه ول بو گورانی ژیان ی نه دا، ئەگه ر گورانکاریه کیش به سه ر ژیان ی دا بیت، سوودیکی وای بو ئەو تیدا نابی. نا کرئ ته نیا چاوه روانی ئەوه بی داخوا باوکت که ی خوی به وه ده گا که ده بی به جوړیکی تر بروا ئیته ژیان و رهوشته کومه لایه تیه کان. تو لایه کی مه سه له که ی و ده بی خوت له وه پیش خستنی ئەم گورانکاریه دا به شدار بی...

- تو باوکت نانسای. زورداره، ته نیا قسه ی خوی قه بوول ده کا...

- باوکت ته نیا تا ئەو کاته ده توانی زوردار بی که که سیکی وه ک تو، ملی بو که چ بکات و سه ر بو زولم و زوری دانه وینئ. کاتی که تو له ه یچ شتیک دا له قسه ی باوکت ده رنه چی، ئەویش پی واده بی که ته نیا قسه ی حق له م دنیا یه دا قسه ی ئەوه! ده بی دوو قسه له قسه ی ئەو بکردری و دوو قسه ی جیاواز له قسه کانی خوی بیستی تا حالی بی که که سی تریش له م دنیا یه دا هیه و قه رار نیه قسه هه ر قسه ی ئەو بی!

- له گه لتام، یووناس گیان. تا ئیستا ه یچ هه ولئیکی ئەوتۆم بو گورانی ئەم وه زعه ی که تییدام، نه داوه و هه ر بیده نگ رام بواردوو. ده کرا له گهل ئەوه ی که ریزی دایک و باوکت ده گرم، سه ر بو شتی ناره وا و رهوشته کون دانه نوینم...

ستیریۆکه هه ر له گه ر دایه و دهنگی گورانی بیژ دیواره کانی ماله که ده کوتی: « ناتهوی ئەم زامی سه ر دلهم

له باتی؟ * هه ی هاوار! تفهنگی دوژمنیش پیکاتی؟...»

حه مه که وتوووته هه ناسه برکی. چه قوکه ی له سینگی سارا ده ردینئ و له بهر شیره ی ئوی چیشته خانه که دا دهیشواته وه. ئیتر دهنگی عومه ر دزه یی نایه. شریته که خه ریکه هه روا خشه خش ده سوورئ. دوا ی ماوه یه ک له نا کاو

ژووره که پر دهبی له گرمه‌ی سروود: « ئە‌ی ره‌قیب هه‌ر، ماوه ... که‌س نه‌لی کورد مردووه، که‌س نه‌لی کورد مردووه...»

سارا له سه‌ر عه‌رز که‌وتووه. چیشته‌خانه‌که وه‌ک قه‌سابخانه‌یه‌ک شه‌تالی خوین بووه. ئە‌وه‌ی گیان بی له به‌ر سارادا نه‌ماوه. خه‌یالی سارا وه‌ک کوتریکی سپی شه‌که‌ت و ماندوو خه‌ریکه بو ئاخ‌رین جار بال لیده‌دا و ده‌لی ئیستا نا ئیستا له بال لیدان ده‌که‌وی...

ئیاره که له مال چوووه ده‌ر، ووتبووی که ده‌چیته لای هانا. دوای ئە‌و باوکی به‌ هه‌لکه‌وت چوو بوو بر مالی هانا و زانیبووی که سارا له‌وی نیه و دوای که‌میک قسه و باس شکی بردبووه سه‌ر مالی یووناس. به‌ یارمه‌تی یه‌کیک له هاوریکانی، ئاده‌سه‌ی یووناس ده‌دۆزیته‌وه و له به‌ر مالی یووناس خوی هه‌شار ده‌دا. هه‌مه راده‌هسته‌ی تا سارا دیته ده‌ر. سارا له به‌ر ده‌رگا، یووناس له باوه‌ش ده‌گرئ؛ به‌ گه‌رمی ماچی ده‌کا و خواحافیزی لی ده‌کات. هه‌مه خوی ئاشکرا ناکات و به‌ دوای سارادا دیته‌وه مال. دایکی سارا و کاوان له مالی پوره‌ مریه‌م بوون و نه‌گه‌رابوونه‌وه.

هه‌مه شریتی عومه‌ر دزه‌یی ده‌خاته سه‌ر ستیریۆکه و تا ئاخ‌ر ده‌نگی ده‌داتی. چه‌قویه‌ک هه‌لده‌گرئ...
ده‌نگی عومه‌ر دزه‌یی ته‌اوی ژووره‌که داده‌گرئ: « بروانه... بروانه... شاییه، چوپیه له‌و ماله...»
